

Лингвистичке актуелности

26

*Израду часописа омогућило је
Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Републике Србије*

ISSN 2406-3207

UDK 801

Институт за српски језик САНУ

ЛИНГВИСТИЧКЕ АКТУЕЛНОСТИ

26

Београд, 2015

Издаје:
Институт за српски језик САНУ
Кнез-Михаилова 36, Београд

За издавача:
Др Срето Танасић

Електронско издање:
www.isj-sanu.rs
www.asusilc.net/aktuelnosti

Имејл:
aktuelnosti@orion.rs

Уредници:
др Стана Ристић, др Биљана Сикимић, др Данко Шипка

Главни уредник:
др Ђорђе Оташевић

Конверзија за интернет:
др Данко Шипка

Штампа:
„Скрипта интернационал“, Београд

САДРЖАЈ

ПРЕГЛЕДНИ РАДОВИ

Весна Филиповић: <i>Девербативне именице са значењем пропратне околности у језику књижевности</i>	11
Драгана Василијевић: <i>Србистика на украјинским универзитетима</i>	22

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

Милош Ковачевић: <i>Лингвистика као србистика</i> (Сања Миладиновић)	57
<i>Савремена српска лексикографија у теорији и пракси</i> (Ивана Бојовић)	60
Дејан Ајдачић, Лидија Непоп Ајдачић: <i>Поредбена српско-украјнска фразеологија</i> (Даринка Гортан Премк)	67
Júlia Dudášová-Kriššáková: <i>Fonologický systém slovanských jazykov z typologického hľadiska</i> (Душан-Владислав Пажђерски)	71
Страхиња Степанов <i>Асертивност, релевантност и жанр</i> (докторска дисертација) (Марина Николић)	83
Милорад Телебак: <i>Шта се крије иза етимологије</i> (Светлана Спајић)	86
„Билтен Савета за кашупски језик” као нормативно и кашубистичко гласило (Душан-Владислав Пажђерски)	89

УКРАТКО

Павле Ивић: <i>Српски дијалекти и њихова класификација</i> (С. Спајић)	101
Милан Стакић: <i>Морфо(но)лошке теме</i> (Светлана Спајић)	103
Марина Николић: <i>Категорија степена у српском језику: Сложена реченица</i> (Ђорђе Оташевић)	105

Марина Спасојевић: <i>Глаголи на -(ј)ети, -им у корелацији са глаголима на -ити, -им у савременом српском језику</i> (Сања Миладиновић)	107
Новица Петровић: <i>Муке са речима</i> (Светлана Спајић)	109
<i>Речник српскохрватског књижевног и народног језика, Књига 19</i> (Ђорђе Оташевић)	111

БИБЛИОГРАФИЈЕ

Душан-Владислав Пажђерски: <i>Материјали за библиографију српских тема у пољској лингвистици</i>	115
Ђорђе Оташевић: <i>Прилози за грађу лексиколошке и металексикографске библиографије (9)</i>	162

ХРОНИКА

<i>Научни скуп „Александар Белић – 110 година од појаве Српског дијалектолошког зборника“</i> (Јелена Павловић)	181
---	-----

ВЕСТИ

<i>Дани европске баштине</i>	187
<i>Округли сто поводом 60 година од Новосадског договора</i>	189
<i>Седница одбора за стандардизацију српског језика</i>	191
<i>Докторска дисертација Марије Ђинђић</i>	193
<i>Докторска дисертација Наташе Вуловић</i>	194
<i>Докторска дисертација Балше Ступчевића</i>	195
<i>Предавања Рајне Драгићевић у Марибору</i>	198
<i>Предавање Марије Ђинђић у Анкари</i>	199
<i>Предавање Орсата Лигурија у САНУ</i>	201
<i>Предавање Рајне Драгићевић у Загребу</i>	202
<i>Пут у језичку прошлост</i>	203
<i>Представљање „Новог турско-српског речника“ (Yeni türkçe-sırpça sözlük) Марије Ђинђић у САНУ</i>	205
<i>Представљање „Новог турско-српског речника“ (Yeni türkçe-sırpça sözlük) Марије Ђинђић у Анкари</i>	207

<i>Представљање „Поредбене српско-украјинске фразеологије“ у Институту за српски језик .....</i>	<i>209</i>
<i>Представљање „Поредбене српско-украјинске фразеологије“ на Филолошком факултету у Београду .....</i>	<i>210</i>
<i>Представљање две књиге о Кашубима .....</i>	<i>212</i>
<i>Представљање монографије „Савремена српска лексикографија у теорији и пракси“ .....</i>	<i>214</i>

РЕАГОВАЊА

<i>Објашњење Данка Шипке о закључцима Округлог стола поводом 60 година од Новосадског договора .....</i>	<i>219</i>
--	------------

ПРЕГЛЕДНИ РАДОВИ

УДК 811.163.41'367.622'37

811.163.41-26

Оригинални научни рад

Примљено: 22.5.2015.

Прихваћено: 8.6.2015.

Весна Филиповић (Ниш)

ДЕВЕРБАТИВНЕ ИМЕНИЦЕ СА ЗНАЧЕЊЕМ ПРОПРАТНЕ ОКОЛНОСТИ У ЈЕЗИКУ КЊИЖЕВНОСТИ

У раду се говори о падежним конструкцијама за исказивање семантичке категорије пропратне околности у књижевноуметничком стилу српског језика. Циљ рада је да се утврди употреба тих конструкција, њихова фреквенција и дистрибуција у том функционалном стилу.

Кључне речи и изрази: савремени српски језик, функционални стил, синтакса, семантичка категорија, пропратна околност.

Девербативне (глаголске) именице се у синтакси најчешће повезују с појмом реченичне кондензације. Појам синтаксичке кондензације у лингвистичку теорију увели су чешки лингвисти представници Прашког лингвистичког круга, а развили су га њихови настављачи. Овај појам у новије време ушао је у средиште пажње лингвистичке синтаксе. Проучавање ове појаве подразумева испитивање језичких средстава која служе сажимању исказа, односно кондензовању реченичног значења – а при том немају одговарајућих формалних обележја предиката (Радовановић 1977: I, 70). Теоријски појам синтаксичке кондензације у лингвистичку литературу увео је и развио Матезијус. Независно од представника Прашког лингвистичког круга о појмовима сродним синтаксичкој кондензацији расправљају и теоретичари генеративистичке лингвистичке оријентације. Они и установљавају општи појам *номинализације* (енгл. *nominalization*) као важан теоријски термин (Радовановић 1977: I, 83). У нашој лингвистичкој литератури такође се у новије време проучава феномен номинализација. О њему су писали Милка Ивић, Милорад Радовановић, Срето Танасић (2006; 2013), Наташа Бугарски (Киш), Биљана Марић, која се овим питањем бави из перспективе синтаксичке деривације (Марић 2012), и други.

Под номинализацијама М. Радовановић подразумева процесе који воде појављивању номиналних средстава, уместо вербалних у исказима природних језика. У резултату деловања таквих процеса реченични исказ са вербалним предикатом замењује се нереченичним (нпр.: *Авион полеће / Полетање авиона...*) (Радовановић 1981: 251).

Појава девербативних именица као кондензатора реченичног значења у нашој науци је на теоријском плану детаљно проучена. Обиман рад на ту тему, монографију, објавио је М. Радовановић под насловом *Именица у функцији кондензатора*. У том раду он је дао основне теоријске поставке о девербативној именици као кондензатору реченичног значења, као и исцрпне класификације сваког значења и све поткрепио великим бројем примера из различитих функционалних стилова. Девербативна именица у улози кондензатора реченичног значења, као нереченично средство у површинској структури исказа заступа глаголски предикат у финитном облику који се реконструираше у одговарајућој реченици у дубинској структури истога исказа. Треба у вези са овом појавом напоменути и то да реченична кондензација помоћу именице не подразумева само свођење реченица на конструкције са девербативним именицама, него да се кондензација врши и помоћу деадјективних именица, што истиче М. Радовановић у својим радовима о номинализацијама (нпр.: *Није се ни трудио да сакрије своје незадовољство / да је незадовољан* (Д. Ћосић)). О овом типу реченичне кондензације говори се детаљно у раду Н. Бугарски (Бугарски 2004). У површинској структури исказа постоји редовна могућност да се номинална конструкција са девербативном именицом као кондензатором реченичног значења замени адекватном вербалном (реченичном формацијом) какву можемо реконструисати у дубинској структури исказа. Све ово јасно упућује на генеративну секундарност таквих синтаксичких образовања, односно на један од видова испољавања синтаксичко-семантичке појаве познате као номинализација.

Девербативна именица се показује као стандардно средство за кондензовање реченичног значења у савременом српском језику. Висока фреквенција девербативних именица у савременом српском језику у пуној је сагласности са општим тенденцијама забележеним и у другим савременим европским језицима. М. Радовановић је дошао до закључка да су различити функционални стилови неједнако подложни процесима номинализације, па су и девербативне именице неједнако заступљене у улози кондензатора реченичног значења. Процесима номинализације највише погодују научни, новинарски, административни, правни, политички и други, како их М. Радовановић назива, „специјал-

ни” односно „посебни” стилови језичког стандарда. Он истиче да је фреквенција девербативне именице у улози кондензатора реченичног значења било ког функционалног стила двоструко већа него у литерарним делима. М. Радовановић истиче да постоји и неколико екстралингвистичких погодности за употребу девербативних именица, а оне су: интелектуализованост, уопштеност и апстрактност тематике.

Девербативне именице се могу појавити у различитим падежним конструкцијама. Оне могу бити слободне и везане. Предлошко-падежне конструкције се показују погоднијим од слободних да заступају девербативну именицу у функцији кондензатора реченичног значења. По подацима које доноси М. Радовановић девербативна именица се као кондензатор реченичног значења најчешће јавља у локативу и генитиву (ови примери чине две трећине његових примера), затим следе инструментал и акузатив, а најмање фреквентни су номинатив и датив. М. Радовановић је у помињаној монографији дошао до податка да су у српском језику процесу кондензовања најподложнија значења темпоралности, каузалности, и разни видови значења пропратне околности.

Предмет овог рада су глаголске (девербативне) именице као кондензатори реченице са значењем пропратне околности у језику савремене српске прозе. Циљ рада је да се на основу релевантне литературе а анализом грађе из савремене српске књижевности покаже фреквентност девербативних именица као кондензатора реченичних значења у књижевноуметничком стилу (у делима савремених српских писаца), да се утврди њихова фреквенција и да се добијени резултати упореде са оним подацима који су нам доступни у литератури. Истина, ови подаци ће се дати на грађи неколико дела, што представља мали корпус за потпуније оцене стања у књижевноуметничком стилу, па треба да представљају само прелиминаран увид који може послужити за обимније истраживање појаве на истом функционалном стилу¹, што је свакако неопходно урадити.

Категорија пропратне околности једна је од семантичких категорија која се исказује у реченици – *простој*, различитим средствима и међу њима предлошко-падежним конструкцијама, и *сложеној*, у којој једна клауза има такво значење. Значење пропратне околности блиско је значењу начина, али се с њиме не подудара. Као карактеристике категорије пропратне околности може се навести следеће:

---

¹ Овде се функционални стилови виде онако како их даје Бранко Тошовић (Тошовић 2002).

„а) језичке јединице са значењем пропратне околности исказују радње (стања и збивања) које се одигравају симултано са радњом у предикату;

б) радња језичке јединице са пропратнооколносним значењем прати радњу исказану предикатом и на комуникативном плану од ње је мање битна;

в) радња исказана адвербијалном одредбом за пропратну околност не утиче на радњу исказану предикатом, тј. не мијења њен квалитет“ (Кубурић Мацура 2005: 19).

Ова семантичка категорија запажена је у нашој литератури раније, мада јој није посвећивано довољно пажње. Тако је још Тома Маретић у својој *Граматици и стилистици хрватскога или српскога језика* (1899) први поменуо термин *пропратна околност*, без јасног разграничења ове категорије (према Кубурић Мацура 2005: 9). У научној литератури прва је, говорећи о падежима, помиње Милка Ивић у својој монографији о инструменталу. У поглављу *Псеудосоцијативни инструментал* она обрађује и инструментал са значењем пропратне околности, називајући га *пратилачки инструментал* (Ивић 2005: 195–200). Овом приликом је интересантно запазити да она наводи и примере из старог српског језика (повеље из 13. века, Душанов законик), а у дефинисању таквог инструментала истиче да се он јавља са апстрактним и конкретним именицама (значи, не долазе само девербативне именице). Она ову употребу инструментала дефинише овако: „Пратилчачким се инструменталом, затим, обележавају апстрактне или конкретне именице које изазивају представу о извесном догађају, збивању везаном за тренутак вршења глаголске радње као извесна његова карактеристика, тј. као нешто што открива околности под којима се остварује глаголска радња“ (Ивић 2005: 196). Између осталих, ту наводи и следеће примере: *Са плачемъ ће на земљи живети* – Његош; *Проташпта она њежно, с дубоким уздахом* – Кочић; *Са сузама* у очима причао ми је како су му Бугари отерали у рат сва три сина – Ж. О. Дачић (стр. 197).

У новије време прилошка одредба пропратне околности помиње се и дају се њене карактеристике у дефиницији у средњошколском уџбенику М. Ковачевића и групе аутора, која се своди на то да језичке јединице са значењем пропратне околности изражавају радњу која се одиграва истовремено са радњом у предикату, али се манифестује као мање значајна, пратилачка радња, која не утиче на квалитет радње исказане управним глаголом (Ковачевић и др. 1991: 93). Михаило Стевановић у својој граматици (Стевановић 1974) не помиње категорију про-

пратне околности, не издваја такву функцију падежних конструкција. У новијим граматикама се та категорија помиње у поглављу о синтакси падежа. Тако је у Антонић 2005 – уз генитив на стр. 162, акузатив на стр. 227, инструментал на стр. 258, локатив на стр. 291. У нормативној граматици се та категорија помиње (Пипер и Клајн 2014, 367: инструментал – стр. 382, локатив пропратне околности 366).

Међу падежним конструкцијама са девербативном именицом које у површинској структури исказа кондензују базично реченично значење типа пропратна околност у савременом српском језику појављују се модели: **у + Лок., уз + Акуз., без + Ген., с(а) + Инстр., кроз + Акуз.** У дубинској структури ових исказа реконструисане се клауза типа (*И*) *При том, А да при том* (Радовановић 1977: II, 92). У дубинској структури исказа о којима је реч реконструисана клауза редовно је постпонована у односу на корелативну предикацију, док у површинској језичкој структури одговарајућа падежна конструкција може бити и препонована у односу на корелативну предикацију. М. Радовановић даје за то следеће примере: Сорокин је, **са подсмехом**, понављао... [*←Сорокин је понављао притом се подсмевао*]; Далеко смо од помисли да оптужујемо нараштаје који су нас, на разним странама, **са надом и вјером** призивали... [*←Који су нас призивали и при том су се надали и вјеровали нам*] (Радовановић 1977: II, 94).

Специфичност информација о пропратној околности које својом појавом у дубинској структури исказа сигнализују поменути везивна решења, према Милораду Радовановићу, могу се свести на следеће: (а) решење (*И*) *При том* семантички је неутралнији информатор о значењу пропратне околности (на што упућује и присутност истог обавезног елемента *При том* и у структури конкурентног базичног средства); (б) везнички елемент *А да при том* пружа и додатне информације о нереализовању предикације као потенцијалне пропратне околности у реализовању корелативне предикације, али и о супротности дате семантичке ситуације према очекиваној (Радовановић 1977: II, 94).

Значење пропратне околности обавезно претпоставља њену симултаност са корелативном предикацијом. У дубинској структури оваквих исказа површинску девербативну падежну конструкцију најчешће заступа реченична предикација у виду финитног глагола имперфективнога вида. То значи да су наведене падежне конструкције са значењем пропратне околности у већини примера заменљиве са глаголским прилогом садашњим. М. Радовановић даје следећи пример: Васка се облачила **без журбе** // не журећи се. (Радовановић 1977: II, 94).

У наставку рада ћемо представити резултате истраживања ове појаве на грађи коју смо прикупили из четири дела савремених српских писаца. У грађи су пронађени следећи примери глаголских именица које у реченици врше функцију прилошке одредбе за пропратну околност:

у + Лок. [←При том + Гл.]

Сагнувши главу над својом ћерчицом, ћутао је **у** том страховитом *прскању* блата и *одскакању* од грана пањева и џомби... (Црњански, 128); *У журби и гађењу*, да што пре ударе, два реда војника изударала су један другог... (Црњански, 149); И као што је она превијала се **у зрчевима**, од жуди за мужем, љубећи му груди, врат, и уши покорно... (Црњански, 174); Ни тренутка нису застајали, ронили су нестајући у води, па опет израњали, неуморни, поједан, по неколико њих, **у** сталном *покрету* и дивној *игри* што је употпуњавала идилични предвечерњи час (Селимовић, 81); Појава француских официра у Босни, утврђивала је варош **у** томе погрешном *веровању* (Андрић, 48); Око њега је на прстима промицала везирова послуга... и у побожном *страху* споразумевала се међу собом само знацима и кратким шапатам (Андрић, 56); После смо **у ћутњи**, све троје дуго у озвездано небо гледали (Велмар-Јанковић, 28).

У овој конструкцији могу се наћи и друге именице, али очито ређе од глаголских (в. Примере Кубурић Мацура 2005: 41). У једном делу примера, у значење околности у доброј мери продира и значење узрока, тако да је ова два значења, по правилу, тешко разграничити. То су примери са девербативним именицама које означавају психичке и физиолошке процесе и стања, нпр.: *жеља*, *намера*, *уверење*, *нада*, *страх*, *стрепња* и друге (Радовановић 1977: II, 95). Међутим, познато је да и друге синтаксичке јединице могу бити вишезначне и да се таква вишезначност најчешће разрешава у ширем контексту.

уз + Акуз. [←При том + Гл.]

Док је над њим прочитана казна, са хартије на којој су висили велики црвени печати под заставом, **уз луну** добоша, осуђени је згрчених колена лежао на земљу... (Црњански, 147); Један по један почеше бегови да се дижу и **уз** неме *поздраве* разилазе кућама (Андрић, 12); Одједном се нагло, **уз луну** мандала *и трчање* момака расклопише оба крила (Андрић, 33).

У српском језику ова се конструкција јавља и са именицама које нису глаголске, такве примере наводи Кубурић Мацура 2005: 32.

без + Ген. [←А да при том + нег. + Гл.]

Осуђени је био дотле везан, изнад чланака и лактова, донесен и бачен пред улаз у тај чудни дворед, којим је имао *без даха* да пројури... (Црњански, 147); Ружић му је одговорио истом мјером... рекавши како се све то младића не тиче и да га моли да одмах напусти кућу, што је он учинио *без оклевања* (Селимовић, 110); А како је једини слушалац била госпођа Ружић она је морала да издржи сву ту бујицу, све то бескрајно говорење а увијек *без* једног јединог *осмејка*, увијек свисока, увијек с презиром... (Селимовић, 115); Зато су горди и лукави Травничани желели да уопште ништа не дође да се живи колико је год могућно *без промена и изненађења* (Андрић, 15); Давна је притерао свог коња ближе и без покрета и промене на лицу, узбуђеним шапатам стао да преклиње... (Андрић, 30); Убијеним, поднадулим ногама, и угушеном вољом и свешћу, потпуно заборавив своје на дому, *без разговора и смеха* почеше да скачу... (Црњански 140).

Овај конструкциони модел одликује се присуством негације уз предикацију дубинске клаузе која реферише о одсуству неке околности. И ова конструкција може у неким случајевима поред значења пропратне околности иати и неко друго значење.

с(а) + Инстр. [←При том + Гл.]

Кад је морао да им дође, долазио им је *са натегом*, а одлазио пресамитивши се (Црњански, 161); Ето, наслутила је, иако *са* малим *закашњењем* (Селимовић, 79); Свако јутро Катарина се враћала из бакине собе са лавором и прљавим крпама, а он је *са надом* дизао главу да би макар наслутио добре вијести (Селимовић, 96); Ружић и његова госпођа тетка заслужују што о једној болесници воде толико рачуна и његују је *с* толиком *пажњом*... (Селимовић, 118); Пред вече је са Иваном ишао да постављају врше... научио је то одмах и чинио је то спретније него Иван, и *с* видљивим *уживањем* (Селимовић, 121); А како је једини слушалац била госпођа Ружић она је морала да издржи сву ту бујицу, све то бескрајно говорење а увијек *без* једног јединог осмејка, увијек с висока, увијек *с презиром*... (Селимовић, 115); – Шта још неће доћи, и ко још неће наићи? – питали су се стари Турци *са* искреним *огорчењем* (Андрић, 21); *Са* неком *слутњом* која обично не вара намучене људе, Давил је тог јутра помислио... (Андрић, 29); Као што често у животу бива... живео је *са жељом* да му син буде човек који ће живети право и часно (Андрић, 44); Травничани су посматрали *са мржњом, али и са страхом* те атлетске коњанике под сјајним, тешким оружјем... (Ан-

дрић, 52); Љубазно је попнудио на увид записе сачуване у Кнежевом Дневнику, с *молбом* да му се Дневник врати (Велмар-Јанковић, 16).

Овај конструкциони модел, управо супротно од претходног реферише о присуству неке околности приликом реализовања корелативне предикације (Радовановић 1977: II, 97). Ту се може осећати и значење начина вршења радње (како су Травничани посматрали те коњанике?). И ова предлошко-падежна конструкција се може обазовати и са именицама које не припадају класи глаголских; примере за то наводи Милка Ивић у својој монографији о инструменталу (један такав пример из монографије је и цитиран), али оне нису предмет овога рада.

кроз + Акуз. [←При том + Гл.]

Она је међутим дрхћући сва, као луда кидала са себе сребрне плетенице... вичући и понављајући *кроз плач*, све исте речи... (Црњански, 126); Дете поче да га милује порукама, хватајући га за сребрне кићанке на клобуку, смејући се, *кроз плач* (Црњански, 126); Мучећи људе до сада, са насладом, реши да их од сада остави на миру... (Црњански, 162); Док га пронесоше *кроз јаук и плач* и *лепршање* голубова... он изненада осети луду жељу да га унесу у њену одају (Црњански, 177).

М. Радовановић скреће пажњу да је у савременом српском језичком стандарду конструкција **кроз + Акуз.** у великој мери лексикализована. Она се везује за неколико лексема које означавају одређена психичка или физиолошка стања и процесе као пропратне околности у реализовању корелативне предикације (нпр.: *сан, смех, сузе, плач* и друге). Такав закључак потврђује и наше истраживање. Као конкурентно синтаксичко-семантичко средство падежним конструкцијама са значењем пропратне околности намеће се глаголски прилог садашњи као фаворизовано решење.

У испитаној грађи пронађен је велики број примера предлошко-падежних конструкција са девербативном именицом које имају значење пропратне околности. Највећи број примера се јавља у конструкционом моделу **у + Лок.**, затим следе модели **без + Ген., с(а) + Инстр.** и **кроз + Акуз.** Такође у грађи има и примера за конструкциони модел **уз + Акуз.** Треба напоменути да није увек могуће недвосмислено утврдити да се ради о значењу пропратне околности, некад може да буде присутно и неко друго, начинско, узрочно, рецимо. Падеж који се најчешће јавља је локатив, а следе генитив, инструментал и акузатив. Ово истраживање на језичкој грађи из језика савремене српске књижевности потврђује закључке до којих је М. Радовановић дошао у свом раду

на језичком пресеку. Такође, рад је показао да су предлошко-падежне конструкције девербативних именица са значењем пропратне околности карактеристичне и за књижевноуметнички функционални стил српског језика. Истраживање на обимнијем корпусу показује, може се претпоставити, и извесне карактеристике употребе таквих конструкција које би биле од интереса за потпунији опис овог функционалног стила савременог српског језика.

ЛИТЕРАТУРА

- Антонић 2005: Ивана Антонић, *Синтакса и семантика падежа*, Предраг Пипер и др., *Синтакса савременог српског језика. Проста реченица*, Институт за српски језик САНУ, Београд – Београдска књига, Београд – Матица српска, Нови Сад.
- Бугарски 2004: Наташа Бугарски, Деадјективна именица као средство номинализације (у публицистичком стилу стандардног српског језика), *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* XLVII/ 1–2, Нови Сад, 297–404.
- Ковачевић и др. 1991: Милош Ковачевић и др. *Наш језик, уџбеник хрватско-српског – српскохрватског језика за 3. разред средњих школа*, Свјетлост, Сарајево.
- Ивић 2005: Милка Ивић, *Значења српскохрватског инструментала и њихов развој*, Београдска књига, Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, Београд (прво издање 1954).
- Кубурић Мацура 2005: Мијана Кубурић-Мацура, *Конструкције са значењем пропратне околности у савременом српском језику*, магистарски рад, Филозофски факултет Бањаа Лука.
- Марић 2012: Биљана Марић, *Синтаксичка деривација у савременом руском књижевном језику у поређењу са српским*, Филолошки факултет у Београду, Београд.
- Пипер и Клајн 2014: Предраг Пипер и Иван Клајн, *Нормативна граматика српског језика*, Матица српска Нови Сад.
- Радовановић 1977, I и II: Милорад Радовановић, Именица у функцији кондензатора, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, I, XX/1 и II, XX/2, Нови Сад, I, 63–144, II, 81–160.

- Радовановић 1981: Милорад Радовановић, Номинализације у српскохрватском језику, *Научни састанак слависта у Вукове дане, реферати и саопштења* 7, Београд, 251–259.
- Радовановић 2007: Милорад Радовановић, *О „именичком стилу” у језику и уму, Стари и нови списи*, Сремски Карловци – Нови Сад, – 26.
- Стевановић 1974: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II, Синтакса*, Београд.
- Танасић 1996: Срето Танасић, Исказивање агенса уз девербативне именице, *Јужнословенски филолог XLVII/ 1–2*, Београд, 79–87.
- Танасић 2013: Срето Танасић, О реченичној кондензацији у Травничкој хроници Иве Андрића, *Српски језик XVIII*, Београд.
- Тошовић 2002: Банко Тошовић, *Функционални стилови*, Београдска књига, Београд.

ИЗВОРИ

- Андрић: Иво Андрић, *Травничка хроника*, Просвета, Београд, 1981, 9–79.
- Велмар-Јанковић: Светлана Велмар-Јанковић, *Бездно*, Стубови културе, Београд, 2012, 11–39, 390–431.
- Селимовић: Меша Селимовић, *Острво*, Просвета, Београд, 1974, 70–140.
- Црњански: Милош Црњански, *Сеобе*, Просвета, Београд, 1966, 119–177.

РЕЗЈУМЕ

Весна Д. Филиповић

ДЕВЕРБАТИВНЫЕ ИМЕНА СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫЕ СО ЗНАЧЕНИЕМ СОПРОВОЖДАЮЩЕГО ОБСТОЯТЕЛЬСТВА В ЯЗЫКЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

В настоящей работе рассматриваются девербативные имена существительные в падежных конструкциях для выражения категории

сопровождающего обстоятельства в литературно-художественном стиле сербского языка. Целью работы является уточнение употребления приведенных конструкций, их частотность и дистрибуция в данном функциональном стиле. На материале четырех романов (И. Андрич, М. Црнянский, М. Селимович и С. В. Янкович) обнаружено большое количество примеров девербативных имен существительных со значением сопровождающего обстоятельства. Наибольшее количество примеров встречаем в конструкционной модели **без «без» + Ген., с (а) «с(о)» + Инстр. и кроз «сквозь, через, в течение» + Аккуз.** Самыми немногочисленными являются примеры в модели **уз «по, возле, при» + Аккуз.**, самым частотным падежом является локатив, за ним следуют генитив, инструментал и аккумулятив. Анализ показал, что мы не можем всегда четко разграничить данную семантическую категорию и другие, прежде всего со значениями образа действия и причины. Данное исследование на языковом материале современного сербского литературного языка подтверждает выводы, к которым пришел М. Радованович в его работе, посвященной положению данной категории в языковой системе. Также, работа показала, что предложно-падежные конструкции с девербативными существительными со значением сопровождающего обстоятельства характерны для литературно-художественного стиля в сербском языке. Мы можем предположить, что исследование в более объемном корпусе, уточнит определенные, характерные употребления приведенных конструкций.

Ключевые слова и выражения: современный сербский язык, синтаксис, семантическая категория, девербативные имена существительные, сопровождающее обстоятельство.

Драгана Васиљевић (Београд)

СРБИСТИКА НА УКРАЈИНСКИМ УНИВЕРЗИТЕТИМА

Рад представља преглед историје проучавања српског језика, књижевности и културе на украјинским универзитетима: од првих трагова научног интересовања за српски језик, преко увођења србистичких, раније сербокроатистичких предмета, формирања србистичких/сербокроатистичких студија као посебног студијског профила, закључно са променом статуса србистичких студија услед политичких прилика деведесетих година. Анализирају се перспективе и достигнућа србистичких студија на универзитетима у Кијеву, Лавову и Одеси. На основу прегледа значајних монографија, кандидатских и докторских дисертација посвећених србистичким (сербокроатистичким, југославистичким) темама, издвајају се основни правци у проучавању српског језика, књижевности и културе у украјинској академској заједници.

Кључне речи: србистика, српски језик као страни, српски језик у Украјини, КНУ „Тарас Шевченко“, ЛНУ „Иван Франко“

Теми проучавања српског језика на универзитетима у Украјини може се начелно приступити на два начина. Она се може сагледати у ужем смислу – као упоредни преглед универзитета на којима се проучава српски језик уз разматрање особености студијских програма, наставних и ваннаставних активности предавача и студената, сарадње са одговарајућим српским институцијама или се проучавање србистике, раније сербокроатистике и југославистике, може посматрати у најширем могућем смислу, што би подразумевало хронолошку анализу свих постојећих предавачких, преводилачких, истраживачких активности посвећених овој тематици концентрисаних око одговарајућих универзитета и сродних научних институција са којима остварују тесну сарадњу. Приступ за који смо се одлучили подразумева детаљнију анализу активности на самим универзитетима на основу расположиве литературе и, у случају њеног одсуства, личних контаката са предавачима уз покушај систематизације србистичких проучавања и осврт на значајне

личности, одбрањене кандидатске и докторске дисертације, преводилачку делатност и значајне манифестације.

Захваљујући дугој традицији и интензивности српско-украјинских културних и научних веза у славистичкој литератури постоји већи број публикација посвећених српско-украјинским културним везама у различитим временима [Білодід, 1965; Гольберг 1991; Лучук 1994; Рудяков 2011; Рудяков 1995; Пащенко 1996; Поповић, Јармак 2010; Попович, Ярмак 2010; Пащенко 1994; Дзюба-Погребняк 2000; Поповић, 2008], делимично или у потпуности посвећених проучавању српског језика на конкретним универзитетима [Паламарчук, Чмир 2009; Стеблина-Рудякова 2009; Паламарчук, Палій, Чмир 2008; Паламарчук, Чмир 2009; Чмир 2010; Досталь 1993; Стеблина-Рудякова 2011; Ајдачић 2011]. Српски језик се данас као основни језик, што подразумева могућност стицања звања филолога-србисте, проучава на Катедри за славистику на Институту филологије КНУ „Тарас Шевченко“ у оквиру четворогодишњих двопредметних студија словенске (српске) и украјинске филологије и на Катедри за славистику ЛНУ „Иван Франко“, такође у виду четворогодишњих двопредметних филолошких студија. Имајући у виду да се под комплетним вишим образовањем у Источној Европи сматрају само завршене специјалистичке или магистарске студије, у постојећој литератури се србистички програми начелно посматрају као петогодишњи.

Могућност да српски језик изучавају као други или трећи страни језик имају студенти Дипломатске академије Украјине, Кијевског славистичког универзитета на коме су у периоду 1998–2008. године постојале и србистичке студије као посебан смер, затим ОНУ „И.И. Мечникова“, на Катедри за општу и словенску лингвистику Филолошког факултета и, од прошле школске године, на Катедре за теорију и праксу превода на Факултету за германску и романску филологију. Иако званично у Харкову никада нису постојале србистичке (сербокroatистичке) студије, нешто пажње ћемо посветити и датој образовној институцији кроз кратак преглед кључних момената и личности.

У раду ће укратко бити размотрена преводилачка делатност украјинских србиста у целини, актуелно стање и перспективе србистичких научних истраживања на институцијама блиским универзитету.

01. КНУ „Тарас Шевченко“

У србистичкој традицији Кијевског националног универзитета „Тарас Шевченко“ могу се издвојити два кључна периода: период од

њеног увођења до краја Првог светског рата и период од Другог светског рата до данашњег дана, у оквиру кога се, опет, могу уочити мање целине. Изучавање славистике на поменутом универзитету траје од 1842. године када је на основу статута универзитета у склопу Историјско-филолошког одељења Филолошког факултета основана Катедра историје и књижевности словенских наречја на само осам година старом Императорском универзитету Светог Владимира, иначе шестој по реду високошколској установи отвореној на територији Руске империје [Паламарчук, Чмир: 20092; Стеблина-Рудякова: 2009; Паламарчук, Паллій, Чмир: 2008].

Интересовање за јужнословенске теме показивао је већ први ректор универзитета М. А. Максимович, који је у својим радовима први поредио украјинске думе са руским песмама и српским јуначким песмама [Карацуба: 2002] и који је, следећи пример Вука Караџића 1827. године издао збирку „Малоруске песме“ праћену одговарајућим речником [Чмир 2008: 159], а када се припремало оснивање славистичке катедре, Вук Стефановић Караџић био је разматран као један од потенцијалних кандидата за њеног управника [Досталь 1993: 5].

У другој половини XIX века се у кијевским периодичким издањима публикују путописи и радови на јужнословенске теме (детаљније у раду Чмир 2010: 165–167), док се као посебна издања објављују рад Т.Д. Флоринског посвећен Косовској бици („В память 500-летия Косовской битвы“, 1889) и А. И. Степовича („Некоторые черты новейшего литературного общения между Русскими и Сербами“, 1894).

Славистичка предавања на самом универзитету почињу у другом семестру школске 1846/1847. године и то на почетку бохемистичка, да би се сербокроатистика појавила нешто касније. Анализирајући наставне планове од оснивања универзитета до 1907. године Л.М. Стеблина-Рудякова [2009: 99] примећује да се србистичке теме појављују тек спорадично: у виду курса А.А. Котљаревског из историје бугарске и српске књижевности у школској 1878/1879. године и курса словенских језика, укључујући и српски.

Ову традицију наставља доцент А.И. Степович курсевима „Новија српска књижевност“ (почев од 1898. године) и „Читање и објашњавање књижевних дела и народних умотворина“ (од 1909. године), својом монографијом „Преглед историје српскохрватске књижевности“ обима од преко 400 страница [Степович 1899], многобројним радовима и преводима са јужнословенских језика.

Још активније изучавање јужнословенских језика почиње од 1907. године када своју предавачку каријеру започиње слависта А.М.

Лукјаненко, у чијем је истраживачком опусу значајно место заузимала сербокроатистика. Његов магистарски рад под насловом „Политичка и културна делатност браће Зрински и Франца Франкопана (из историје политичког, културног и економског живота Хрвата у XVII веку, а такође и из историје стварања њиховог књижевног језика)“ одбрањен 1911. године био је две године касније награђен наградом Руске академије наука О.О. Котљаревски [Паламарчук, Чмир: 20092], а његова монографија „Кајкавско наречје“ (1905. година) обима 320 страница представља прву целовиту монографију посвећењу овом наречју [Паламарчук, Чмир: 20091; Флоринский 1905, с. 209]. За потребе својих предавања из упоредне граматике, историје језика и дијалектологије српскохрватског језика припремио је и одговарајући практикум [Лук’јаненко 1913].

Од 1881. до 1917. године на челу катедре се налазио Т. Д. Флорински, ученик Ватрослава Јагића [Паламарчук, Чмир 2007] чији су магистарски рад („Южные славяне в Византии во второй четверти XIV века“, 1982) и докторска дисертација одбрањена 1888. у Санкт Петербургу („Памятники законодательной деятельности Душана, царя сербов и греков“) били посвећени јужнословенским и српским питањима. У низу значајних истраживања аутора издвајају се двотомно издање „Лекции по славянскому языкознанию“ [Флоринский 1895; 1897] чијих је 190 страница посвећено српскохрватском језику и рад „Славянское племя“ првобитно планиран као поглавље Јагићеве Историје словенске филологије [Чмир 2010: 172], а касније ипак објављеног као посебно издање у Кијеву [Флоринский 1907], у коме се даје детаљна класификација Јужних Словена на основу етнонима, лингвистичких карактеристика, вероисповести. Флорински је као ментор инспирисао свог студента К.Ф. Радченка на бављење јужнословенским књижевностима и писање обимног рада посвећеног Доситеју Обрадовићу, који је касније објављен у виду монографије [Радченко 1897]. Научни допринос Т.Д. Флоринског био је адекватно награђен и на јужнословенском простору: дописним чланством у Јужнословенској академијим наука и уметности у Загребу (1890) и Српској краљевској академији (1897) и орденом Кнеза Данила I степена (1895) [Чмир 2010: 174-5].

Прво поглавље србистичке историје на Кијевском универзитету затварају предавања М. Л. Туницког (1918–1922) уз српскохрватског језика, историје бугарске и српске књижевности и вежбе из словенске филологије и књижевна истраживања песника и слависте М.А. Драј-Хмаре [Чмир 2010: 182].

У периоду после Првог светског рата Универзитет доживљава неколико промена назива и реорганизација да би поново започео свој рад 1933. године. Међутим, Катедра за славистику је обновљена тек 1947. године на инсистирање академика Л.А. Булаховског. Важно је поменути да су се у сфери интересовања академика налазиле и сербо-кroatистичке теме, пре свега природа српског акцента, којој је не само посветио обимну студију [Булаховский 1983], него је српску грађу користио у сврху поређења и у другим својим акцентолошким радовима и на такав начин ударио темеље контрастивним проучавањима српског и украјинског језика у Украјини [Поповић, Јармак: 2010; Попович, Јармак 2010]. Значајно је истаћи и његов предговор издању српских народних песама у преводу украјинских песника посвећен српском епосу [Булаховський 1955], као и лични допринос популаризацији српске културе и сербокroatистичких тема (детаљније информације у раду са конференције о везама Србије и Харковског универзитета [Јармак 2010]).

Почев од 1961. године студенти руске и украјинске филологије имају могућност да изучавају јужнословенске језике као факултативне предмете и стекну звање „стручњак за српскохрватски језик“, а 1973. године је уписана прва група студената на смер „Српскохрватски језик и књижевност“, док студенти журналистике и историје (смер „Историја Јужних Словена“) имају могућност похађања наставе српског језика од школске 1976/1977. године [Стеблина Рудякова 2011]. Детаљне информације о предавачима, страним лекторима, одбрањеним дисертацијама и каријерним достигнућима појединачних студената сербокroatиста и србиста могу се пронаћи радовима актуелних предавача [Стеблина Рудякова 2010; Ајдачић 2011], тако да ће у нашем раду бити издвојени само кључни моменти.

Први предавач српскохрватског језика била је доценткиња И.П. Бондар, кандидат филолошких наука, аутор већег броја приручника из српског језика [Бондар 2000; Бондарь 1983, 1984, 1985, 1987, 1990], која се на катедри задржала целих 27 година (1973–1990) и чији је научни, педагошки и лични допринос раду катедре описала Вероника Јармак у неколико чланака [Јармак 20101; Јармак 20102]. Почетне године катедре обележила је и предавачка делатност слависте, који је студије завршио у СФРЈ А.И. Черненко (1974–1977) и бохемисткиње, која се са српскохрватским сусрела тек на постдипломским студијама Н.О. Непорожње (1976–1989), затим филолога српскохрватског и украјинског језика, доктора историјских наука Ј.Н. Пашченка (1989–1995), доцента В.И. Јармак (1990–1993). Интересовање Н.О. Непорожње за југосло-

венску књижевност илуструје дисертација о Михајлу Лалићу одбрањена на Московском државном универзитету [Непорожња 1977], као и публикација посвећена историји књижевности југословенских народа, која се међу издањима Института филологије наводи без детаљнијих библиографских података као „Історія літератур народів Югославії“.

Јевгениј Пашченко је значајан и као проучавалац сербокроатистичких тема, чија је кандидатска дисертација била посвећена југословенској књижевности, односно стваралаштву В. Назора [Пашченко 1981], а докторска српско-украјинским везама у доба барока [Пашченко 1996]. Обе дисертације су објављене у виду монографија [Пашченко 1983; Пашченко 1994], а животни пут је професора одвео у Загреб, прво на краткотрајни дипломатски ангажман, а касније и трајно – на Катедру украјинистике Свеучилишта у Загребу, чији је и данас управник. Јевген Пашченко је изузетно активан и као аутор и као приређивач бројних издања на украјинистичке, кроатистичке теме, као и на теме хрватско-украјинских веза. Предавачка и истраживачка делатност Веронике Јармак везује се за различите институције и обухвата истраживање ширег круга србистичких тема, ангажман у предавању српскохрватског језика на Институту за филологију КНУ „Тарас Шевченко“ (1990–1993) и српског језика на Кијевском славистичком универзитету (1998–2003), Кијевској дипломатској академији и курсевима при Министарству иностраних послова. Тренутно је ангажована у Институту за лингвистику „А.А. Потебња“ при УНА, ради на изради докторске дисертације „Поетика претерита у српском књижевном језику XIX–XX века“, преводи и истражује широк спектар србистичких тема.

Од увођења сербокроатистике као посебног смера наредне три генерације студената су уписиване сваке године, да би се касније нове генерације које су бројале у просеку 6–8 студената примале сваке друге године уз незнатна одступања све до 1993. године. Студије су трајале десет семестара, од чега су прва три семестра била посвећена овладавању језиком на комуникативном нивоу, после чега су следила предавања из књижевности и различитих лингвистичких дисциплина, док је последњи десети семестар био предвиђен за студентску праксу и припрему дипломског рада. Захваљујући сарадњи са југословенским универзитетима, студенти су имали могућност да отпутују на групно путовање у Југославију у трајању од месец дана, да добију индивидуалне језичке курсеве на неком од универзитета, а сваке године би један студент добио прилику да свој дипломски рад припрема на говорном подручју у току шестомесечног студијског путовања. Студенти бохемијске и полонистике имали су прилику да слушају српски језик шест

семестара као други словенски са циљем достизања комуникативног нивоа познавања језика, уочавања међусловенских језичких паралела и овладавања граматичким системом.

После поделе СФРЈ и себрокرواتистика је 1993. године подељена на две одвојене студијске групе: хрватски језик и књижевност и српски језик и књижевност, на које се наизменично уписују групе од по десетак студената. Прва генерација студената је уписана 1994. године, а од тада се катедри придружују и нови предавачи: кандидат филолошких наука доцент О.И. Дзјуба-Погребњак (од 1994. године) као предавач књижевности и асистент Л.Н. Стеблина-Рудјакова као предавач језика (од 1994. године), којима се касније придружују П. Н. Рудјаков (од 1996. до 2014. године), затим доценти Н.Л. Билик и О.М. Деркач (обе од 2003. године).

Доцент катедре за славистику Олена Дзјуба Погребњак (1995–2000. године асистент на истој катедри) изводи наставу из историје српске и хрватске књижевности, аутор је већег броја радова и студија, као и приручника о украјинско српским-књижевним везама XX века [Дзјуба Погребњак 2000]. Своју кандидатску дисертацију је посветила романима М. Црњанског [Дзјуба-Погребњак 1994].

Асистент Л. Н. Стеблина Рудјакова ангажована је у извођењу наставе лингвистичких дисциплина на материјалу српског језика, аутор је више научних радова и Упутства за транскрипцију топонима СРЈ, Хрватске, БиХ («Инструкцију з передачі географічних назв СРЮ, Хорватії, Боснії та Герцеговини») за Институт за кратографију Украјине. Предала је у штампу приручник из историје српског језика довуковског периода [Стеблина-Рудјакова 2014].

Редовни професор П.Н. Рудјаков (од 1996. до 2000. доцент катедре), политолог и филолог, предавао је 1996–2013. више предмета везаних за књижевност на основним и магистарски студијама, био ангажован као ментор при изради докторских дисертација. Истраживао је хрватско-украјинске књижевне односе [Рудјаков 1987], историјске романе Андрића, Селимовића, Крлеже, Црњанског [Рудјаков 1993]. Овој теми биле су посвећене његова докторска дисертација [Рудјаков 1995] и монографија на српском језику [Рудјаков 1998]. У кругу професорових интересовања нашла се и сеоба Срба у Русију у XVIII веку [Рудјаков 1996], Новосрбија и Славено србија [Рудјаков 2001], документи о Србији и Србима у Кијевским архивима [Рудјаков 1997]. Један је од аутора уџбеника историје Западних и Јужних Словена од давних времена до XX века [Јаровић, Шумило, Рудјаков 2009].

Доцент Н.Л. Билик је започела своју каријеру као асистент на катедри (2003. године), затим је одбранила кандидатску дисертацију посвећену рецепцији Андрића у Украјини [Билик 2005]. Ангажована је у извођењу наставе из већег броја предмета, укључујући историју српске и хрватске културе, српску и хрватску књижевност у контексту словенске књижевности, теорију српске/хрватске књижевности, лексикологију српског/хрватског језика. Предавала је српски језик на Дипломатској академији, од 2006. године руководи Славистичким центром при катедри, аутор је уџбеника о украјинско-српским књижевним односима XX века 2008, коаутор украјинско-српског речника лингвистичке терминологије [Паламарчук, Стрелъчук, Билик, Ткаченко, Шевченко 2008], српско украјинског речника лингвистичке терминологије [Стрелъчук, Билик, Деркач, Шевченко 2009], украјинско-руско-српског речника термина из области тржишта некретнина [Бондаренко, Билик, Паламарчук 2011]. Асистент О.М. Деркач (раније Ткаченко) запослена је на катедри од 2003. године, истражује стваралаштво Андрића, коме је посветила и своју кандидатску дисертацију [Ткаченко 2005] а поред историје књижевности предаје предмете везане за превођење са српског и на српски језик. Један је од аутора већ помињаних српско-украјинског и украјинско-српског речника лингвистичких термина.

Значајну улогу у извођењу наставе имали су и предавачи изворни говорници српскохрватског/српског језика, који су на основу међудржавних споразума долазили у Кијев као лектори: Тодор Дутина (1973–1975), Станко Кораћ (1975–1976), Силва Поповић (1977–1978), Милан Радуловић (1979–1981), Сафет Кадић (1982–1984), Ненад Шућур (1985–1987), Миленко Поповић (1988–1989), Љубица Наранчић (1990–1993) и Дејан Ајдачић (од 2003. године до данас на основу међудржавног уговора о сарадњи Министарства образовања Републике Србије, међуфакултетског договора између Кијевског националног универзитета «Тарас Шевченко» и Универзитета у Београду). Докторску дисертацију *Свет демона у књижевности српског романтизма* [Ајдачић 2000] одбранио је у Београду, а три године касније преселио се у Украјину. Из његове изузетно бокате библиографије може се издвојити неколико монографија посвећеним србистичким темама: студија о Новаку Килибарди [Ајдачић 2000], зборници радова о фолклору Јужних Словена [Ајдачић 2004], славистичких истраживања [Ајдачић 2007], студије о словенској научној фантастици на српском [Ајдачић 2008; Ајдачић 2009] и украјинском језику [Ајдачић 2010], монографија о демонима и боговима [Ајдачић 2011] и преображењима Ероса у словенским књижевностима [Ајдачић 2013]. Дејан Ајдачић је уредник ве-

ћег броја зборника о Новаку Килибарди [Ајдачић 1998¹, 1998², 1998³], зборника о антиутопијама у словенским књижевностима [Ајдачић 1999], чуду у словенским културама [Ајдачић 2000], еротском елементу код Словена [Ајдачић 2000], народној књижевности, словенској фантастици научној фантастици [Ајдачић, Јовић, 2007; Ајдачић, D., Suvin, D. 2009; Ајдачић 2011; Айдачич 2013], Драгославу Михајловићу [Ајдачић Момчиловић 2009], јужнословенским темама код Јакобсона [Ајдачић, Lazarević DI Đakomo 2010], Николи Тесли [Ајдачић 2014]. Заједно са др Јулијом Билоног (данас Драгојловић) контрактуалним лектором украјинског језика у Београду саставио је украјинско-српски речник спојивости речи, изузетно користан приручник за предаваче и преводиоце [Айдачич, Білоног 2005]. Из набројаних монографија и зборника можемо закључити да се др Дејан Ајдачић поред србистичких тема бави и контрастивним темама, тако да српску књижевну и фолклорну грађу разматра у поређењу са грађом других словенских народа. Активан је учесник славистичког живота у Украјини, организатор и учесник бројних манифестација, књижевних вечери, округлих столова и конференција на србистичке и славистичке теме, оснивач и главни уредник *Кодова словенских култура, Српско-украјинског зборника Украс*, који садржи велики број радова, превода, библиографских спискова и друге изузетно корисне грађе, аутор и уредник свесловенског интернет-портала Растко, богате ризнице научних, уметничких и информативних славистичких текстова на свим словенским језицима.

Савремене србистичке студије су конципиране као двопредметне, тако да дипломци добијају звање професора украјинског и словенског (српског) језика и књижевности. Четворогодишње студије подразумевају овладавање српским језиком, наставу српске књижевности од другог семестра и другог словенског језика од друге године, већи број лингвистичких курсева (фонетика, морфологија, творба речи, лексикологија, историја језика) и књижевних предмета, двонедељно студијско путовање у Србију, стипендије за летње и зимске школе српског језика на универзитетима у Београду и Новом Саду, преводилачку праксу у Амбасади Србије и, до 2011. године, предагошку праксу у настави српског језика у Словенској гимназији. Од 2006. године постоји и Центар за славистику, опремљен потребном литературом и рачунарима са приступом интернету, а катедра за своју библиотеку добија преко Народне библиотеке Србије књиге из програма подршке србистичким центрима. Поред студената-србиста, српски језик на Институту Филологије при КНУ „Тарас Шевченко“ уче и студенти западнословенских језика као

други словенски (шест семестара) и студенти групе за књижевну теорију и стваралаштво (један семестар).

Приказ србистике КНУ „Тарас Шевченко“ не би био комплетан без напомене да су двопредметне србистичке студије на овом универзитету завршиле и проф. др Људмила Поповић, оснивач Групе за украјински језик, књижевност, културу, редовни професор Катедре за славистику, од 2013. године на функцији управника катедре и др Јулија Драгојловић (раније Билоног), контрактуални лектор за украјински језик на Групи за украјински језик, књижевност, културу, раније предавач српског језика на Кијевском славистичком универзитету.

02. ЛНУ „Иван Франко“

Подаци о изучавању српскохрватског, а касније српског језика на ЛНУ „Иван Франко“ теже су доступни у односу на податке о Кијевском универзитету. Са странице посвећене историјату Катедре за славистику и из неколико публикација посвећених катедри, у којима се помиње сербокroatистика [Албул 2009; Панів 1998; Татаренко 2012] могуће је стећи основну представу о развоју и актуелном стању дате дисциплине.

Катедра за славистику је први пут основана 1888. године, 17 година после оснивања самог универзитета, носила је назив „Установа за упоредну филологију словенских језика, књижевности и уметности“ и није давала могућност учења српског језика ни као основне ни као помоћне дисциплине. Прва сербокroatистичка студија на овом универзитету припадала је И.С. Свенцичком и била је посвећена српскохрватској приморској књижевности [Свенцицький 1951] окарактерисана од стране саговорника као важно научно истраживање [Гребінський 1952]. У кратком присећању Н.Х. Копистјанске, чији је И.С. Свенцички био професор и ментор проналазимо податак да су студенти имали прилику да слушају професорова предавања о „старобугарској и српскохрватској књижевности“ [Панів 1998: 112–113], али из контекста није јасно да ли је реч о посебном предмету, делу неке научне дисциплине или предавањима у Музеју украјинске уметности. Детаљнији осврт на сербокroatистичке теме у радовима И.С. Свенцичког могуће је пронаћи у једном од радова тематског зборника посвећеног професору [Моторний, Татаренко 2004].

Седамдесете године ХХ века донеле су одређене промене у раду катедре, које су пре свега подразумевале увођење нових дисциплина и запошљавање већег броја предавача. Захваљујући личном залагању та-

дашњег управника катедре К.К. Трофимовича, иначе члана Матице Српске, 1974. године је уведен смер „Српскохрватски језик и књижевност“. Први предавач српског језика, доктор филолошких наука В. Ј. Мојсејенко завршио је славистичке студије на универзитету у Санкт Петербургу и на позив управника катедре је водио практични курс српскохрватског језика, синтаксу и друге теоријске лингвистичке дисциплине у периоду од 1974. до 1994. године, када се сели у Мађарску. Према сећањима бивших студената [Татаренко 2012] његова предавања су била усмерена не само на језик, већ су омогућавала студентима да се упознају са уметношћу и културом језика који уче. Кандидатска дисертација одбрањена 1981. године на Лењинградском државном универзитету била је посвећена чешком утицају на формирање језика хрватске науке и просвете, док је докторска дисертација одбрањена на истом универзитету 1989. године имала општесловенско усмерење. Годину дана после В.Ј. Мојсејенка катедри се, по завршетку славистичких студија и курса симултаног превођења на МГУ «Ломоносов» (1975), придружује и Г.П. Тиртова, која се као доцент у Лавову задржала до 1993. године, после чега се вратила у своју Алма Матер. Њена кандидатска дисертација из области творбе речи одбрањена на МГУ под руководством В.П. Гудкова била је у потпуности посвећена српскохрватском језику [Тиртова 1984].

У доступним изворима Лавовског универзитета није могуће пронаћи податке о њеној предавачкој и научној делатности, али се из биографске забелешке на сајту МГУ да закључити да је могла предавати практичне курсеве српског језика и лингвистичке дисциплине. У првим деценијама постојања сербокroatистике у настави нису били ангажовани изворни говорници, а студенти нису имали могућности студијских путовања и усавршавања на говорном подручју.

Крајем осамдесетих, почетком деведесетих година на катедру долази нова генерација предавача (А. Татаренко, Љ. Васиљева, О. Кравец), од којих већина активно предаје до данас.

Доктор филолошких наука Ала Татаренко данас има звање редовног професора и управника катедре, предаје српску, хрватску и бугарску књижевност, бави се истраживањима јужнословенске и украјинске књижевности, словенским књижевним везама, аутор је пет монографија о српској књижевности издатих у Украјини и Србији [Татаренко 2008¹; Татаренко 2008²; Татаренко 2010; Татаренко 2013¹; Татаренко 2013²], уџбеника српске постмодерне књижевности [Татаренко 2013³] приређивач неколико антологија српске књижевности, преводилац, књижевни критичар, публициста, есејиста, организатор бројних мани-

фестација посвећених јужнословенским књижевностима и културама. Кандидатска и докторска дисертација Але Татаренко такође су биле посвећене српској књижевности (1989: «Милош Црњански та његов роман 'Переселення'»; 2011: «Поетика форми в прозі постмодернізму (на матеріалі сербської літератури)), а сама професорка је активан учесник српске књижевне сцене и чест гост наших универзитета.

Доктор филолошких наука и редовни професор Људмила Васиљева се активно бави темама српског и хрватског језика, држи теоријске курсеве савременог књижевног српског и хрватског језика, као и историје српског, хрватског и словачког. Звање кандидата филолошких наука стекла је радом посвећеном савременој српскохрватској друштвено-политичкој лексици послератног периода (Сучасна сербскохрватска суспільно-політична лексика (післявоєнний період, 1984), а доктора дијаронијским истраживањем посвећеним постанку и развоју књижевних језика штокавског дијалекатског система (Становлення і розвиток літературних мов штокавської діасистеми, 2004). Аутор је и приређивач већег броја књига, од којих су за нас интересантне две монографије посвећене српскохрватским темама [Васиљева 2002; Vasiljeva 2010] и студија посвећена јужнословенској проблематици у лингвистичким радовима Ивана Франка [Васиљева 2006]. Професорка Васиљева је на нашим просторима позната по већем броју социолінгвистичких истраживања посвећених језицима издвојеним из некадашњег српскохрватског, затим као један од аутора Правописа црногорског језика (2010).

Доцент Олга Кравец је од 2003. године присутна на катедри за славистику, као предавач већег броја предмета, између осталог и савременог српског језика као основног и другог словенског. Бави се проучавањем словенских књижевности, књижевном теоријом и преводилачким радом. Аутор је студије о међусловенским књижевним везама, у којој се дотиче и сербокroatистичких тема [Кравец 2004].

Кандидат филолошких наука Свитлана Адаменко била је ангажована у настави српског језика, да би касније била ангажована у својству контрактуалног лектора, а касније и сталног предавача украјинског језика у Немачкој, на универзитетима у Регензбургу и Гетингену.

Марија Василишин је ангажована у настави српске књижевности, бави се преводилачком делатношћу, истраживањима у области историје српске књижевности и теорије превођења. Одбранила је кандидатску дисертацију посвећену савременој српској књижевности (2004: «Неореалистична проза в сербській літературі 60-70-х років ХХ століття»). Припрема украјинско-српски тематски речник и, заједно са кroatист-

кињом Маријаном Климец, хрестоматију текстова за читање на српском језику.

Кандидат филолошких наука Христина Стелмах, која је ангажована између осталог и у извођењу наставе Савременог српског језика као основног је после издвајања Катедре за пољски језик из оквира Катедре за славистику званично прешла у редове полониста. У фокусу њеног научног интересовања налази се женска проза, којој је посветила и кандидатску дисертацију о Јасмини Тешановић (2004: «Творчість Ясмiни Тешанович у контексті жіночого письма»).

Асистенткиња Зорјана Хук која предаје на катедри од 2002. године има значајно место у настави савременог српског језика због свог трогодишњег боравка на Универзитету у Београду у својству контрактног лектора за украјински језик (2007–2010). Поред наставе српског језика, она предаје историју српске књижевне критике, белоруски језик, бави се преводилаштвом, научним радом и припрема кандидатску дисертацију из српске књижевности.

Српски језик се на ЛНУ „Иван Франко“ изучава у оквиру петогодишњег програма (основне и мастер студије) „Српски језик и књижевност“ и подразумева девет семестара наставе српског језика и осам семестара наставе историје српске књижевности. Циљ наставе је оспособљавање дипломаца за бављење преводилачком и предавачком делатношћу, тако да се поред практичних курсева предају и теоријске лингвистичке дисциплине (фонетика са фонологијом, правопис, морфологија, творба речи, лексикологија, синтакса), историја језика и историјска граматика, историја културе и фолклора, теорија превођења и бројни специјални курсеви. Студенти других словенских језика имају могућност да изучавају српски као други словенски језик током пет семестара и на тај начин се оспособе за активно коришћење научне литературе на српском језику и писмено превођење или као трећи словенски језик у виду једносеместралног курса. Просечна динамика уписа на групу „Српски језик и књижевност“ је два пута у току пет година по десет студената. Осим студената Катедре за славистику наставу српског у оквиру предмета „Савремени словенски језик“ похађају и студенти украјинистике, русистике, фолклористике, библиотекарства, глуме, филологије, историје, географије, међународних односа и журналистике). Обим, интензитет и циљеви наставе разликују се од смера до смера.

Ваннаставна делатност наставника и сарадника групе „Српски језик и књижевност“ састоји се у превођењу српске књижевности на украјински језик и украјинске књижевности на српски, проучавању

књижевности (А. Татаренко; З. Хук; М. Василишин; Х. Стељмах; О. Кравец) и језика (Ј. Васиљева) уз неизбежну напомену да се овај рад концентрисао само на њихове србистичке радове, остављајући тако ван фокуса бројне њихове публикације посвећене другим словенским (пре свега хрватском) језицима и књижевностима или украјинистичким темама. Осим бројних ваннаставних активности на самом универзитету, предавачи учествују на конференцијама у Украјини, Србији и другим земљама, организују књижевне вечери, презентације и друге манифестације усмерене на промоцију српске културе у Украјини и украјинске културе у Србији. ЛНУ „Иван Франко“ остварује активну сарадњу са универзитетима у Београду, Новом Саду и Крагујевцу, захваљујући чему студенти имају прилику да у току студија допутују на двонедељно групно студијско путовање у Београд, добију индивидуалне стипендије за учешће у летњим и зимским школама српског језика или проведе неколико месеци на једном од набројаних универзитета. У настави нису ангажовани лектори, нити изворни говорници српског језика.

03. ОНУ „И.И. Мечникова“

На Националном одеском универзитету „И. И. Мечников“ не постоје студије србистике као основне дисциплине, али се српски језик предаје на Катедри за општу и словенску лингвистику Филолошког факултета и Катедри за теорију и праксу превода на Факултету за германску и романску филологију. Српски језик се на Катедри за општу и словенску лингвистику предаје у оквиру двосеместралног курса „Савремени словенски језик (западнословенски или јужнословенски)“ за студенте смерова „Руски језик и књижевност“ и „Украјински језик и књижевност“. Курс има теоријско и комуникативно усмерење и сврстава се у опште курсеве, настављајући се на „Увод у славистику“ и „Старословенски језик“ и припрема студенте за „Упоредну граматику словенских језика“. Наставу српског језика похађа у просеку 8–12 студената русистике и 15–20 украјиниста. Катедра остварује активну сарадњу са Филозофским факултетом у Новом Саду, Филолошким факултетом у Београду (Међународним славистичким центром) и Библиотеком Матице Српске. Први предавач српског језика била је доцент, касније професор Аделаида Константиновна Смољска, која је после проведене две школске године на Универзитету у Београду (1965–1968) од оснивања Катедре за општу и словенску лингвистику, па све до своје смрти 2004. године предавала српски језик и сродне предмете. Докторска дисертација А. К. Смољске у области творбе речи («Развитие именованного

словообразовања в сербскохорватском языке») одбрањена 1993. у Москви била је наредне године верификована и од стране Института за лингвистику НАНУ. Богата библиографија радова А. К. Смољске обухвата преко 130 јединица, од којих је значајан број посвећен јужнословенским темама.

Временом су се катедри придружили и други предавачи српског језика, пре свега проф. др Николај Зубов (1993–2009. предаје српски језик и налази се на функцији управника катедре), затим мр Е.Е. Минкевич, мр С.В. Дмитријев и доцент О.М. Пејчева.

Предавачи се не баве активно преводилачким радом, у настави нису ангажовани лектори српског језика, не организују се студентске размене на редовној бази. За сада нема србистичких монографских и уџбеничких издања. Осим наставе, на катедри се организују и бројне ваннаставне активности, у оквиру којих студенти учествују у програму и на српском језику.

У школској 2013/2014. години на иницијативу Николаја Зубова започета је настава српског као трећег језика струке са уписом у диплому након полагања испита у оквиру Катедре за теорију и праксу превода на Факултету за германску и романску филологију. Курс српског језика се изводи као практични курс током четири наставна полугодишта у обиму од 500 академских часова са подразумеваним теоријским курсом граматике, који претходи завршном испиту. За сада нису предвиђени часови књижевности, нити културе, а знања из ових области ће студенти стицати кроз лектуру. У току прве школске године се за српски језик одлучило укупно 30 студената, а план је да се у наредним годинама српски језик утемељи као допунски језик струке на Факултету за германску и романску филологију.

04. Дипломатска академија Украјине

Српски језик на Дипломатској академији Украјине. Српски језик се на Дипломатској академији Украјине предаје од 2008. године као један од изборних предмета на Катедри за стране језике. Студенти се могу одлучити да слушају српски језик као други или трећи страни језик и одабрати курс у трајању од два или четири семестра усмерен на овладавање основама пословног српског језика. Сваке године у просеку 9 студената одабере овај предмет.

Први предавач српског језика била је Н. Л. Билик (Наталія Леонівна Білик) од периода 2006–2008. године, данас доцент за књижевност на КНУ „Тарас Шевченко“, коју је касније заменила доцент Ј. В.

Писаренко (Юлія Вячеславівна Писаренко), кroatисткиња чија је ужа област научног интересовања гендерни аспект хрватске и српске књижевности.

Дипломатска академија Украјине не остварује сарадњу са српским институцијама, не учествује у разменама студената, лектори изворни говорници не учествују у извођењу наставе. До сада није било значајних монографских издања из области србистике.

05. Кијевски славистички универзитет

Српски језик се на приватном Кијевском славистичком универзитету предавао као основни језик од 1998. до 2008. године, док се као други страни језик предаје од 2000. године све до данас. Србистичке групе су имале у просеку 7–10 студената, док је средњи број студената који уче српски језик као други: 15. Основне студије србистике су трајале четири године, тако да се српски језик проучавао укупно 8 семестара, док програм српског језика као другог страног за студенте међународних односа и психологије подразумева учење језика у току 6 семестара.

Од оснивања универзитета на њему су предавали: доцент Ирина Бондар (1998–2004. године), у том периоду је настао и уџбеник српског језика за почетнике на украјинском језику [Бондар 2000; 20021; 20022; 20023], доцент Вероника Јармак (1998–2003. године), предаје практични курс српског језика, историју језика, методiku наставе српског језика као страног за говорнике источнословенских језика и издаје приручник за студенте треће године [Јармак 2001], доцент Дејан Ајдачић (2001–2007. године, држи курсеве из више предмета), проф. др Павел Рудјаков (1998–2000. године држи већи број специјалних курсева из књижевности), доцент Мирослава Карацуба (2002–2006. године, предавала је језик студентима србистике, одбранила је кандидатску дисертацију о украјинској интерпретацији јужнословенске поезију [Карацуба 2000]), Јулија Билоног (2003–2005; одбранила је кандидатску дисертацију о стваралаштву Павића [Билоног 2011]), од 2005. године ангажована као контрактуални лектор за украјински језик у Србији), Светлана Пастух (2005–2007), Илона Чајка Луковић (од 2004. године до данас, предаје српски језик као други страни).

Кијевски славистички универзитет не остварује сарадњу са српским и украјинским институцијама на којима се проучава српски језик, у овом тренутку не ангажује српске лекторе у настави и не организује

Гряник 2009]). О живом интересовању Харковљана за српску науку и уметности сведочи и чињеница да се у библиотеци при универзитету налази већи број старих и ретких српских књига, које су набављане непосредно по њиховом изласку и чуване до данашњих дана [Журављова, Кононенко 2009], али и чињеница да је Вук Стефановић Караџић још 1846. године добио звање почасног доктора овог универзитета.

07. Србистичка истраживања ван оквира универзитета

На основу списка кандидатских и докторских дисертација које у наслову, кључним речима или опису теме садрже речи „српски“ или „Србија“ доступних у каталогу Националне библиотеке Вернадског, која садржи резимее свих украјинских дисертација могу се донети извесни закључци о томе које србистичке теме су биле предмет истраживања украјинских научника, који нису ангажовани на неком од разматраних универзитета. Бивши студенти србистике, а у данашње време сарадници различитих института при НАНУ бавили су се углавном филолошким темама: етимологијом назива биљака у српском језику [Марченко 1995], синонимијом синтаксичких конструкција и зависних реченица у савременом српском језику [Щербина 1999], научно-фантастичном лексиком у српском и хрватском језику [Лисенко 2002]. Значајно име у контрастивним истраживањима српског и украјинског језика је и В.В. Чумак, сарадник Института за лингвистику НАНУ, чија су кандидатска дисертација и једна од монографија посвећене питањима предиката у српскохрватском језику [Чумак 1978; 1985], као и већег броја контрастивних радова на србистичке теме из синхронијског и дијахронијског аспекта.

На Институту за проучавање уметности, фолклористике и етнологије запослена је Оксана Микитенко, србисткиња, фолклористкиња и активан преводилац научних и књижевних текстова са српског и македонског језика. У фокусу њеног научног интересовања су тужбалице, којима је посветила и обе своје монографије [Микитентко 1992; 2010]. На истом институту се темама српске народне песме бавио и М.В. Гуц, аутор неколико студија и једне монографије посвећене српским народним песмама [Гуц 1963; 1968; 1970]. У току више од половине века своје научне каријере српским питањима се бавио и као члан уређивачког одбора зборника «Украш» и члан управе «Украјинско-српског друштва». Занимљиво је да је овај свестрани научник у србистичке воде упливао потпуно случајно када су му међу литературом потребном за

израду дипломског рада из Кијева послали и преводе српских народних песама, што га је навело да се неколико година касније на докторским студијама одлучи управо за српски фолклор [Айдачич 2008].

Међу дипломцима других факултета су прилично заступљене историјске теме попут историје Новосрбије и Славеносрбије [Посунько 1997], улози Кировоградске области у украјинско-српским везама [Шевченко 2004], Србима у Украјини у XVIII и XIX веку [Дмитрієв 2006], српске и хрватске историографије међуратног периода [Орел 2009], украјинска периодика као извор за истраживање политичке историје Срба 1878–1918. [Чернік 2012]. Популарне су друштвено-политичке теме и теме међународних основа, као што су државно-политички развој Србије у периоду 1992–2006. [Ткачик 2013], родна равноправност у савременим политичким процесима Србије и Украјине [Јовчева 2013], односи Србије и великих држава [Лысов 2005] и место Србије у систему европских међународних односа [Лысов 2001]. Украјински музичари су активно истраживали теме везане за историју, развој и савремено стање школе српске хармонике [Куліш 2013; Устименко-Косоріч 2013, 2014].

Најзад, проучаваоцима украјинско-јужнословенских односа може бити изузетно користан биографски речник Срба и Црногораца у Украјини, који може да послужи одлична полазна тачка, како за историјско проучавање ових односа, тако и за проналажење података о конкретним личностима [Павлюченко 2009].

08. Превођење српске књижевности у Украјини

Превођење српске књижевности у Украјини је, несумњиво, изузетно широка и релативно тема, којој су посвећени бројни радови, како о превођењу и рецепцији појединачних аутора и дела, тако и о превођењу српске књижевности уопште [Ајдачић 2005 Микитенко 2010] и превођењу појединачних жанрова [Дзјуба 1995; Јовановић 2001; Лесів 1967, Лучук 1996].

Да боље разумемо природу украјинско-српских књижевних веза помажу нам и библиографски спискови, које можемо класификовати у две групе: 1) библиографске спискове, који показују присуство српске књижевности у оригиналу у украјинским библиотекама [Айдачич 2005; Олексів 2007 и други радови; Одесская городская публичная библиотека 1901; Бондар 2005]; 2) библиографске спискове превода српске књижевности [Гуць 1976; Антології та авторські книги сербських

авторів українською мовою, 2010; Українська література в загальнослов'янському і світовому контексті 1991].

Уколико превођење српске књижевности посматрамо као континуирани процес у линеарном времену, можемо издвојити три основне фазе [Ајдачић 2005]:

1. Превођење српске књижевности од 1837. године (када су објављени први преводи народних песама из Вукових збирки у алманаху «Русалка Дністрова») до 1918. године, за који је карактеристично интересовање Украјинаца за српску народну, пре свега епску, поезију, нешто касније за реалистичку књижевност, условљеност избора текстова за превођење личним контактима и дужи временски размак између изласка оригинала и превоа;
2. Превођење српске књижевности у совјетској Украјини (1918–1991) – у овом периоду се, поред народне књижевности, преводе идеолошки подобна дела, дела у којима се на неки начин спомиње Украјина, али и дела класика српске књижевности [Андрић, Ћопић, Нушић, Домановић, Сремац, Лалић, Селимовић, Змај], као најпревођенија српска песникиња се издваја Десанка Максимовић, чију поезију преводе и украјински песници;
3. Превођење српске књижевности у независној Украјини (1991–данас) – у овом периоду се украјински читалац упознаје са стваралаштвом М. Павића, Д. Киша, М. Капора, Б. Пекића, Б. Петровића, З. Карановића, В. Огњеновић, М. Пантића и других, пре свега захваљујући србистичким преводачким круговима формираним од предавача, дипломаца и студената КНУ „Тарас Шевченко“ (координатор Дејан Ајдачић) и ЛНУ „Иван Франко“ (координатор и активни преводац Ала Татаренко). Значајан допринос популаризацији српске књижевности у Украјини и приближавању савремене српске писане речи украјинском читаоцу дају посете српских писаца Украјини, али и бројне књижевне вечери, сусрети и читања организовани у ова два града.

Говорећи о преводима српске књижевности у Украјини, морамо поменути и периодично издање *Всесвіт*, књижевни часопис са традицијом од скоро једног века, на чијим странама су се релативно често појављивали преводи српске књижевности, затим портал Растко и часопис „Україна“. Иако је на недавно одржаној Недељи украјинске књижевности у Београду (06–10. октобар) констатовано да су српски преводи у Украјини значајно бројнији у односу на украјинске преводу у Србији, преводиоци и приређивачи се суочавају са проблемима прона-

лажења издавача и финансијских средстава за публикување жељених превода.

09. Закључна разматрања

Иако српско-украјински научни, културни и политички контакти имају вишевековну традицију, систематско проучавање српског језика као основне струке на украјинским универзитетима траје тек четири деценије и у датом тренутку подразумева могућност изучавања српског језика као основног на два универзитета и као помоћног (другог или трећег страног језика; другог словенског језика) на још три. Универзитети КНУ „Тарас Шевченко“ и ЛНУ „Иван Франко“ остварују активну сарадњу са српским институцијама, пре свега са Универзитетом у Београду, Универзитетом у Новом Саду и МСЦ при Филолошком факултету, због чега се студентима пружа могућност да у току студија посете Србију на групном двонедељном студијском путовању или остваре индивидуалну стипендију за неку од летњих или зимских школа српског језика. Поменута два универзитета активно сарађују на заједничким преводилачким подухватима, у организацији књижевних вечери и других манифестација (нпр. Прва конференција младих украјинских србиста 2006. године; Сусрети култура Србије и Украјине; Студентски округли сто „Савремена српска књижевност“ одржан 2009. године у Кијеву). Сарадња са српским институција одвија се и на нивоу билиотека, тако да билиотеке КНУ „Тарас Шевченко“, ЛНУ „Иван Франко“ и билиотека Центра за бугаристику и балканска истраживања и Централна научна билиотека ХНУ добијају преко Народне билиотеке Србије књиге из програма подршке србистичким центрима, док са билиотекама осталих набројаних универзитета то није случај. У условима одсуства страних лектора, као и проблема још увек недовољне количине језичке литературе на украјинском језику, ова издања су од изузетног значаја, зато што захваљујући њима студенти и предавачи имају контакт са оригиналном научном и књижевном литературом. Универзитети КНУ „Тарас Шевченко“ и ЛНУ „Иван Франко“ имају значајну улогу и као центри који стварају и окупљају проучаваоце и преводиоце српске књижевности на самим универзитетима и у сродним институцијама.

За извођење конкретнијих и општијих закључака о актуелном стању, проблемима и перспективама проучавања српског језика на украјинским универзитетима приметно нам недостају темељније публикације из методике наставе српског језика као страног у инословен-

ској (украјинској) средини. Иако су се последњих година појавили појединачни радови из ове области (Веронија Јармак, Стеблина Рудјакова), ради стицања комплетне слике потребно је спровести детаљнија и обимнија истраживања, која би обухватила све универзитете на којима се проучава српски језик. Сматрамо да би уз детаљнију хронолошку и квалитативну анализу србистичких студија, научне и преводилачке делатности украјинских србиста у оквиру обимнијег дисертационог рада или студије, управо методичком аспекту србистичких студија у будућим истраживањима требало посветити највише пажње.

ЛИТЕРАТУРА

- Айдачич, Д., Білоног, Ю. *Короткий українсько-сербський словник сполучуваності слів* [Текст] : навч. словник / Д. Айдачич, Ю. Білоног ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К. : Бібліотека українця, 2005. - 126 с.
- Айдачич Д. *Сербські фольклор і література в українських перекладах та дослідженнях, 1837-2004* [Текст] : матеріали до бібліографії / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад. Д. Айдачич [та ін.] ; голова редкол. О. С. Онищенко. - К. : [б.в.], 2005. - 265 с.
- Айдачич, Д. *Футурославія. Літературознавчі огляди про футурофантастику*, Київ, 2010, 172 с.
- Айдачич, Д. *Славістичні дослідження: фольклористичні, літературознавчі, мовознавчі*, Київ, 2010, 307 с.
- Айдачич, Д. *Демони і боги у слов'янських літературах*, Київ, 2011, 184 с.
- Айдачич, Д. *Новітня сербська драматургія*, Київ, 2006.
- Айдачич, Д. Михайло Гуць (до 50-річчя наукової діяльності) / Д. Айдачич // *Слов'янський світ: Зб. наук. пр.* — К.: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2008. — Вип. 6. — С. 229-240.
- Айдачич, Д. *Слов'янська фантастика. Збірник наукових праць*, Київ, 2012.
- Айдачич, Д. *Київ і слов'янські літератури. Збірник*, Київ, 2013.
- Ајдачић, Д. *Килибарда, Новак. Епска мјера историје*, Подгорица, 1998.
- Ајдачић, Д. *Килибарда, Новак. Усмена књижевност пред читаоцем*, Подгорица, 1998.
- Ајдачић, Д. *Килибарда, Новак. Усмена књижевност у служби писане*, Ријека Црнојевића, 1998.
- Ајдачић, Д. *Антиутопије у словенским књижевностима*, Београд, 1999.
- Ајдачић Д. *Свет демона у књижевности српског романтизма*. Филолошки факултет, Београд: 2000.

- Ајдачић, Д. *Новак Килибарда* — научник, књижевник, Бар, 2000, 437 с.
- Ајдачић, Д. *Чудо у словенским културама*, Београд, 2000.
- Ајдачић, Д. Јовановић, В. М. *Зборник радова о народној књижевности*, Београд, 2001.
- Ајдачић, Д. *Прилози проучавању фолклора балканских Словена*, Београд, 2004, 311 с.
- Ајдачић Д. Украјински преводиоци српске књижевности. *Славистика*. 2005; (9):372–380.
- Ајдачић, Д. Јовић, Б. *Словенска научна фантастика*, Београд, 2007.
- Ајдачић, Д. *Славистичка истраживања*, Београд, 2007, 298 с.
- Ајдачић, Д. *Футурославија. Студије о словенској научној фантастици*, Београд, Емитор № 463, 2008, 102 с.
- Ајдачић, Д. *Футурославија. Студије о словенској научној фантастици*, Београд, «ТИА Јанус», 2009, 200 с. (редактор: Зоран Стефанович)
- Ајдачић, Д. Момчиловић, З. О делу Драгослава Михаиловића, Врање, 2009.
- Ајдачић Д. Лектори из Југославије (1973–1993) и Србије (2003–2011) на катедри славистике Кијевског националног универзитета Т. Шевченко // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. До 165-річчя викладання славистичних дисциплін у Київському університеті*, Вип. 14, 2011. - С. 3-9.
- Ајдачић, Д. *Тело у словенској футурофантастици*, Београд, 2011.
- Ајдачић, Д. *Еротославија : преображења Ероса у словенским књижевности-ма*, Београд, 2013, 415 с.
- Ајдачић, Д. *Тесла као лик у уметности*, Београд, 2014.
- Албул О. А., Лобур Н. В. Славистика у Львівському національному університеті імені Івана Франка (історія, сучасний стан та перспективи розвитку) // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. Збірник наукових праць*. Київ, 2009. Спеціальний випуск. С. 3–10;
- Антології та авторські книги сербських авторів українською мовою, 2010. *Українська мовна думка* №5, с. 109–113.
- Бакіров В. Харківський університет і серби: ретроспективний погляд. *Українська мовна думка* 4, К: 2009, С. 9–13.
- Білик Н.Л. *Іво Андрич і Україна: контакти, рецепція, типологія*. Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.05 / Н.Л. Білик; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2005. — 19 с.
- Білик Н.Л. *Українсько-сербські літературні взаємини ХХ сторіччя: Контакти. Рецепція. Типологія (на матеріалі творчості Іво Андрича)*. Навчальний посібник. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. — 206 с.
- Білодід, І.К. *Вук Карадзьич в історії українсько/сербських наукових зв'язків*, Київ, Наукова думка, 1965

- Білоног Ю. І. *Художня парадигма "автор – читач" у романній творчості Мілорада Павича* [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.03 / Білоног Юлія Іванівна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 2011.
- Бондаренко О.О., Білик Н.Л., Паламарчук О.Л. *Українсько-російсько-сербський тлумачний словник термінів ринку нерухомості*. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2011. – 303 с.
- Бондар 2005. *Українсько-сербські історико-культурні взаємозв'язки* [Текст] : каталог кн.-інформ. виставки з фондів НБУ ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад. Н. П. Бондар [та ін.] ; голова редкол. О. С. Онищенко. - К. : [б.в.], 2005. - 109 с.
- Бондарь И. П. *Учебные задания по сербохорватскому языку для студентов первого курса филологического факультета* — К.: Изд-во КГУ, 1984. — 110 с.
- Бондарь И. П. *Учебные задания по разговорной практике сербохорватского языка для студентов второго курса филологического факультета*. — К.: Изд-во КГУ, 1983. — 83 с.
- Бондарь И. П. *Учебные задания по сербохорватскому языку для студентов третьего курса филологического факультета*. — К.: Изд-во КГУ, 1984. — 110 с.
- Бондарь И. П. *Учебные задания по сербохорватскому языку для студентов четвертого курса филологического факультета*. — К.: Изд-во КГУ, 1985. — 111 с.
- Бондарь И. П. *Учебные задания по сербохорватскому языку для студентов V курса филологического факультета*. — К.: Изд-во КГУ, 1987. — 28 с.
- Бондарь И. П. *Учебные задания по фонетике сербохорватского языка для студентов филологического факультета*. — К.: Изд-во КГУ, 1990. — 30
- Бондар І. П. *Сербська для початківців*. — Ч. I, II. — К.: Вид-во «КіСУ», 2000. — 156 с.; 179 с
- Бондар, Ірина Петрівна *Сербська для початківців* [Текст] = Српски за почетнике : [підручник: у 4 ч.] / І. П. Бондар. - К. : Київський славістичний ун-т, 2002. Ч. 1-2. - [Б. м.] : [б.в.], 2002. - 240 с.: табл. - Бібліогр.: с. 60.
- Бондар, Ірина Петрівна *Сербська для початківців* [Текст] = Српски за почетнике : [підручник: у 4 ч.] / І. П. Бондар. - К. : Київський славістичний ун-т, 2002 . Ч. 4 : Сербсько-українсько-російський словник. - [Б. м.] : [б.в.], 2002. - 246 с. - Бібліогр.: с. 244-245.
- Бондар, Ірина Петрівна *Сербська для початківців* [Текст] = Српски за почетнике : [підручник: у 4 ч.] / І. П. Бондар. - К. : Київський славістичний ун-т, 2002 . Ч. 3. - [Б. м.] : [б.в.], 2002. - 180 с.: табл. - Бібліогр.: с. 169-172.

- Булаховский Л. А. Акцентологический комментарий к сербохорватскому языку // *Вибрані праці в п'яти томах.* — Т. 5. — К.: Наук. думка, 1983. — С. 343–426
- Булаховський Л. А. Сербський народний епос. Вступна стаття // *Сербська народна поезія.* — К.: Держ. вид-во. художн. літ-ри, 1955. — С. 3–15.
- Василишин, Марія Богданівна. *Неореалістична проза в сербській літературі 60-70-х років ХХ століття* [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.01.03 / Василишин Марія Богданівна ; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. - Л., 2004. - 176 арк. - арк. 163-176.
- Васильєва, Л. *Сучасна сербсько-хорватська суспільно-політична лексика (післявоєнний період)* (1984, ЛНУ, кандидатська дисертація)
- Васильєва Л. *Штокавські літературні мови: проблеми становлення, розвитку, сучасний стан.* — Львів: Вид-во ЛНУ імені Івана Франка, 2002. — 344 с.
- Васильєва, Л. *Становлення і розвиток літературних мов штокавської діаспори* (2004, ЛНУ, докторська дисертація)
- Васильєва Л. *Південнослов'янська проблематика в мовознавчих зацікавленнях Івана Франка.* — Львів: Вид-во ЛНУ імені Івана Франка, 2006. — 72 с.
- Віднянський С., Іваненко О. Сербія в дослідженнях учених історико-філологічного факультету Харківського університету (друга половина ХІХ — початок ХХ ст.). *Українська мовознавча наука* 4, К: 2009, С. 74–85.
- Гольберг, М.Я. *Іван Франко та українсько-сербські культурні зв'язки*, Львів, Світ, 1991.
- Гребінський С. Підсумки науково-дослідної роботи університету за 1951 р. // *За рад. науку.* — 1952. — 16 лют.
- Гряник В. Історична югославістика в Харківському державному університеті імені О. М. Горького. *Українська мовознавча наука* 4, К: 2009, С. 126-137.
- Гуць, М. В. Маловідомі переспіви і переклади сербських народних пісень українською мовою [Текст] : окремий відбиток з "Міжслов'янських літературних взаємин" / М. В. Гуць. - К. : [б.в.], 1963. - С. 162–195.
- Гуць, М. В. Сербо-хорватська народна пісня на Україні [Текст] / М. В. Гуць ; АН УРСР, Ін-т мистецтвознав., фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. - К. : Наукова думка, 1968. - 206 с.
- Гуць, М. В. *Сербсько-хорватські народні пісні* (антологія), упоряд. текстів, розвідки до розділів та прим. М. Гуця (1970).
- Гуць, М.В. (1976). Бібліографія. Народна поезія сербів і хорватів в українських перекладах. *Збірник Матице спске за славистику*, књ. 10, стр. 185–212.
- Дзюба, О. Српска лирика ХХ века у українінским преводима. *Научни саставак слависта у Вукове дане*, Београд, 24/2, 1995, стр. 237–240.

- Дзюба-Погребняк О.І. *Романи Мілоша Црњанського (Проблематика та поетика)*, К: 1994
- Дзюба-Погребняк О.І. *Українсько-сербські літературні зв'язки ХХ ст. (Посібник для студентів філологічних факультетів вищих учбових закладів)*". - К., 2000;
- Дмитрієв, Володимир Сергійович. *Серби в Україні (XVIII - початок XIX ст.)* [Текст] : дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Дмитрієв Володимир Сергійович ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2006. - 197 арк. - арк. 170-193.
- Досталь М.Ю. До історії становлення і розвитку славістики в Київському університеті Святого Володимира // *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. - Київ, 1993. - Вип. 4. С. 3–11.
- Журавльова І., Кононенко І. Слов'янські колекції у фондах Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна: до історії формування колекції «сербська книга». *Українська мова* 4, К: 2009, С. 148-156.
- Іовчева, Аліна Михайлівна. *Гендерна рівність в сучасних політичних процесах Республіки Сербія та України* [Текст] : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Іовчева Аліна Михайлівна ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - О., 2013. - 18 с.
- Івановић, В.М. Українски преводи наших народних песама. *Зборник радова о народној књижевности*, Београд 2001, 206–226.
- Калашник В., Педченко Л. Сербський фольклор у дослідженнях О. Потебні. *Українська мова* 4, К: 2009, С. 66-73.
- Карацуба, Мирослава Юріївна. *Південнослов'янська народна поезія (сербська, хорватська, болгарська) в українській літературній інтерпретації середини XIX-XX ст.* [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.01.03 / Карацуба Мирослава Юріївна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2000. - 209 арк. - арк. 200-209.
- Карацуба М.Ю. Роль Максимовича у дослідженні фольклору українців та південних слов'ян // *Мова і культура*. - Вип. 5, т. 1, ч.2. - К., 2002. - С. 88–92.
- Карпенко І, Голіков С. Харківська кар'єра сербського філософа: духовні пошуки та життєві колізії Андрія Дудровича. *Українська мова* 4, К: 2009, С. 38-48.
- Кравець О. *Міжслов'янські літературні взаємини 30-60-х років XIX століття. Окремі аспекти*. – Львів, 2004. – 32 с.
- Куліш, Антон Миколайович. *Актуальні виконавські форми сербського баяно-акордеонного мистецтва* [Текст] : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Куліш Антон Миколайович ; Одес. нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. - О., 2013. - 16 с.
- Лесів, М. (1967) Про сербохорватську пісню на Україні. *Наша культура*, №1, стр. 7.

- Лиман С. Проблеми середньовічної Сербії у творчості Марина Стоянова Дринова. *Українська мова*, К: 2009, С. 86–97.
- Лисенко, Алла Андріївна. *Сербська та хорватська науково-фантастична лексика* [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.02.03 / Лисенко Алла Андріївна ; НАН України, Ін-т укр. мови. - К., 2002. - 173 арк. - арк. 159–173.
- Лысов, Алексей Александрович. *Сербия в системе международных отношений в Европе (конец XVIII - 70-е годы XIX в.)* [Текст] : дис... канд. ист. наук: 07.00.02 / Лысов Алексей Александрович ; Донецкий национальный ун-т. - Донецк, 2001. - 192 л. - Библиогр.: л.178-192.
- Лысов, Алексей Александрович. Великие державы и Сербия [Текст] : (Из истории международного положения Сербии в конце XVIII - 70-е годы XIX в.) / А. А. Лысов ; Донецкий юридический ин-т МВД при Донецком национальном ун-те. - Донецк : [б.и.], 2005. - 256 с. - Библиогр.: с. 234–247
- Лукьяненко А.М. *Пособие к лекциям по истории сербохорватской литературы*. - К., 1913.
- Лучук, Иван Володимирович. *Українсько-сербські літературні зв'язки початку ХХ ст.* [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.01.02; 10.01.04 / Лучук Иван Володимирович ; Львівський ун-т ім. І.Франка. - Львів, 1994. - 174 л.
- Лучук, І. В. (1996) Переклад сербської поезії українською мовою: Започаткування традиції. *Шашкевичіана*, вип. 1/2, стр. 222–224.
- Марченко, Тетяна Яківна. *Походження назв рослин у сербській мові* [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.02.03 / Марченко Тетяна Яківна ; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. - К., 1995. - 158 арк. - Бібліогр.: арк. 151-158.
- Микитенко О. О. *Сербські голосіння: поетичний та історико-географічний аналіз* (К., 1992);
- Микитенко О. М. Ф. Сумцов як дослідник сербських мотивів балади про «сестру-отруйницю». *Українська мова*, К: 2009, С. 98–110.
- Микитенко О.О *Балканослов'янський текст поховального оплакування: прагматика, семантика, етнопоетика* (К., 2010).
- Микитенко, О. Сербські переклади на сторінках “Всесвіту”, 20102. *Українська мова* №5, с. 98–108
- Моисеенко, В. *Чешское влияние на формирование словарного состава языка хорватской науки и просвещения* (1981, Ленинградский университет, кандидатская диссертация)
- Моторний В., Татаренко А. Світ культури сербів та хорватів у працях Іларіона Свенціцького // *Мова, література і музейництво в науковій спадщині Іларіона Свенціцького*. – Львів, 2004. – С. 85–92.

- Непорожня, Н.О.: *Антифашистские романы Михайло Лалича* (МГУ им. Ломоносова, 1977)
- Одесская городская публичная библиотека. Каталог Одесской городской публичной библиотеки [Текст] / Одесская городская публичная библиотека. - О., 1901. Т. 1 : Книги русские, болгарские, сербские и церковнославянские. - [Б. м.] : [б.в.], 1901. - 627 с., LXXXУс.
- Олексів І. Сербська книжка XIX століття у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника (за матеріалами фонду відділу рідкісної книги) [Текст] / І. Олексів // *Рукописна та книжкова спадщина України*, 2007. т.Вип. 12.- С.3–17.
- Орел, Юлія Володимирівна. *Сербська і хорватська історіографія міжвоєнного періоду: дослідження проблем історії XIX ст.* [Текст] : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Орел Юлія Володимирівна ; Нац. ун-т "Києво-Могилянська акад.". - К., 2008. - 233 арк. - Бібліогр.: арк. 208-233.
- Павлюченко, О. В. *Серби та Чорногорці в Україні (XIX - початок XX ст.)* [Текст] : біографічний словник / О. В. Павлюченко ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. - К. : Софія, 2009. - 178 с.: портр.
- Паламарчук, О.Л. Стрельчук, Г.П. Білик, Н. Л. Ткаченко, О. М. Шевченко. М. В. *Українсько-сербський словник лінгвістичної термінології.* – К.: «Бібліотека українця», 2006. – 516 с.
- Паламарчук О.Л., Чмир О.Р. Київські адреси В. Ягича // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур.* - Вип. 7, Київ, 2007. - С. 164-169
- Паламарчук О.Л., Палій О.П., Чмир О.Р. Слов'янська філологія в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка // *UCRAINICA III SOUČASNÁ UKRAJINISTIKA. Problémy jazyka, literatury a kultury. 2. část Sborník článků IV. Olomoucké sympozium ukrajinistů 28. – 30. srpna 2008.* - Olomouc, 2008. - 547–554.
- Паламарчук О.Л., Чмир О.Р.1 Славістика в Київському університеті між двома світовими війнами // *Слов'янський світ: Зб. наук. пр.* — К.: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2009. — Вип. 7. — С. 3–13.
- Паламарчук О.Л., Чмир О.Р.2 Слов'янська філологія в Київському університеті // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. Збірник наукових праць.* - Київ, 2009. - Спеціальний випуск - 63–70.
- Панів, Л. *Вчені кафедри слов'янської філології* / Упор. Л. Панів Львів, 1998. 124 с.
- Пашенко Є, М. В. *Назар і фольклоризм в хорватській літературі* - К., 1983;
- Пашенко Є, М. *Сто років у Подунав'ї. Українсько-сербські зв'язки доби бароко XVII-XVIII ст.* К., 1994;

- Пашенко, Є. М. *Українсько-сербські літературні й культурні зв'язки доби бароко. XVII-XVIII ст. (Контакти, типологія, стилістика)* [Текст] : дис... д-ра іст. наук: 17.00.01 / Пашенко Євген Миколайович ; Київський держ. ін-т культури. - К., 1996. - 467 л.
- Попович, Л, Ярмак, В. Зіставні дослідження української та сербської мов, *Лінгвістичні студії* 21, 2010. – С. 36-45
- Поповић, Љ, Јармак, В. Українсько-српска контрастивна језичка истраживања, *Контрастивна језичка истраживања српског и других језика*. (ур. П. Пипер). – Београд: САНУ, Одбор за српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија, 2010. – С. 263–280.
- Посунько, Ольга Миколаївна. *Історія нової Сербії та Слов'яносербії (1751-1764 рр.)* [Текст] : дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Посунько Ольга Миколаївна ; Дніпропетровський держ. ун-т. - Д., 1997. - 212 л. - л. 169-194.
- Радченко К.Ф. *Досифей Обрадович и его литературная деятельность*. - К., 1897. - 254 с.
- Рудяков, П. М. *Українсько-хорватські літературні взаємини в XIX–XX ст.* — К., 1987;
- Рудяков, П. М. *Історія як роман: Андрич, Селімович, Крлежа, Црњанський* — К., 1993;
- Рудяков, П. М. *Югославський /сербський та хорватський/ історичний роман 40-80-х рр. XX ст. Особливості історичної концепції та оповідної структури* [Текст] : дис... д-ра філол. наук: 10.01.04 / Рудяков Павло Миколайович ; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. - К., 1995. - 332 с.
- Рудяков, Павел. Документи и материалы о Сербии и сербах в архивах Киева (XVIII-XIX вв.) [Текст] / П. Рудяков. - Београд : [б.и.], 1997. - 285 с. - (Историјски часопис / Историјски институт САНУ ; кн. XLII-XLIII (1995-1996)).
- Рудяков, П. *Сеоба Срба у Русију у XVIII веку* — Београд, 1996;
- Рудяков, П. М. *Историја као роман* — Београд, 1998;
- Рудяков, П. Н. В службу и вечное подданство ...[Текст] : сербские поселения Новая Сербия и Славяносербия на украинских землях (1751-1764) / П. Н. Рудяков ; Общество "Украина - Сербия". - К. : АртЭк, 2001. - 175 с.: ил.
- Ручинська О. Біля витоків харківського антикознавства: Володимир Францевич Цих. *Українська мовознавство* 4, К: 2009, С. 49-59.
- Свенціцький І.С. *Письменство сербо-хорватської Приадрії*. – Львів, 1951. – 125 с. – [машинопис].
- Смольская, Аделаида Константиновна. *Развитие именного словообразования в сербохорватском литературном языке (фемининативы)* [Текст] :

- автореф. дис... д-ра филол. наук: 10.02.03 / Смольская Аделаида Константиновна ; Московский гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. - М., 1993. - 35 с.
- Стеблина-Рудякова Л.М. Почеци наставе српског језика на Кијевском универзитету // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. Збірник наукових праць.* - Київ, 2009. - Спеціальний випуск - 98–100.
- Стеблина Рудякова Л.М. Сербістика в Київському університеті імені Тараса Шевченка // *Українська мовознавство*. - Київ, 2010. - С. 203–224
- Стеблина-Рудякова Л.М. Викладання сербської мови у Київському університеті імені Тараса Шевченка // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. До 165-річчя викладання славістичних дисциплін у Київському університеті*, Вип. 14, 2011. - С. 156–161.
- Стельмах, Х. *Творчість Ясмїни Тешанович у контексті жіночого письма* (2004, ЛНУ, кандидатська дисертація)
- Степович А. И. *Очерки истории сербохорватской литературы.* - К., 1899. - С. 3.
- Стеблина-Рудякова Л.М. *Историја српског језика довуковског периода. Приручник. Историја сербської мови дозуківського періоду. Посібник*: ВПЦ "Київський університет", 10 д.а. - подано до друку (2014).
- Страшнюк С.: Сербське підгрунтя Харківського університету: Атанасіє Стойкович. *Українська мовознавство* 4, К: 2009, С. 14-35.
- Стрельчук Г.П. Білик Н.Л. Деркач О.М. Шевченко М.В. *Сербсько-український словник лінгвістичної термінології.* – К.: ВПЦ "Київський університет", 2009. – 403 с.
- Татаренко, А. *Мілош Црњанський та його роман 'Переселення'* (1989, ЛНУ, кандидатська дисертація)
- Татаренко А. *Место сусрета: огледи о српској прози* / Ала Татаренко. – Београд: Српски ПЕН центар = Serbian PEN Centre, 2008. – 179 с.
- Tatarenko A. *U začaranom trouglu: Crnjanski-Kiš-Pekić: eseji i studije* / Ala Tatarenko. – Zaječar: Matična biblioteka «Svetozar Marković», 2008. – 145 s.
- Татаренко А. *Поетика форми в прозі постмодернізму (досвід сербської літератури)* : монографія / Алла Татаренко. – Л.: ПАІС, 2010. – 544 с.
- Татаренко, А. *Поетика форми в прозі постмодернізму (на матеріалі сербської літератури)* (2011, ЛНУ, докторська дисертація)
- Татаренко А. Слово про вченого, педагога, щасливу людину (До 70-річчя від дня народження Віктора Юхимовича Мойсеєнка) / А. Татаренко // *Проблеми слов'янознавства*. – 2012. – Вип. 61. – С. 269–272.
- Татаренко А. *Поетика форми у прозі српског постмодернізма.* – Београд : Службени гласник, 2013. – 372 с.

- Татаренко А. *Из чиста немира: читања*. – Београд : Завод за уџбенике, 2013. – 250 с.
- Татаренко А. *Постмодернизм у сербској литератури: навчальни посібник*. – Львів: ЛА «Піраміда», 2013. – 196 с.
- Ткаченко, Олена Михайлівна. *Жіноча персонифікація Іво Андрича: концептуальні засади та семантичні конфігурації* [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.01.03 / Ткаченко О. М. ; КНУ ім. Т. Шевченка. - К., 2008. - 19 с.
- Ткачик, Олександр Олександрович. *Державно-політичний розвиток Сербії у 1992-2006 роках* [Текст] : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02 / Ткачик Олександр Олександрович ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці, 2013. - 16 с.
- Тыртова, Г. *Интернациональные суффиксы в словообразовательной системе существительных сербохорватского литературного языка* (1984, МГУ, кандидатская диссертация).
- Українська література в загальнорічанському і світовому контексті. Том 4. Матеріали до бібліографії (початок ХІХ ст.-1980 р.)*, Київ, 1991.
- Устименко-Косоріч, Олена Анатоліївна. *Сербська баянно-акордеонна школа: історія та сучасність* [Текст] : монографія / О. А. Устименко-Косоріч ; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ : ДЗ "ЛНУ ім. Тараса Шевченка", 2013. - 351 с. : табл. - Бібліогр.: с. 307-336. - 500 экз.
- Устименко-Косоріч, Олена Анатоліївна. *Становлення та розвиток сербської баянно-акордеонної школи (друга половина ХХ - початок ХХІ століття)* [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Устименко-Косоріч Олена Анатоліївна ; Держ. заклад "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ, 2014. - 44 с.
- Флоринский Т. Д. Критикобиблиографический обзор // *Университетские (Киевские) известия*. – 1905. – 209. с
- Флоринский Т. Д. *Лекции по славянскому языкознанию: В 2 ч.* - К., 1895. - Ч. 1. - 530 с.; К., 1897. - 712 с.
- Флоринский Т. Д. *Славянское племя. Статистико-этнографический обзор современного славянства*. - Киев, 1907. - 207 с.
- Чернік, Світлана Дмитрівна. *Газетна періодика України як джерело дослідження політичної історії Сербії 1878 - 1918 рр.* [Текст] : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Чернік Світлана Дмитрівна ; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. - К., 2012. - 20 с.
- Чмир О.Р. Сербістика в Університеті св. Володимира // *Українська мова*. - Київ, 2010. - С. 159-184.
- Чумак В.В. Складений присудок у сербохорватській мові (у зіставленні з російською й українською мовами)» захистив у 1978

- Чумак В.В. *Типологія сказуемого в сербохорватском и восточнославянских языках*, Киев: Наукова Думка, 1985 - 134 с.
- Шевченко, Сергій Іванович. *Українська доля Нової Сербії. Історичні нариси з минулого Кіровоградщини. Кіровоградщина в українсько-сербських зв'язках (1752-2002)* [Текст] / С. І. Шевченко. - Кіровоград : Мавік, 2004. - 168 с.: іл. - Бібліогр.: с. 144–160.
- Щербина, Наталія Леонтіївна. *Синонімія синтаксичних зворотів і підрядних речень у сучасній сербській мові* [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.02.03 / Щербина Наталія Леонтіївна ; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. - К., 1999. - 160 арк. - Бібліогр.: арк.144-158.
- Ярмак В.І. Слово по Вчителя // *Українська мова*. - Київ, 2010. - С. 185–202
- В. І. Яровий, П. М. Рудяков, В. П. Шумило та ін. *Історія західних і південних слов'ян (з давніх 1-90 часів до ХХ ст.): курс лекцій: навчальний посібник*. Либідь 2009 р. 632 ст.
- Ярмак В. І. Сербістика в науковій спадщині академіка Л. А. Булаховського (харківський період) // *Українсько-сербський збірник «Українська мова»*. — Вип. 1 (4). — К.: «Темпора», 2010. — С. 111–119 (0,5 а. а.).
- Ярмак В. І. Ірина Петрівна Бондар — науковець і педагог // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Л. Булаховського. Збірник наук. праць*. — Вип. 11. — К.: Вид-во Київського нац. ун-ту, 2010. — С. 219–231 (0,5 а. а.)
- Ajdačić, D. *Erotsko u folkloru Slovena*, Beograd, 2000.
- Ajdačić, D., Suvin, D. *Naučna fantastika, spoznaja, sloboda*, Beograd, 2009.
- Ajdačić, D., Lazarević Di Đakomo P. Jakobsen, Per. *Južnoslovenske teme*, Beograd, 2010.
- Vasiljeva Lj. *Srednjojužnoslavenski jezici u sinkroniji i dijakroniji*. – Osijek: CKD „M – M“, 2010. – 221 s.
- Pravopis crnogorskoga jezika*. Podgorica, 2010. (Vasiljeva Lj., Perović M., Silić J., Čirgić A.)

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

Сања Миладиновић (Београд)

Милош Ковачевић: ЛИНГВИСТИКА КАО СРБИСТИКА.
Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски
факултет Пале, Пале, 2013, 302 стр.

Књига *Лингвистика као србистика* прављена је с циљем да отвори едицију научних монографија и монографских студија на Филозофском факултету на Палама. Она би требало да на својеврстан начин репрезентује филолошке науке из лингвистичког угла. Њену намену аутор у *Уводним напоменама* објашњава на следећи начин:

„Међу филолошким наукама у свим језицима наука о матерњем језику има посебно мјесто. Прво, зато што је матерњи језик једини који се не изучава само у оквиру катедре или одсјека за матерњи језик него и на свакој од катедри или одсјека за стране језике. Зато је циљ ове књиге био да покрије што више лингвистичких области које се изучавају како у србистици тако и у страним филологијама“ (7).

Књига садржи шест области: *Србистика и (социо)лингвистика* (13–31), *Србистика и лингвистичка методологија* (49–67), *Србистика и системска лингвистика* (103–131), *Србистика и (лингво)стилистика* (155–187), *Србистика и нормативистика* (205–227), *Србистика и научна критика* (243–273).

Ове области нису равноправне ни предметно ни дисциплинарно. Од наведених шест области две су полидисциплинарне (општа лингвистика и системска лингвистика), две монодисциплинарне (лингвистилистика и нормативистика), док су две наддисциплинарне, јер представљају методолошки аспект сваке од лингвистичких дисциплина (лингвистичка методологија) или прагматичко-жанровски аспект сваке од дисциплина (научна критика).

Свака од лингвистичких наука у овој књизи представљена је са по два рада. Готово сви ти радови (сем првог из лингвистичке методологије) тематски су србистички. У њима се србистичке теме, које припадају датој лингвистичкој области, осветљавају лингвистичким крите-

ријумима *општеважећим* за дату лингвистичку науку или (под)дисциплину.

Прва област, под насловом *Србистика и (социо)лингвистика*, представљена је двама социолингвистичким радовима, у којима се актуелне србистичке теме пропитују применом општелингвистичких критеријума. Ови радови носе следеће наслове: *О (не)постојању права народа на сопствено име језика* и *Статус српског језика на српским универзитетима*.

Лингвистичка методологија у овој књизи је представљена методолошким радом о нужним критеријумима научности радова о језику (чија примена сама по себи један рад сврстава у категорију научних, или га из ње искључује), и радом у којем се даје пример provedбе хијерархизованог система критеријума у класификације врло сложене категорије туђег говора.

Системску лингвистику, која обухвата лингвистичке дисциплине које изучавају структуру језика, у овој књизи представљају два рада, од којих је један синтаксичко-семантички (рад о бисемичности у новинарском језику), а други строго синтаксички (рад који се бави граматичком категоријом реда речи).

Графостилемске вриједности у роману „Сила“ Бранка Брђанина Бајовића и Типови говора у „Причањима Вука Дојчевића“ Стефана Митрова Љубише јесу наслови радова којима се представља *Лингвостилистика*. Ови радови на најбољи начин осликавају историјски и савремени статус лингвостилистике.

Нормативистика као једна од најпопуларнијих и критеријално најнеутемељенијих србистичких дисциплина, представљена је такође двама радовима, у којима се са научнолингвистичког аспекта проверавају примењени или примењивани критеријуми нормативности. У оба рада показује се научна неутемељеност примењених нормативних критеријума. Први рад носи наслов *О нормативности футурске употребе перфективног презента*, док је у другом реч *О једном случају ненормативности засноване на критеријуму какофоније*.

Област *Научне критике* у овој књизи је представљена критиком једне само по наслову научне синтаксичке књиге (књиге Д. Црњак) и критиком хрватских *уџбеника* који су послужили као основа инаугурацији тзв. црногорског језика. У тим двама радовима најбоље се на делу види изневеравање научних критеријума. Показује се да *критиковане* књиге научни или стручни-научни *статус* дугују само својим насловима, док њихов садржај готово у целини научно *оповргава* оно што наслов подразумева.

На крају је дата *Библиографска забиљешка* из које се види да су готово сви радови који чине ову књигу настали и објављени у последње две године. Само рад о научности лингвистичких радова представља дорађену верзију рада насталог пре двадесетак година, а због специфичности своје тематике нашао се у овој књизи.

Ова књига би могла бити од велике користи свима онима које интересује научна критеријалност лингвистичких радова, а пре свега студентима мастер и посебно докторских лингвистичких студија.

Ивана Бојовић (Београд)

САВРЕМЕНА СРПСКА ЛЕКСИКОГРАФИЈА У ТЕОРИЈИ
И ПРАКСИ:(КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФИЈА) / уредник
Рајна Драгићевић, Филолошки факултет, Београд, 2014,
291 стр.

Након уводне напомене, уредник колективне монографије, Рајна М. Драгићевић, у чланку *Развој практичне и теоријске лексикографије* објашњава да је циљ овог рада осветлити зачетке светске и српске практичне и теоријске лексикографије и назначити главне токове којима су се практична и теоријска лексикографија даље развијале. Нешто више пажње посветила је развоју теоријске лексикографије, која има неочекивано кратку традицију у односу на практичну. Аутор наводи прве радове посвећене лексикографији у свету, затим у англосаксонским земљама, у Русији и на крају – прве радове у српској теоријској лексикографији.

Данас већ увелико познатом и признатом Београдском лексикографском школом, заснованом и организованом око израде вишетомног Речника српскохрватског књижевног и народног језика (Речника САНУ) бавила се Стана С. Ристић, (Институт за српски језик САНУ) у чланку *Српске лексикографске институције*. У уводном делу, аутор истиче да је стицајем историјских околности, рад ове школе био везан само за једну институцију, а то је Институт за српски језик САНУ. Претходне институције: Друштво српске словесности, Српско учено друштво и Лексикографски одсек Српске краљевске академије, поставиле су основе јединственог лексикографског програма, али је реализација конкретних задатака овог програма, везаних за израду великог речника, сматра Стана Ристић, заживела тек у Институту. Даље излаже кратак историјат развоја и рада српских лексикографских институција. Посебно је истакла значај: Јована Стејића, Стојана Новаковића, Александра Белића, главног уредника првог тома Речника, 1959. године и других врских лингвиста. На крају рада посебно је истакла да је своје теоријско-методолошко уобличење ова школа добила је тек у рукопису

Упутства за израду речника и да је најверодостојнији резултат ове школе – Речник САНУ.

Васа Б. Павковић (Институт за српски језик САНУ), *Грађа за Речник САНУ*

Аутор говори о огромном корпусу речи на основу које се израђује Речник савременог српскохрватског књижевног и народног језика и који се налази на милионима листића, у хиљадама кутија у Институту за српски језик. Наравно, у грађу за овај велики речник улазе и одреднице из многих речника, лексикона, приручника који нису ексцерпирани, али се обавезно користе, затим лексика из дијалекатских речника, из неких термилошких речника, енциклопедија, књижевних часописа, зборника, књижевних дела... Највећи проблем, сматра аутор, јесте тај што се грађа не пребацује у електронски облик, чиме би она постала доступна целој нашој језичкој заједници и шире. Реч је о речнику који има богатију грађу у односу на све претходне и актуелне речнике српског језика.

Мирослав Б. Николић (Филолошки факултет Универзитет у Београду), *Утврђивање одреднице у српској лексикографији*

Аутор говори о тешкоћама које чекају лексикографа, чак и на првом кораку, а то је успостављање одреднице. У вези са тим, поставља питања шта је реч, а шта одредница, шта је друга реч, одн. шта је друга одредница и који је основни облик речи. Лексикографи се најчешће суочавају са проблемом хомонимије, конверзије и лексикализације. Даљи проблем јесте у ком се облику наводе речи из народног језика ако су дијалекатске. Да ли стандардизовати одредницу и тиме чинити научни фалсификат или их давати у дијалекатској форми и тиме направити збрку? Ово су само нека од проблематичних питања, којима се аутор бави.

Александра М. Марковић (Институт за српски језик САНУ), *Граматика у српским речницима*

У овом чланку аутор посматра начин на који се граматичке информације износе у речнику, као и начин на који граматику утиче на значење речи. У разматрању користе се речници општег, описног типа – Речник српскохрватског књижевног и народног језика Српске академије наука и уметности, Речник српскохрватског књижевног језика Матице српске и Речник српског језика Матице српске. У раду аутор ће се осврнути на начин представљања неких лексема у речницима руског и енглеског језика. Даље, Александра Марковић тврди да се неки научници, попут Љубомира Поповића, залажу за интегрални приступ синтакси и истичу потребу за модернизовањем синтаксичког и лекси-

кографског описа српског језика. Аутор затим наводи које су граматичке информације у речнику (код именичких одредница бележе се квалификатори којима се означавају њихове класификационе категорије). Што се тиче неких других морфолошких категорија, оне се наводе само у случају акценатског или морфолошког одступања. Истиче да су упутства за израду РСАНУ прилично штура кад је реч о обради предлога, везника, узвика и партикула. У другом делу текста, *граматички показатељи као методолошка средства за идентификовање нових значења*, аутор говори о подела речи на значења која су у речницима нумерички обележена и тако се оставља утисак прецизне и јасне поделе, без прелазних случајева. Свако ко се бави речником зна колико је тешко одредити границе неког значења, као и то да се понекад значења преливају једно у друго У вези са тим аутор говори о лексичко-граматичком и синтаксичком понашању речи, рестрикцији селекције (ограничења у спојивости предиката и његових субјекатских и објекатских аргумената, као и придева и речи које они одређују), колигационој склоности лексема (означавање односа између речи и граматичког обрасца у коме се та реч појављује, дакле односа који се налази на пола пута између граматике и колокације) У закључку, аутор сматра да се прави пут ка добрим граматикама и речницима може наћи у интегралном приступу језичком опису.

Јасна Б. Влајић Поповић (Институт за српски језик САНУ), *Етимологија у српским описним речницима*

Аутор објашњава шта је етимологија, како се речи деле по пореклу, шта је етимолошки речник, а шта речник страних речи, те ће се позабавити дилемом да ли описни речник треба да садржи етимологију или не. На основу етимолошких назнака у двадесетак одредница истог сегмента из три актуелна описна речника српског језика, Јасна Влајић Поповић жели да расветли снимак постојећег стања у изабрана три речника и да понуди препоруку за будући приступ етимологисању у описним речницима.

Стана С. Ристић (Институт за српски језик САНУ), *Квалификатори у српској лексикографији*

Аутор нас најпре упознаје са појмом квалификатора или маркера, који обично претходе дефиницијама, и указују најчешће на њен нормативни и функционални статус, као и на домен њене употребе. Стана Ристић наводи два типа ознака: граматичке маркере, који се дају одмах иза одредничке речи: „плав 3 м песн. в плаветнило (2а)“ и квалификаторе (нормативне и функционалностилске), који се наводе испред дефиниције: „плаветни прид. непром. нар. арх. који је плаве, плавкасте

боје, *плавичаст*“). Даље, аутор наводи који су то граматички маркери, како се најчешће наводе (у склопу леме, или у скраћеном виду), и која је њихова функција. Употребом нормативних и функционалностилских квалификатора (*анат.* анатомија, *биол.* биолошки, *дијал.* дијалекатски), лексичка норма остварена у Речнику САНУ, обухвата не само граматички домен него и све друге домене релевантне за системско рангирање лексема. Тако се у лексикону српског језика издвајају немаркиране лексеме књижевног/стандардног језика опште, неутралне употребе, које чине његов централни део, од маркираних лексема које чине његову периферију, са нестандартним, мање фреквентним јединицама, као и јединицама специјалне или ограничене употребе. Употребом квалификатора (нормативних и функционалностилских), осим лексичког нормирања, указује се и на раслојеност лексике у лексичком систему. Правилним ишчитавањем граматичких маркера и квалификатора могу се избећи грешке и неспоразуми у говорној комуникацији, а у писању се може остварити висок ниво оригиналности стила у креирању разноврсних садржаја.

Даринка С. Гортан-Премк (Филолошки факултет, Универзитет у Београду), *Дефинисање у српској лексикографији*

Аутор објашњава, најпре, шта је то лексикографска дефиниција и да систем ових дефиниција представља поредак идентификација семантичких садржаја једне полисемантичне лексеме. У вези са тим, говори о појму архисеме и семама нижег ранга, које носе апстрактне информације и индивидуалним карактеристикама сема. Анализира, такође, како изгледа распоред дефиниција у полисемантичкој структури речи. Прво се даје дефиниција којом се идентификује основни семантички садржај, потом метонимијски, даље садржаји добијени механизмом синегдохе, и на крају они који су добијени метафором. Терминолошки или неки други маркирани садржаји износе се на крају.

Милица Н. Радовановић Тешић (Учитељски факултет, Универзитет у Београду – Институт за српски језик САНУ), *Распоређивање значења речи у српској лексикографији*

Милица Радовановић Тешић покушава да представи само неке фрагменте лексикографских радњи, напора и дилема при изради једнојезичних речника и да укаже на сложеност дефинисања значења. На примеру глагола *палити* (*се*) и само 35 егземплификација, типичних за кључна значења (у грађи их има десет пута више), аутор објашњава са којим се проблемима сусреће лексикограф при дефинисању речи и вертикалном поретку значењских нијанси.

Даринка С. Гортан-Премк (Филолошки факултет, Универзитет у Београду), *Фигуративна значења у српској лексикографији*

Фигуративна употреба лексеме реализује се у истој семантичкој позицији као и само значење, а то је опет по правилу у основном значењу простих, основних лексема. Ово је стога што је далеко већа способност основних, па и изведених лексема да буду фигуративно употребљене у номинационим значењима, у значењима која су најбогатија што се семског састава тиче, него у секундарним. Аутор сматра да треба употребљавати квалификатор *фиг.* и стављати га као знак фигуративне употребе у оквиру каквог основног значења без обзира на то да ли уз то *фиг.* следи или не каква дефиниција. Квалификатор *фиг.* не треба стављати испред посебних значења, испред дефиниција којима се идентификују посебне семантичке реализације. Треба му одузети способност да указује на такозвана „фигуративна значења”. Није лако разграничити фигуративност од експресије, посебно од оне експресије која није додатно обележена хипокористичношћу, пејоративношћу, погрдношћу или чиме другим (за сваку додатну обележеност постоје посебни квалификатори).

Милена М. Јакић (Институт за српски језик САНУ), *Парадигматски лексички односи у описним речницима*

Циљ овог рада јесте да прикаже у којој мери и на који начин садржински парадигматски односи међу речима у језичком систему (синонимија, антонимија и хомонимија) помажу лексикографу при дефинисању речи у Речнику САНУ. Употреба парадигматских односа при конструисању дефиниција описана је у Упутствима за израду Речника САНУ. Други циљ овог рада јесте да метаанализом конкретних лексикографских чланака у Речнику САНУ, за већ обрађене лексеме, упоредимо систем полазних правила са лексикографском праксом. Уколико постоје разлике, покушаће да уочи постојање имплицитних правила, а затим да их експлицира. Трећи циљ је да језички систем приказан у Речнику САНУ упоредимо са значењима изворних говорника српског језика, добијеним на основу анкете. Грађу за ово истраживање чине лексикографске дефиниције добро познатих, често коришћених речи, које ступају у барем један од ових парадигматских односа

Ненад Б. Ивановић (Институт за српски језик САНУ), *Лексикографски метајезик у Речнику САНУ*

У овом поглављу се говори о лексикографском метајезику као једном од важних елемената речничког описа, као и лексикографске теорије у целини. Појам *метајезика* у описном речнику разматра се на теоријском плану, као онтолошки и семантички појам, и на примење-

ном плану, као средство за лексикографску анализу лексике и израђивање начела њене категоризације. У складу са овим, поглавље има два дела. Први део поглавља је посвећен метајезику као теоријском појму. Описују се његове главне семиотичке функције у дескриптивном речнику и уводи појам метајезичке (или лексикографске) константе, као дела речничког описа којим се исказују различити категоријални домени примене речи. У другом делу поглавља се на корпусу дефиниција из Речника САНУ демонстрира начин на који се метајезичке константе издвајају и групишу око домена на који упућују. Циљ овог излагања је двојак. Поред тога што осветљава разнолике технике лексикографског дефинисања, оно настоји и да покаже на који се начин може анализирати полазећи од информација које су затечене у описном речнику.

Милорад П. Дешић (Филолошки факултет, Универзитет у Београду), *Обрада израза у српској лексикографији*

Аутор указује на сличности и разлике у схватању фразеологизама у речницима РСАНУ, РМС и Фразолошом речнику хрватског или српског језика Јосипа Матеша (Школска књига, Загреб, 1982). Критеријуми за одређивање фразеологизама у поменутих речницима се углавном заснивају на истим основним принципима. Разлике су више изражене у пракси, нарочито при одвајању фразеологизама од синтагми и пословица. Постоје варијанте фразеологизама, које се разликују од спојева речи са ограниченим семантичким контекстом. На крају, непотпуност, недоследност и пропусти, који постоје у савременим речницима, могу се отклонити у допунама или у новим издањима. Колико ће се у томе успети, зависи у доброј мери од будућих проучавања наше лексике, посебно фразеологије.

Ненад Б. Ивановић (Институт за српски језик САНУ), *Рачунарске технологије у српској лексикографији (могућности и перспективе)*

У овом поглављу се говори о улози рачунарских технологија у процесу израде описних речника. Поглавље је подељено на три целине. У првој целини се разматра појам електронског корпуса као основе лексикографског рада у будућности. Описују се основне карактеристике корпуса и говори о његовој припреми за лексикографски рад. У другој целини се на конкретним примерима описују технике рада са електронским корпусом, а покреће се и питање односа између традиционалне и корпусне израде описног речника. Коначно, у трећој целини поглавља говори се о новим начинима представљања језичких информација у електронском речнику, као и у разним новим могућностима које електронско издање описног речника пружа корисницима.

Рајна М. Драгићевић (Филолошки факултет, Универзитет у Београду), *Будућност српске лексикографије*

Аутор колективне монографије сматра да постоје бар два важна предуслова за успешну будућност српске лексикографије: поправљање статуса лексикографије у науци (укључити се у рад државних тела која се баве вредновањем научних резултата, упознавање шире јавности са фазама израде речника и образлагање објективних резултата који доводе до малобројних резултата и спорог напредовања у раду са речницима); други предуслов јесте дефинисање корпуса српског књижевног језика. Бар делимично остваривање наведених предуслова позитивно би утицало на развој будућих лексикографских активности, које су везане за завршетак рада на Речнику САНУ и израду нових речника. Нажалост, српској лексикографији недостају практично сви типови речника (речници синонима, антонима, хомонима, паронима, граматички речници, фразеолошки...). У резимеу, Рајна Драгићевић каже да је књига *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси* посвећена описивању метода које се користе у једнојезичним речницима савременог српског језика. Представљени су уобичајени лексикографски поступци у српској лексикографији у вези са одабиром и прикупљањем грађе, успостављањем одреднице, навођењем граматичких података и етимологије лексеме која се обрађује, те начином квалификовања сфере њене употребе. Затим се описују правила дефинисања, распоређивања значења и обраде фигуративних значења. Говори се и о синонимији, антонимији и хипонимији у дефиницијама, у примерима и у другим деловима речничког чланка. Разматрају се проблеми у вези са обрадом фразеологизама и других вишечланих језичких јединица у речницима. На крају књиге указује се на потребу, могућност и тренутно стање у употреби рачунарских технологија у изради речника, као и кратким погледом на жељену будућност српске лексикографије.

Даринка Гортан-Премк (Београд)

Дејан Ајдачић, Лидија Непоп Ајдачић: ПОРЕДБЕНА
СРПСКО-УКРАЈНСКА ФРАЗЕОЛОГИЈА. Београд, Алма
2015, стр. 242.

Књига *Поредбена српско-украјинска фразеологија* Дејана Ајдачића и Лидије Непоп Ајдачић у исто је време и приручник за предмет Упоредна словенска (српско-украјинска) фразеологија намењен студентима Кијевског националног универзитета „Тарас Шевченко“, како сами аутори у Уводу кажу, и информатор, библиографски и теоријски, о словенској фразеологији уопште, и рад са елементима прегледне студије, и попис и опис српских и украјинских фразема, који би могли да буду, и добро би било да буду, основа за будући речник српско-украјинских фразема.

Књига садржи следећа поглавља:

Увод, Поредбена фразеологија словенских језика, Теоретске основе и термини, Фразеолошки речници украјинског и српског језика и вишејезички речници устаљених поређења Словена, Украјински и српски фразеологизми у поредбеним међусловенским истраживањима, Застарели, активно коришћени и нови фразеологизми, Еквивалентне и нееквивалентне фразеолошке јединице, Фразеолошка синонимија, Устаљена поређења, Небеска тела и природне појаве, Бог и ђаво, Биљке, Животиње, Делови тела, Предмети, Боје, Бројеви, Оними, Фразеологизми са глаголима *бити, радити, имати, дати*, Изглед човека, Својства и стања људи, Карактер и емоционална стања људи, Социјални положај и однос према другима, Асиметрија вредности, Иронични и шаливи фразеологизми, Прикривени кодови у српским и украјинским фразеологизмима, Фразеологизми у новинским текстовима и медијима, Фразеологизми у књижевним текстовима, Поређење српских и украјинских фразеологизама паремиолошког порекла, затим следе додаци 1. Теме за самосталне радове, 2. Питања за проверу практичног знања, 3. Примери из изабраних фразеолошких речника, 4. Списак поредбе-

них фразеолошких речника (српски или хрватски према другим словенским језицима), Препоручена литература, и, на крају, О ауторима.

У Уводу аутори кажу да ова књига „по први пут у филологији осветљава међусобне односе и разлике између фразеолошких система ових словенских језика“ (стр. 7). Даље, аутори кажу да је књига настала из универзитетских предавања и да њу чини 26 лекција са питањима, вежбањима и пратећом литературом, да је фразеолошки корпус настао ексерцирањем речника устаљених поређења, фразеолошких речника и вишетомних једнојезичних речника оба језика.

У првом одељку о теоријским основама аутори констатују „Фразеологизмима неки сматрају све, широко схваћене устаљене изразе, изреке, пословице и општераширене цитате („крилате речи“), те обрађују велики корпус. У овом приручнику следе се поставке истраживача фразеологизмима који означавају уже оквири“ (стр. 9). Чини ми се да ови ужи оквири нису јасно дефинисани. И још нешто, нису дефинисане ни границе између фразема и вишечланих речи; нпр., аутори синтагме *потрошачка корпа*, *бела недеља* (стр. 138), *црна рупа* (стр. 139) сматрају фраземом, док би по нашем мишљењу и по ономе што знамо да је о томе писано ово биле вишечлане речи. За анализу фразеологизама аутори предлажу „једну условну типологију ради лакшег разумевања различитих филолошких приступа: 1) формална, граматичко-синтаксичка анализа, 2) анализа тропа у разматрању семантичких промена у фразеологизмима, 3) етимолошко-културолошке реконструкције значења фразеологизама, 4) когнитивно етнолингвистичка комплексна семиотичко-семантичка анализа, 5) анализа фразеологизама у дискурсу.“ По овој типологији, даље, нису анализирани конкретни фраземи, већ је само свака од ових ставки кратко експлицирана поставкама појединих аутора и потврђена са по којим примером.

У другоме одељку о фразеолошким речницима говори се о типовима фразеолошких речника и наводе се уз кратке коментаре фразеолошки речници словенских језика.

Трећи је одељак посвећен лингвистима који су се бавили поредбеним истраживањима, посебно истраживањима украјинских и српских фразеологизама; њихов списак са библиографским подацима дат је на крају одељка; ово је веома корисно, као што је користан и списак фразеолошких речника из претходног одељка.

Четврти је одељак посвећен застарелим, активно коришћеним и новим фразеологизмима. Фразеологизми престају да се употребљавају када лексема у њима постане застарела, нпр., *није као Тудешак* (Тудешак = Немац), мада је не мали број случајева активних фразеологизама

са застарелим речима у њима, нпр., *не вреди ни гроша, дотерати до дувара*. За нове фразеологизме аутори кажу да се појављују са новим реалијама и новим именима за њих; и ту су у праву. Мање су у праву кад новим фраземима сматрају *пребацити на флешку* (на диск, на флеш меморију), *диктатура пролетеријата, потрошачка корпа*; први пример није фразем, а друга два су вишечлане речи (стр. 34-35).

У петом се одељку говори о еквивалентним, делимично еквивалентним и нееквивалентним (безеквивалентним) фраземима. Примери се наводе само за нееквивалентне фраземе; нпр., српски фраземи: *тук на лук, лук и вода, просто као пасуљ, не вреди ни шиљива боба* немају своје еквиваленте у украјинском.

У шестом се одељку уз потребна тумачења наводе устаљена поређења: *јак као во, сам као пањ, мршав као ивер, богат као црквени миш, бео као креч*.

Одељци од 7-ог до 10-ог посвећени су различитим тематским групама фразеологизама; они почињу с темом о небеским телима и природним појавама, а завршавају се с темом о животињама. Дакле, ту су: *бројати звезде на небу, родити се под срећном звездом, као да је пао с Марса, место под Сунцем, падати у ватру, претворити у пепео, живети у облацима, превести жедног преко воде*; па даље: *Богу иза ногу, Бог свети зна, дати Богу душу, иди до ђавола*; па још даље: *бацати дрвље и камење, кад на врби роди грозђе, сасећи у корену*; и још даље: *буљи као теле у шарена врата, мокар као пас, ради као стока, пребити као мачку, једним ударцем убити две муве*.

Иза овога следи одељак с темом посвећеном човеку, деловима тела; ту су заједно дати и фраземи са деловима људског тела, и они са деловима животињаког тела, што је и разумљиво – симилисемантичне (односно платисемантичне) семантичке реализације не одвајају се ни у речницима у посебна значења, нпр. *глава* је у Речнику САНУ дефинисана као *горњи део човечијег, односно предњи део животињског тела у коме се налази мозак и главна чула: без главе и репа, имати сламу у глави, нестати с лица земље, дићи нос, чувати као зеницу ока, скресати у брк, не жалити своје руке, сести некоме на грбачу*.

Дванаести је одељак посвећен фразеологизмима у којима се јављају имена различитих предмета: *буре без дна, проћи сито и решето, избијати клин клином, бити пред вратима, седети као на иглама*. Тринаести је посвећен бојама: *завити у црно, гледа као теле у шарена врата*. У четрнаестом су фразеологизми везани за бројеве: *бити једном ногом у гробу, спала књига на два слова, бити на седмом небу*.

У следећем, петнаестом одељку су оними: *ићи од Понтија до Пилата, носи мутна Морава, да се Власи не досете*.

У шеснаестом одељку су фразеологизми с глаголима *бити, радити, имати, дати*: *бити у облацима, бити без главе* (а пре би се рекло да први иде у тему о природним појавама, а други у тему о деловима тела, с обзиром на то да овакав асемантичан глагол, као што је глагол *бити* тешко може бити носилац фразема), даље, *радити за лепе очи* (узгред, ова два фразема ишли би у групу посвећену деловима тела), *дати тврду веру*.

Одељци од 17. до 20. опет су посвећени човеку. Ту су фраземи: *леп пао уписан, дебео као бачва, румен као јабука; брз као стрела, уморан као пас, пијан као земља; глуп као магарац, плашљив као миш, дрхтати као прут; добар као душа, покварен као муњак, дисати једном душом, го као ништољ*.

У двадесетпрвом одељку говори се о вредностима у фразеологизмима и наводи се литература о томе.

Даље, до двадесетшестог одељка говори се о ироничним и шалљивим фраземима – *богат као црквени миш, решетом звезде бројати*, о прикривеним кодовима и разликама у фраземима појединих језика, о фразеологизмима у новинским и књижевним текстовима, и на крају, о поређењу српских и украјинских фразеологизама паремиолошког порекла.

Редослед одељака не чини нам се најприхватљивијим, а изостаје теоријско објашњење зашто је баш овакав одабран.

У свим су одељцима навођени и српски и украјински фразеологизми, најчешће уз међусобно поређење.

Одељци се завршавају питањима и задацима за студенте; на крају су богати спискови литературе.

Да сведемо. Ово је корисна књига са много грађе, много литературе, доста информација и мало непрецизности, омашки. И да поновимо оно што смо на почетку рекли – желели бисмо, и добро би било, да ова књига буде основа за будући речник српско-украјинских фразема.

Душан-Владислав Пажђерски

Júlia Dudášová-Kriššáková: FONOLOGICKÝ SYSTÉM
SLOVANSKÝCH JAZYKOV Z TYPOLOGICKÉHO
HL'ADISKA, Vydavateľstvo Prešovskej Univerzity, Prešov,
2014, 222 стр.

Прошле године се појавила концепцијски интересентна кон- фронтативна анализа фонетике словенских језика (словачког, чешког, горњо- и доњолужичког, пољског, кашупског, руског, бероруског, украјинског, русинског – ауторка ради у Институту за русински језик и културу Прешовског универзитета у Прешову – српског и хрватског, словеначког, бугарског, македонског и старословенског).

Према ауторки (*Úvod*, стр. 7–14), књига представља синхрониј- ски опис фонолошких система словачког језика као ауторкиног матер- њег и другог словенског језика посматраног у ширем словенском кон- тексту (стр. 8). Фонолошки систем појединачких словенских језика, она жели да прикаже кроз призму фонолошког система словачког књи- жевног језика. Теоретске поставке које ауторка следи су представљене у делу А. Исаченка (A. V. Isačenko, *Versuch einer Typologie der sla- vischen Sprachen*, „Linguistica Slovaca”, 1/1939-1940; превод на руски: А. В. Исаченко, *Опыт типологического анализа славянских языков*, [у:] *Новое в лингвистике. III*, избор, редакција и увод В. А. Звегинцева, Мос- ква, 1963, стр. 106–121). Према њој, Исаченко је сву своју пажњу усредредио на једно језичко питање – фонолошку типологију словен- ских језика, према подели Р. Јакобсона, на три типа: *крајње консонантски, крајње вокални и прелазни тип*.

Конфронтативни опис који је примењен у књизи, заснива се, према речима аутора на најновијим резултатима проучавања језичке теорије и праксе и у многим случајевима коригује, допуњава и износи детаље о фонетским системима анализираних словенских језика (8). Подвлачи пре свега актуелност своје публикације, која доноси карактери- стичку основних развојних тенденција на звуковној равни, типичних за *књижевне* словенске језике у последњих неколико десетина година.

Поред конфронтативне методе, која представља основу њене анализе, ауторка декларише да користи такође методу статистичке типологије, која износи процентуални однос између броја консонаната и вокала, у односу на укупан број фонема (8).

Као оригинални допринос Ј. Дудашова-Кришакова подвлачи фонолошки опис два словенска *књижевна* микројезика: (карпато)ру-синског и кашупског (за који тврди да је кодификован 90. година XX века), а такође покушај да се на сличан начин анализира фонолошки систем старословенског језика (9).

У односу на студију А. Исаченка, ауторка подсећа да се публикација коју нуди читаоцу, од ње разликује обимом и ширином анализе (12). Она подвлачи да је у анализи користила најновије *уџбенике, граматике, речнике, лингвистичке енциклопедије и приручнике правописа*, које су издате *последњих година* у појединим словенским земљама (13).

Што се тиче конфронтативне анализе Дудашове-Кришакове, у ужем смислу, она се базира на методи анализе који она назива „словачко-словенским рамом” анализе, у оквиру ког супротставља словачки језик конкретном словенском. Таквој анализи она додаје податке из осталих језика сродних другом елементу из пара у тој „словачко-словенској” анализи. Дакле, твори низ сродних парова словенских језика: нпр. словачки и чешки, украјински и руски, бугарски и македонски, српски/хрватски и словеначки (недостаје потенцијални пар пољски и кашупски) (13).

У поглављу *Fonologická typologia* (15–27) Ј. Дудашова-Кришакова објашњава основе типологије према којој она анализира фонолошке системе словенских језика. Као што је већ раније речено, основе те типологије формулише Р. Јакобсон, разрађује га и на словенски терен преноси А. Исаченко у споменутом раду. Укратко, према њему, словенски језици се могу поделити на две главне групе: (1) једна у којој доминира консонантски систем и анализирана је корелација између мекких и тврдых сугласника и (2) друга, у којој је у већини развијен вокални систем, где се пре свега анализира однос политоније (мелодијска корелација) и квантитета (квантитативна корелација). Постоји такође (3) прелазни тип и у њега ауторка, на основу Исаченкове анализе, убраја, између осталих, словачки језик (у изразито вокалне: српски/хрватски и словеначки, у изразито консонантске: пољски, руски, белоруски, бугарски) (17–18).

Према А. Исаченку (што цитира Дудашова-Кришакова) језици се могу поделити на следећи начин (22):

I) према односу између вокалних фонема,

1) политонични језици,

а) са поделом мелодијских акцената на кратке и дуге сло-

гове:

- српски/хрватски језик,
- *кашупски* језик;

б) само на дугим слоговима:

- словеначки језик и већина словеначких дијалеката;

2) монотонични језици са тзв. слободним квантитетом,

а) појава квантитета није ограничена:

- чешки језик;

б) појава квантитета је ограничена законом о ритмичном

кретању:

- књижевни словачки језик и средњословачки дијалекти;

в) појава квантитета је ограничена на један слог у речи:

- део словеначких дијалеката, у којима је нестала мелодијска корелација чак и у дугим слоговима, а у којим су се сачувале само етимолошке дужине (Приморска и Штајерска);

3) монотонични језици са тзв. динамичним акцентом:

- источнословенски језици,
- бугарски језик;

4) монотонични језици без прозодијских дистинктивних особина:

- пољски језик,
- источнословенски дијалекти [русински?],
- горњолужички језик,
- доњолужички језик.

II) Према односу између консонаната:

1) језици у којима се систематски разликују опозиције тврди и меки сугласник у свим или већини позиција:

- руски језик,
- пољски језик,
- бугарски језик,
- горњолужички језик,
- доњолужички језик,

- украјински језик,
  - источословенски дијалекти [русински?];
- 2) језици у којима се разликују опозиције тврди и меки сугласници на позицији дентала:
- чешки језик,
  - словачки језик
- 3) језици у којима се не појављују меки сугласници:
- љубљанска варијанта словеначког језика.

Ауторка затим објашњава да недостају белоруски, македонски и русински језик, док у другој подели очито да у обзир није узет српски/хрватски, нити кашупски језик.

У оквиру анализе појединих језика, своју пажњу ћу усредсредити на два потпоглавља посвећена српском/хрватском језику (5.1. *Srbčina a chorvátčina*, стр. 129–139) и кашупском језику (3.4. *Kašubčina*, стр. 73–79).

Ј. Дудашова-Кришакова у кратком уводу (т. 5.1. до т. 5.1.1, стр. 129–130), покушава да (изгледа) објасни разлоге због чега српски и хрватски (српскохрватски?) обрађује у једном потпоглављу (мада нигде изричито не наглашава да се ради о „објашњењу”). На почетку, ако бацимо поглед на литературу коју користи, пада у очи чињеница да ауторка пре свега користи хрватску (Ј. Hamm, *Kratka gramatika hrvatskosrpskog književnog jezika*, Zagreb, 1967; V. Brodnjak, *Razlikovni rječnik srpskoga i hrvatskoga jezika*, Zagreb, 1991 [!]; S. Pavešić i dr, *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb, 1979), томе треба додати приручнике на неки начин „из друге руке” (Е. Horák, *Srbský a chorvátsky spisovný jazyk (vztahy a súvislosti)*, „Slavica Slovaca”, 34/1999, стр. 3–15; М. И. Лекомцева, *Типология структур слога в славянских языках*, Москва, 1968; К. Horálek, *Úvod do studia slovanských jazyků*, Praha, 1962; С. Б. Бернштейн, *Очерк сравнительной грамматики славянских языков*, Москва, 1961; Н. Dalewska-Greń, *Języki słowiańskie*, Warszawa, 1997; N. S. Trubetzkoy, *Grundzüge de Phonologie*, Prague, 1939; М. Тър, *Kombinačné zmeny spoluhlások na morfológickom švíku (Konfrontácia slovenčina-srbčina)*, [y:] *Tradícia a perspektívy gramatického výskumu na Slovensku*, ур. Е. Borčín, Bratislava, 2003, стр. 136–141; А. Jeníkova и др, *Srbochrvatčina pre samoukov*, Bratislava, 1986). Дакле, није уопште није коришћена литература издата у Србији, а ауторка на једном месту потврђује (стр. 137, фусн. 142), да је у опису фонолошког система српског и хрватског језика користила из (горе поменутог) *уџбеника*: *Priručna gramatika hrvatskoga jezika*, а да је утврђивању броја вокала у српском и хрватском језику користила податке из спо-

менуће књиге Х. Далевске-Грењ, која се позива на књигу: I. Sawicka, *Fonologia konfrontatywna polsko-serbsko-chorwacka*, Wrocław, 1988 и рад из поменутог хрватског уџбеника под насловом: *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika. Nacrti za gramatiku* (стр. 133). Појављују се, дакле, извесне нејасноће око концепције потпоглавља посвећеног српском и хрватском језику, а такође је нејасна методологија коју је ауторка применила у анализи српског језика. Вратимо се, ипак, тексту.

На 129. стр. Ј. Дудашова-Кришакова наводи да „данас српски и хрватски језик представљају два самостална блиско повезана словенска језика, које спаја заједничка штокавска основа”, што је у суштини исправно, изузев што данас хрватски језик обухвата такође некњижевне дијалекте чакавски и кајкавски, које ауторка не спомиње (вероватно да не би компликовала решења у оквиру своје концепције, мада се ни из литературе не види на основу чега би та два дијалекта – и сва фонолошка питања која они доносе – описала). У суштини, гледајући чисто концепцијски, ако сам добро ту концепцију разумео, Ј. Дудашова-Кришакова се труди да опише цео словенски фонолошки систем, неједном описујући доста прецизно дијалекте унутар појединих словенских језика (не и српске). По мом мишљењу би чакавски, као специфичан дијалекат (језик?), такође требало уврстити у тај систем описа, јер поседује самосвојне карактеристике, које су у овом случају потпуно заобиђене (било да су третиране унутар хрватског језичког „система” – а нису, било самостално). Питање статуса чакавског језика данас је, чини ми се, прилично нејасно.

Ауторка на основу споменутог рада Е. Хорака, означава „почетак” настанка српскохрватског језика око 1850. године (без детаљнијег објашњења), када је у Бечу потписан „Бечки договор”, док као граничну годину његовог нестанка одређује 1991, годину распада СФР Југославије (129). Уколико бисмо се са другом граничном годином могли сложити, у вези са почецима српскохрватског језика постоје различита мишљења (в. нпр. Х. Јарошевич, *Прилози историји српскохрватског језика. Југословенски спорови о статусу СХЈ у периоду 1901-1991*, прев. са пољског и стручна редакција Д. В. Пажђерски, Београд, 2012, стр. 20, где аутор, као граничне године од када можемо да говоримо о српскохрватском језику, одређује оне у којима се појављују прва „српскохрватска” дела хрватских Вуковаца: *Хрватски правопис* И. Броза из 1892. године, *Граматика или стилистика хрватскога или српскога језика*. Т. Маретића из 1899. године и *Рјечник хрватскога језика* И. Броза и Ф. Ивековића из 1901. године). Даље читамо, да „књижевни српско-

хрватски језик у периоду целог свог постојања *никад* [подвукао Д. В. П.] није представљао јединствени систем, јединствену норму, јер су увек постојале две његове варијанте – екавска (српски) и ијекавска (хрватски)” (129). Ту налазимо већ отрцану поделу која доминира у хрватским лингвистичким круговима, која, као што је свима познато, жели да српски и хрватски подели по линији коришћења ијекавице и екавице. Да је ауторка имала у рукама неки од савремених приручника (како у предговору најављује) српског језика, развејала би те недоумице.

У наставку текста Дудашова-Кришакова понавља податке карактеристичке за хрватски лингвистички дискурс о подели између српског и хрватског језика у складу са линијом поделе на источну и западну варијанту некадашњег српскохрватског језика и ту даје глас Ј. Хаму (не дајући га неком српском лингвисти), о томе да „исток” карактерише губљење *x* и његов прелазак у *j* или *v* (а његово чување на „западу”), о искључивом коришћењу *da* у „источним” подручјима, о „потреби” да се инфинитив описује конструкцијом *ne причај!* према „западном” *немој причати!* итд. (129-130).

Посебна причу представља неинформисаност ауторке, која доводи до тога да пише да су се већ 40. и 50. ХХ в. појавили разликовни српско-хрватски (екавско-ијекавски) речници, а да су се после распада одмах појавили нови, са око 30.000 одредница и притом се позива на горе цитирани речник В. Бродњака (130), написан за време усташке владавине у НДХ, а који је непосредно после распада Југославије обновљен (1992). Као „закључак” тог дела „историјског увода” Ј. Дудашова-Кришакова износи теорију (неподупрту никаквом литературом), да базирајући на тој разлици (коју је раније „описала”), после распада српскохрватске језичке заједнице, (српски и хрватски) лингвисти свесно развијају и јачају те „развојне тенденције”, које су се у прошлости услед различитих нејезичких разлога створиле, чиме се подвлачи аутохтоност оба књижевна језика (130). Том чудном реченицом, ауторка изгледа жели да читаоцу пружи разлоге због чега српски и хрватски језик (зашто не српскохрватски?) треба посматрати (помињати) одвојено, а ипак заједно, али је сва прилика да ни она сама такве разлоге не разуме (узимајући у обзир претходне „доказе”).

Даље ауторка говори да српски и хрватски, истина, имају исти вокални и консонантски систем, што, ипак, никако не утиче (према њој) на чињеницу да српски и хрватски књижевни језик представљају два посебна и самосвојна словенска језика (130–131).

Ј. Дудашова-Кришакова у даљем делу своје (вокалне) анализе, српски и хрватски језик третира као језик који има 20 вокала (*a, e, i, o,*

у са 4 врсте акцената, не помињући ситуацију када вокал има искључиво дужину) (стр. 132). Описује детаљно карактеристике слоготворног *р*, говорећи да га не уврштава у вокални систем српског и хрватског језика, због чињенице да се не појављује у свим позицијама, већ само на почетку речи и између сугласника. Помиње, истина, проблематичну ситуацију у речима типа *умро*, *гроце*, *истро*, када се има утисак да је *р* слоготворно, али тврди да такву теорију заступа само мањи број лингвиста (све то на основу Хамовог приручника и *Приручне граматике хрватскога књижевног језика*, посебно поглавља *Фонологија и фонетика*, ауторства В. Зечевић, које оцењује веома високо) (стр. 132–133). Своју тезу о 20 вокала супротставља оној коју износи Далевска-Грењ, у споменутој публикацији, према којој српски и хрватски језик имају 10 вокала, рачунајући при том само дужину и краткоћу као дистинктивна обележја (133).

Затим ауторка (на основу поменуте граматике) дели вокале српског/хрватског језика према различитим аспектима: компактност, дифузност, континуалност, звучност, грависност, квантитативност и врстама акцента и „супротставља” их вокалима чешког и словачког језика (135). То исто чини са консонантима: сонорност, звучност/безвучност (136) и сонорима: вокалност, консонантност, назалност, компактност, дифузност, континуалност, стридентност, звучност, грависност, а *ј* (према истој граматици) означава као „пријелазни глас”, који поседује: компактност, континуалност и звучност (137).

Посебно се осврће на фонему *в*, при чему подвлачи да она не представља звучни пар фонеме *ф* (138). Подвлачи да А. Исаченко није регистровао српско/хрватско *и*, вероватно због тога што се у већини случајева налази у речима страног порекла (138).

Пред крај ауторка износи примедбу А. Исаченка да српски/хрватски има тенденцију ка вокализацији консонаната и наводи два примера: прелазак *л* у *о* и промену старословенског вокалног *л* у *у* (139).

Као закључак наводи да српски и хрватски треба сврстати у словенске језике крајње вокалног типа, који поседују развијен вокализам и неразвијен консонантизам. Да је, у случају, да прихватимо њену тезу да српски поседује 20 вокала, однос вокала према консонантима 20:27 (44,5% : 55,5%).

* * *

У поглављу о кашупском језику Ј. Дудашова-Кришакова наводи став А. Исаченка, који га, поред српског/хрватског језика убраја у крај-

ње вокални тип словенских језика (стр. 73). Евидентна је конфузија у вези са карактеризацијом кашупског језика, већ на почетку тог поглавља. Најпре ауторка наводи да А. Исаченко говори о севернолехицком дијалекту, а затим да нигде не помиње Ф. Лоренца, који се бавио, између осталог, *севернокашупским* дијалектима, у којима примећује присуство „фонолошких интонација и квантитета”. Није јасно да ли се овде посматра кашупски језик, дијалекат или само севернокашупски дијалекти (цела књига је, колико сам схватио, посвећена фонолошкој ситуацији у књижевним словенским језицима).

Литература из које Ј. Дудашова-Кришакова црпе информације о кашупском језику је веома скромна, а повремено упитна: F. Lorentz, *Geschichte der pomoranischen Sprache*, 1925 (публикација није наведена на крају књиге, већ само испод поглавља); N. van Wijk, *Zur nordkaschubischen Polytonie*, „Zeitschrift für slavischen Philologie”, 17/1940, 34-42; Н. Поповска-Таборска, *Kaszubszczyzna*, Warszawa, 1981; Z. Stieber, *Zmiany w fonetyce Jastarni w ostatnim stuleciu*; Z. Stieber, *Zagadnienia iloczasu kaszubskiego*; Z. Stieber, *Stosunek kaszubszczyzny do dialektów Polski lądowej*, [у:] „Świat językowy Słowian”, Warszawa, 1974; K. Horálek, *Úvod do studia slovanských jazyků*, Praha, 1962; V. Knoll, *Z problematiky vývoje gramatického popisu kašubštiny (!)*, <http://tyras.sweb.cz/doct/kaszgram.htm>; A. Spretková, *Kašubština – jazyk či dialekt* (мастер дипломски рад), Brno, 2005 (!); K. Dejna, *Dialekty polskie*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1973.

Евидентно је некоришћење значајнијих савремених дела посвећених кашупској фонетици (Z. Sobierajski, *Słownik gwarowy tzw. Słowników...*, 1997; B. Roślowski, *Ze studiów fonostatycznych nad kaszubszczyzną. Rozkład częstości występowania fonemów* („Gdańskie Studia Językoznawcze”, 1975, стр. 107–130; Z. Topolińska, *A Historical Phonology of the Kashubian Dialects of Polish*, 1974, M. Korytkowska, *Stan akcentu w gwarach kaszubskich, Atlas językowy kaszubszczyzny*, t. XV, 1978; што се тиче савременог стања у фонологији, кашупског дијалекта који се неформално сматра књижевним (средњекашупским), препоручујем: L. Jocz, *System samogłoskowy współczesnych gwar centralnokaszubskich*, Leipzig, 2013 и *System spółgłoskowy współczesnych gwar centralnokaszubskich*, Leipzig, 2013. Велики број корисних информација се може наћи у приручнику *Język kaszubski. Poradnik encyklopedyczny*, red. J. Treder, wyd. II, Gdańsk, 2006 и у најновијем: J. Tréder, *Spòdlowò wiedzô ò kaszëbiznie*, Gduńsk, 2014), али и оних старијих (нпр. F. Lorentz, *Gramatyka pomorska*, где налазимо комплексан и прецизан синхронизацијски

опис гласова у кашупских дијалектима. Ипак, не у кашупском књижевном језику).

Као што сам раније сугерисао, не постоји јасно одређена норма кашупског књижевног језика, а централнокашупски дијалекти кашупског језика су они који се најчешће користе у савременој кашупској књижевности. Зато чуди ауторкино инсистирање на севернокашупској фонетској ситуацији (73–74), која је најодвојенија од пољске, али никако најраспрострањенија међу Кашубима (више о томе у: Д. В. Пажђерски, *Кашупски језик према пољском – сличности и разлике*, [у:] *Die Unterschiede zwischen dem Bosnischen/Bosniakischen, Kroatischen und Serbischen. Lexik – Worterbildung – Phraseologie*, ур. Б. Тошовић, Берлин, 2009, стр. 497–513; новије издање у: Д. В. Пажђерски, *Кашупске теме*, Београд, 2014, стр. 40–47).

У наставку текста ауторка се површно дотиче „контроверзи” (74–75) везаних за интонације и квантитативне корелације у кашупским дијалектима. Често кашупски одређује појмом „дијалекат” (у загради), зато што тако о кашупштини говоре аутори публикација које она користи. Даље (75), она наводи да Кашуби у данашњој Пољској живе у региону „Pomorzanу”, а у ствари се ради о региону „Pomogze” (Поморје/Приморје). Подвлачи да у кашупском језику политонија прелази у монотонију (75), иако Ј. Тредер подлачи да се акценат у кашупском језику, у принципу, „заснива на истицању једног слога у речи (...) дакле, као у пољском” (*Akcent*, [у:] *Język kaszubski. Poradnik Encyklopedyczny*, Gdańsk, 2006, стр. 17) и да једино зависи на који слог пада то истицање (што се разликује од дијалекта до дијалекта).

По мом мишљењу је неозбиљно да Ј. Дудашова-Кришакова данас говори да „кашупска интелигенција има више амбиције – да достигне статус књижевног језика” (стр. 75, ваљда на основу релативно застареле књиге Х. Поповске-Таборске, *Kaszubsczyzna* из 1980. године, коју – Х. Поповску-Таборску – у том истом реду помиње), иако раније говори да кашупски језик има статус регионалног језика, који подразумева књижевност на том језику (грешке у том одељку потврђују да ауторка књиге уопште не познаје ситуацију у којој се налази кашупски језик и да своја разматрања базира на случајној литератури). Иако се више пута позива на Х. Поповску-Таборску, па и њен рад *Leksyka powstającego kaszubskiego języka literackiego*, из 2008. године, треба подвући да уопште не узима у тим разматрањима у обзир чињеницу да кашупски писци књижевна дела пишу од половине XIX века (о томе више у књигама: F. Neureiter, *Geschichte der kaschubischen Literatur. Versuch einer zusammenfassenden Darstellung*, München, 1978; J. Drzeżdżon,

Współczesna literatura kaszubska 1945-1980, Warszawa 1986; J. Treder, *Historia kaszubszczyzny literackiej. Studia*, Gdańsk, 2005 и у чланку: J. Tréder, *Zóczatk i etapë rozwiu lëteracczi kaszëbiznë*, [y:] J. Tréder, *Spòdlowô wiédzô ò kaszëbiznie*, Gdańsk, 2014, стр. 167-181), као и да Х. Поповска-Таборска, као лингвиста, представник варшавског средишта при Пољској академији наука, које кашупски говорни и језички израз сматра још увек дијалектом, може имати другачији став по том питању, али никако и једини.

Даље, износи још једну непроверену теорију да пољски и кашупски „научници говоре о ревитализацији (?!) кашупског језика, који у савремено доба треба класификовати заједно са осталим новим (!) језицима, као на пример (карпато)русинским, војвођанским русинским, бошњачким (!), црногорским (!) у групу словенских књижевних микројезика” (75). Та нејасна реченица је допуњена објашњењем њиховог настанка „у вези са друштвеним и политичким променама, као језика националних мањина”. На жалост, конфузију подвлачи чињеница да ауторка сама себе демантује податком да се изгледа ипак ради о књижевним језицима (што потврђујем, као и кратким историјским додатком (76) у коме, поред погрешне тврдње да је „Ф. Цејнова (...) саставио кашупски абецеду”, потврђује податак о постојању кашупске књижевности још у XIX веку, пишући: „Оснивач (?) кашупског језика и књижевности (подвукао ДВП) је Флорјан Цејнова (1817–1881)...” (76).

Што се тиче фонолошке ситуације у кашупском (књижевном) језику она је до данас веома нејасна, услед велике дијалекталне разноврсности. Ј. Дудашова-Кришакова се, ипак, наизглед, у том компликованом систему с „лакоћом” креће, користећи застарели, горе поменути, приручник К. Дејне (76–77). Рецимо у фусноти бр. 79, ауторка даје информацију да у кашупском језику „постоје тзв. лабијализовани *ò*, *ù* у позицији на почетку речи или после консонаната *p*, *b*, *m*, *w*, *f*, *k*, *g*, *ch*, *h*. Коришћење тог гласа (ваљда гласова? – Д. В. П.) зависи од положаја, зато се не сматра за посебну фонему”. Прво, треба рећи да, с обзиром да се ради о фонемама које имају драстично различит изговор од својих нелабијализованих парњака (*ò* [œ], *ù* [ɥ]), можемо да говоримо једино о лабијалним фонемама; друго, на исти начин као што њихово коришћење зависи од позиције, исто тако коришћење нелабијализованих *o* и *u* зависи од њихове позиције (користимо их у свим ситуацијама када она није погодна да се на то месту изговоре *ò* и *ù*), дакле, евентуално можемо говорити о варијантивности *o/ò* и *u/ù*.

По питању консонантизма у кашупском језику, ауторка поново читаоца доводи у забуну. Говори да у кашупском језику (кашупским

дијалектима – ?) постоји 30 консонаната: „**p – p', b – b', f – f', t, d, k, (k'), g, (g'), ch, h, s, z, c, dz, sz [ś], ź [ź], cz [ć], dź [dź]; m – m', n – n', r (ř), l, ł [u], j [i], w [u] – w' [u]**”. И поред све најбоље воље, нисам успео да утврдим којих 30 симбола за ауторку представља 30 сугласника кашупског језика. Треба на почетку објаснити проблем мекоће у кашупском језику. Савремени кашупски књижевни језик, у суштини, поседује само два мека консонанта: **j** и **n'** (о томе више пишем у раду: Д. В. Пажђерски, *Основне информације о кашупском језику* (Предговор кашупско-српском речнику), [у:] Д. В. Пажђерски, *Кашупске теме*, Београд, 2014, стр. 16–19)¹. Консонанти **sz, ź, cz, dź, rz** су умекшани и читају се **ś, ź, ć, ź', ź** (в. споменути рад, стр. 18, а такође: J. Tréder, *Spòdlowô wiédzô ò kaszëbiznie*, Gdańsk, 2014, стр. 189). Питање мекоће уснених (**p, b, m, w, f**) није у кашупском језику испитано, али постоје назнаке да се утицај вокала предњег реда на њихову мекоћу разликује од онога који је забележен у пољском језику и зависи о дијалекатске ситуације. Знакови **ch** и **h** се читају на исти начин, а једино се њихово писање разликује од тога да ли је реч домаћег или страног порекла (начин писања као и у пољском језику). Ауторка пише да се **w** чита као **u**, што није тачно, већ се у појединим ситуацији када је његово појављивање етимолошки очекивано, а иза њега се налазе лабијално **ò, ù** или **ó**, нпр. *wòda*, оно не чита већ се изоставља: *ùeda*. У кашупском књижевном језику вибрантно **ř** не постоји, а у дијалектима представља маргину, док му ауторка посвећује посебну пажњу, ваљда због сличности са чешким језиком. Кашупски књижевни језик (или бар оно што се њим данас сматра) поседује следеће консонанте и њихове варијанте: **b, c, ch/h, d, dz, dź, f, g, j, k, l, ł, m, n, n', p, r, rz/ź, s, sz, t, w, z**, дакле 23, а уколико, условно, том броју додамо 5 меких уснених **b', p', m', w', f'**, онда збир износи 28, а не 30 колико то „претпоставља” ауторка. Самим тим падају у воду и касније ауторкине теорије о процентуалном односу самогласника и сугласника у кашупском језику.

На стр. 78, J. Дудашова-Кришакова даје „закључак” о историјском развоју кашупског вокалног система и кашупског акцента, не користећи ниједан извор који та два проблема проучавају као централну тему.

¹ Ранија литература: J. Tréder, *Spòdlowô wiédzô ò kaszëbiznië. Wëbróné problemë*, J. Trepczyk, *kaszubski alfabet, pisownia i wymowa*, [у:] J. Trepczyk, *Słownik polsko-kaszubski*, nauk. oprac. i aneksem opatrzył J. Treder, I-II, Gdańsk, 1994, E. Gólabk, *Kaszëbsczi słowôrz normatiwny*, Gdańsk, 2005.

*

Закључак који се намеће после ове анализе је да ауторка, иако то наговештава, *није* користила нити најновију литературу, нити велики број приручника (речника, уџбеника, граматика), како то обећава, а у случају кашупског језика није се посветила анализи дијалекта који се неформално сматра књижевним – средњекашупски, од стране највећег броја стручњака и нормализатора, нпр. Е. Голомбека, аутора приручника о кашупском правопису и граматици (1997) и два најновија речника (2006. и 2012–2013), већ, користећи стару пољску дијалектолошку литературу, у први план поставља севернокашупске дијалекте, истина „најкашупскије” и који се највише разликују од пољског. Такође, чини се да није свесна да норма кашупског књижевног језика још увек није утврђена (у смислу дефинитивног избора дијалекта који ће бити књижевни), па често није јасно да ли се бави књижевним језиком или искључиво језиком на нивоу (пољског) дијалеката, а то читаоцу до краја не открива. У презентовању кашупског вокалског и консонантског апарата ауторка губи тло под ногама, с обзиром да анализу базира на не најновијим пољским дијалекатским публикација (најновијих, у ствари, ни нема, јер је у пољским дијалекатским круговима напуштена идеја о кашупском језику као дијалекту пољског језика), које кашупски језик анализирају са становишта општепољског дијалекатског система, а не као самосвојан фонетски организам. На маргини, ауторки није јасно да ли кашупски језик има писану књижевност или не и износи по том питању контроверзне закључке, што читаоца може да доведе у конфузију.

Марина Николић (Београд)

Страхиња Степанов: АСЕРТИВНОСТ,
РЕЛЕВАНТНОСТ И ЖАНР
(докторска дисертација)

У септембру 2014. године на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, пред комисијом у саставу проф. др Вера Васић, проф. др Весна Половина, доц. др Миљивој Алановић и проф. др Јагода Гранић, мр Страхиња Степанов одбранио је докторску дисертацију под насловом *Асертивност, релевантност и жанр*.

Шире гледано, ова дисертација је интердисциплинарног карактера и припада неколиким областима лингвистике, пре свега прагматици и анализи дискурса, па и когнитивној лингвистици, али и другим друштвеним областима, какве су, на пример, комуникологија, филозофија, социологија, психологија и политика. Како сам кандидат у резимеу каже: „Ова је докторска дисертација тако замишљена и организована да буде теоријско-методолошки допринос изучавању (српског) политичког дискурса. Прецизније речено, дисертацију смо тако структурирали и конципирали да – користећи се савременим теоријским апаратом прагматике и (критичке) анализе дискурса – на једној страни, прецизније утврдимо саму природу нашег предмета проучавања, а, на другој страни, покажемо који се све аспекти политичког дискурса могу истаћи и темељније анализирати у овако осмишљеном приступу.“

У првом поглављу дисертације (I. КЉУЧНИ ТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ: ЈЕЗИК – ДИСКУРС – ПОЛИТИКА) разматран је однос однос дискурса и политике. *Дискурс* и *политика* представљају два кључна појма који чине садржинску окосницу рада. Однос између *политике* и *језика* је већ дуже време важна тема у лингвистици.

Друго поглавље (II. РАЗЛИЧИТИ ПРИСТУПИ ПРОУЧАВАЊУ ПОЛИТИЧКОГ ДИСКУРСА И ЖАНРОВА) даје преглед основних, а за дату тему најрелевантнијих, приступа проучавању политичког дискурса и жанрова. Дисертација поседује обиман и темељан теоријско-методолошки увод. Степанов то чини из више разлога. Један од њих је

и тај што је у српској лингвистици мало писано о проблематици коју ова дисертација обрађује, из области прагматике уопште невелик је број радова код нас, а број одбрањених докторских дисертација је занемарљив. С друге стране, компарација различитих приступа даје бољи увид у перспективе даљег тумачења.

Пре него што пређе на централи део истраживања, аутор у трећем поглављу (III. ПОЛИТИЧКИ ГОВОР У ОГЛЕДАЛУ САВРЕМЕНИХ ПРАГМАТИЧКИХ И КОГНИТИВНИХ ТЕОРИЈА) прави дигресију како би детаљније представио најактуелније приступе проучавању политичког дискурса. Ту показује примену Грајсовог *кооперативног принципа* (начело сарадње) на говоре српских политичара. Даље, Степанов показује могућност анализе политичког говора помоћу савремених когнитивистичких теорија, критичке анализе дискурса и теорије релевантности, користећи се терминима попут *ментални простор*, *бленда*, затим *хијерархија моћи*, *истинитост* и сл. показујући могућности примене различитих теорија у проучавању политичког говора.

Четврто је поглавље прво од два централна (IV. ПОЛИТИЧКИ ГОВОР И КОНСТРУКТИВНИ ПОТЕНЦИЈАЛ АСЕРТИВА). У њему аутор објашњава како види асертиве, да би се затим определио да на основу девет предизборно-пропагандних политичких говора покаже како се асертивима моделује језичко искуство, и то тако што тумачи: (а) како се представљају процеси у политичком говору, (б) како се представљају главни политички актери и (ц) како изгледа систем политичке персоналности исказан асертивима. Будући да таква анализа не досеже до текстуалног нивоа говора, чиме нека битна својства, односно функције асертива бивају запостављене или пренебрегнуте, аутор предузима и (д) анализу асертива као конститутивних елемената аргументације у политичком говору.

Пето поглавље је друго централно поглавље (V. ПЕРСОНАЛНИ НАРАТИВИ И АСЕРТИВИ У ПОЛИТИЧКОМ ГОВОРУ), у оквиру којег се спроводи анализа асертива као конституената наратива, детектованог у политичком говору. Аутор се на то одлучује јер се наратив, попут какве врсте протожанра, показао, такође, једним од средстава у предизборном политичком маркетингу. Последњи део петог поглавља посвећен је испитивању односа слогана и политичког говора.

У завршном поглављу (VI. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА) дисертације аутор изводи закључке о релевантности асертива у политичком дискурсу, односно посматраном жанру.

Циљеви дисертације су остварени. Степанов је на емпиријском узорку једног политичког жанра – *предизборног политичког говора*

(председничких кандидата на завршним партијским конвенцијама у мајској изборној трци 2012. године) показао какве консеквенце на асертивне исказе, њихову формулацију, односно њихову употребу, има хипотеза да се говорници понашају комуникативно-рационално, и да тако формулишу своје исказе како би побудили, тј. индуковали саговорникову оптималну интерпретацију за своје циљеве. *Асертивни исказ* је основна јединица којом Степанов у свом истраживању барата. Парифразирајући досадашња истраживања о асеративима, можемо укратко рећи да су то говорни чинови чија је функција пружање информације адресату, али и субјективно вредновање тих информација од стране адресанта. Страхиња Степанов је у дисертацији показао како помоћу асертива говорник – председнички кандидат – моделује стварност и предочава је својој публици „као *истиниту*, као *збиљску*, као да је уистину таква каквом је они *дочаравају*.“ Испитивањем својстава асертива у предизборним говорима председничких кандидата Степанов израђује систем асертивних исказа по критерију релевантности: од значаја појединачних исказа до њиховог удруживања у блокове који формирају аргументационе схеме и наративне структуре.

Светлана Спајић (Лозница)

Милорад Телебак: ШТА СЕ КРИЈЕ ИЗА ЕТИМОЛОГИЈЕ.
Београд, 2011, 199 стр.

Ово је прво екавско издање Телебакове књиге.

У *Уводној речи*, аутор нам предочава колико заправо мало знамо о етимологији речи које свакодневно употребљавамо и колико се ретко запитамо одакле одређеним појмовима њихова данашња имена, која су ушла у колоквијални говор. Управо у етимологији различитих речи једног језика крије се на *стотине и хиљаде загонетних тајни* (стр. 5), а многа од ових истраживања довешће читаоца, као и самог аутора пре тога, до веома интересантних, каткада и комичних језичких открића.

Телебак апострофира како ћемо, за разлику од класичних речника у којима су речи наведене алфабетски и описане свака понаособ (и који се, као такви, баве искључиво пољем језика) у овој књизи *прошетати кроз разне области природе и друштва, упознати речи у њиховој вези са стварношћу* (стр. 5) и истражити саму логику речи и међусобне односе истих.

Ова књига није строго ограничена на корпус речи српског језика – она обухвата и многе речи из класичних, словенских, германских, романских језика. Ово укључивање речи страног порекла у истраживање било је неопходно како бисмо проpratили развој речи које су се до те мере мењале кроз време, да их је данас тешко или немогуће препознати. Ту су сврстана и имена, презимена, географски називи – најпре они о чијем се пореклу до сада мало знало. Милорад Телебак овом књигом не ограничава се само на језик, већ кроз праћење речи, он се заправо дотиче и других сфера живота, па тако кроз целу његову књигу *провирују прошлост, обичаји и традиција људи* (стр. 5) Из горе наведеног јасно се види да је овакво дело занимљиво свим љубитељима науке о језику, било да се ради о професионалцима, било о лаицима који желе да своја знања обогате новим и интересантним лингвистичким и другим подацима.

Што се техничког дела тиче, важно је напоменути да је, зарад лакшег и бржег коришћења књиге, на крају исте дат попис обрађених речи са бројем странице на којој се помињу. По устаљеној пракси, и речи из језика који не користе латиницу наведене су у латиничкој транскрипцији.

На почетку дела, аутор уводи читаоца у основе језика (из чега се види да је књига намењена и лаицима колико и стручњацима), подсећајући их на значење речи, преношење значења, појмове попут хомонима, синонима, антонима; потом говори о породицама речи, прерушеним речима, нестајању речи итд. Након тога, Телебак прелази на конкретну тему своје књиге – порекло речи, коју започиње објашњавањем језичке зависности. Говорећи о туђицама у српском језику, он наводи интересантне примере када, иако бисмо можда желели да употребимо нашу реч за одређени појам, једноставно немамо такву могућност. Тако, рецимо, помиње реч *тезга* (турцизам) у чијем случају, уколико желимо да је заменимо неком другом речју, опет наилазимо на туђице, овај пут германизме: *штанд*, *пулт*, *банак*. Исто је и са речи *зембиљ* (турцизам) коју евентуално можемо заменити речју *цегер*, која такође долази из немачког језика.

У кратком али интересантном одељку *Светско језичко заједништво* (стр. 38) можемо видети наведене оне појмове које повезују многе народе широм света, односно, у многим језицима имају исти или готово исти назив. Први који се јавља, свакако јесте појам *мајка*, који на латинском гласи *mater*, на грчком *meter*, на енглеском *mother*, на немачком *Mutter*, на француском *mère*...

У потрази за сродним речима (како се назива и само поглавље), аутор наставља трагом *покиданих веза, народне етимологије*, а у одељку веома интересантног назива – *Оњегин из Шековића* (стр. 63) – говори о пореклу српских имена и презимена, откривајући нове и важне језичке чињенице, често илустроване духовитим и интересантним примерима. Тако, рецимо, објашњава како су многа наша имена заправо изворно јеврејска, попут имена: *Ана*, *Јеврем*, *Иван*, *Марија*, *Сара*, као и нека која су адаптирана: *Михајло* (*Михаел*), *Јаков* (*Јакоб*), *Илија* (*Елиас*) итд. Ова и слична поглавља проткана су великим бројем народних израза и умотворина што књигу чини забавном и пријемчивом сваком читаоцу.

Након читања ове књиге, да се закључити да се ради о веома оригиналном делу, које на специфичан и свеж начин приступа језику, уже посматрано – етимологији самих речи српског језика. Ово штиво чини се веома корисним, јер обогаћује наша језичка знања, али подјед-

нако и она друга – историјска, социолошка, психолошка, помажући нам да преко језика (који је незаобилазни знамен сваке културе и нације) завиримо у своју прошлост и порекло, и боље разумемо, не само одакле долази наш језик, већ одакле долазимо ми сами.

Имајући на уму да је језик жив, да се константно мења, да се увек долази до нових открића и да ће, можда већ сутра, одређене речи попримити сасвим другачији облик од овог данашњег, јасно је да, како и сам аутор на једном месту каже, ова и оваква књига *остаје отворена*.

Душан-Владислав Пажђерски (Гдањск)

**„БИЛТЕН САВЕТА ЗА КАШУПСКИ ЈЕЗИК” КАО
НОРМАТИВНО И КАШУБИСТИЧКО ГЛАСИЛО**

**„БИЛТЕН САВЕТА ЗА КАШУПСКИ ЈЕЗИК” ЗА 2013.
И 2014. ГОДИНУ**

(„Biuletin Radzëznë Kaszëbsczégò Jãzëka. Biuletyn Rady Jëzyka Kaszubskiego”, 2013; 2014, научна редакција Ё. Breza, уредник [обе] свеске В. Ûgòwskò, 2013: 306; 2014: 352 стр.)

**„БИЛТЕН САВЕТА ЗА КАШУПСКИ ЈЕЗИК”. ИНДЕКС САДРЖАЈА
„БИЛТЕНА САВЕТА ЗА КАШУПСКИ ЈЕЗИК” ЗА ГОДИНЕ
2007-2012**

(„Biuletin Radzëznë Kaszëbsczégò Jãzëka”. Indeks zawiaroscë „Biuletinów RJK”. „Biuletyn Rady Jëzyka Kaszubskiego”. Indeks zawartości Biuletynów RJK. Za lata 2007-2012, уредник D. V. Paždjerski, Gduńsk 2013, 221 стр.)

У 22. броју „Лингвистичких актуелности” (стр. 44–46) приказао сам „Билтен Савета за кашупски језик“ за 2012. годину. Од тог времена, структура часописа се није у великој мери променила, мада се може рећи да у броју за 2013. годину, у делу посвећеном кашубистичким радовима (прочитаних на редовном, дводневном саветовању, које Савет сваког лета организује), углавном доминирају радови везани за шире схваћену кашупску културу, док је оних лингвистичких нешто мање.

„Билтени” су и даље подељени на два дела: на део где су објављене одлуке Савета и који игра улогу неке врсте службеног билтена (51 – 2013. – и 47 страна – 2014. – + преводи на пољски језик) и део који доноси реферате (255 – 2013. – и 305 страна – 2014. – + преводи на пољски језик) на различите кашубистичке теме са споменутог саветовања.

*

У „Билтену” за 2013. годину све саветодавне одлуке Савета за кашупски језик (8 одлука) су биле посвећене дефинисању кашупске лексике (терминологији), и то: медијској (słowiznô medialnô: стр. 14–19, 54–59), гајења животиња (słowiznô òdnôszająca sã do chòwaniô zwierzãtów: 20–32, 60–65), опремања кућа (wëkùstrzenié dodomù: 25–27, 65–67), сакупљања (шумских) плодова (zbiéractwò: 28–39, 72–77), пољопривредом – општа терминологија (gòspòdarzenié: 33–43, 78–81), називима Божјег Сина (nazwë Bòżégò Sëna, 40–43, 78–81), теолошким и књижевним називима Светог Духа (Dëch Swiãtë, 44–45, 82–84), народном медицином (lëdowô medicynô, 46–51, 85–89).

Лексика која је обрађивана је разноврсна и различити су били приступи у њеном дефинисању и одабиру. У неким одлукама навођена је лексика која има терминолошко значење (медијска, опремање куће, сакупљање плодова, пољопривреда) и постојала је потреба да се она дефинише из чисто практичних разлога (захтеви одређених професионалних кругова: медијска – новинари, пољопривредна – пољопривредници, пољопривредна агенција, сакупљање плодова – шумарски; захтеви произвођа и продаваца артикала везаних за ентеријер: опремање кућа и станова), где је Савету упућена мање или више формална молба да се та терминологија дефинише, понекад у најширем облику, да би могла да се примени на двојезичким формуларима, информаторима или једноставно у продавницама. У случају медијске терминологије, она најчешће представља „уско грло” у кашупском језику, јер медији свакодневно функционишу, а често то раде недовољно стручно (у једном од претходних „Билтена” је објављен рад који се критички односи према том раду), јер не поседују сва оруђа која су им за тај посао потребна.

У другим одлукама (називи Светог Духа и Сина Божијег), једноставно су пописани називи коришћени у књижевности и другим областима стваралаштва, да би се они пропагирани, указали на богатство језика (Кашуби често недовољно познају свој језик, посебно ону његову најуниверзалнију, књижевну верзију) и сачували за потомство.

Реферати објављени у другом делу „Билтена” за 2013. годину у већини су посвећени културолошкој тематици (6 од 11), а детаљније: (1) архитектури (А. и D. Majkòwsczi - публицисти, *Cegłowi gòtik na Kaszëbach – przikładë – Цигла у готику на подручју Кашупске Земље – примери*), (2) култура у едукацији (D. Pìoch – наставник и писац уџбе-

ника, *Bęcé tematiczi parlãczony z kùlturã w kazëbsczi edukacji – Присутство културне тематике у кашупској едукацији*), (3) кашупска култура у емиграцији (Е. Prëczkòwsczi – новинар, уредник, издавач и писац, *Teròzniejszy rozwij kazëbsczi kùlturë ù Kaszëbów w Kanadze – Развој савремене културе Кашуба у Канади*), (4) кашупска музичка култура (Е. Prëczkòwsczi, *Rozwij dzysdniowi mùzyczi kaszëbsczi na przëkladze sëtme lat dziejaniégò karna „Spiéwné kwiòtczo” – Развој савремене кашупске музике на примеру седмогодишњег деловања састава „Распевано цвеће”*), (5) кашупска култура и омладина (D. Stanulewicz – универзитетски професор, кашубиста и англиста, *O zainteresowaniu młodzieży kulturą kaszubską – О интересовању младих кашупском културом*), (6) фолкор у књижевности (В. Ùgòwskò – наставник, писац, *Midzë pròwdã, a legendã – w òpòwiescë zarzeklé pamiãtchi materialny kùlturë Kaszëb – Између истине и легенде – у причи зачарана сећања на материјалну културу Кашупске Земље*).

Од три рада посвећена језичким проблемима један (Е. Breza – универзитетски професор, кашубиста и полониста, *Imiona osobowe pochodzące od określeń zwierząt – Лична имена која воде порекло од назива животиња*, стр. 92–111, 200–219) доноси низ изабраних имена (објашњава њихову етимологију и даје варијанте) која се користе, између осталог, међу Кашубима (Агна, Аквила, Аквилин(а), Делфин(а), Филип(ин)(а), Хиполит(а), Јиђи, Јидза, Егидјуш, Карп, Кастор, Коломан, Колумб(а), Ксантип, Лариса, Леа, Леон, Лев, Леонид(а)(с), Леонидес, Титус(а), Тицјан(а) итд.).

Д. В. Пажђерски – универзитетски професор, кашубиста и слависта (*Adaptacja nazw własnych obcego pochodzenia w języku kaszubskim – przyczynek do dyskusji – Адаптација властитих имена страног порекла у кашупском језику – предлог за дискусију*, стр. 130–137, 239–246) покреће дискусију о теми којом би Савет за кашупски језик требао да се бави у будућности (како је то, рецимо, обрађено у српском језику). У кашупском језику долази до специфичне ситуације да, осим тога што не постоји систем у адаптирању страних властитих имена (често се уз одређена правила тзв. кашубљења, преносе пољска имена у кашупски језик, али никако системски), не постоји ни разрађен одговарајући систем за адаптацију полонизованих кашупских имена и презимена на кашупски (специфична рекашубизација). На тај начин се кашупски језик може убројити у мали број језика који у првој фази морају да израде правила за адаптацију сопствених имена и презимена (као и за препознавање кашупских имена и презимена и њихово разликовање од пољских, или подједнако третирање и кашупских и пољских имена и

презимена, као оних која потичу из истог језичког корпуса). Аутор представља главне изазове у адаптацији страних имена из групе најраспрострањенијих језика које обједињују слични проблеми у адаптацији (а. кашупски (и евентулно пољски), б. пољски, в. словенски језици који користе ћирилицу, г. словенски језици који користе латиницу, али поседују специфичне латиничне знакове, д. остали страни језици који користе латиницу и ђ. остали страни језици који не користе латиницу, али поседују латиничну транслитерацију/транскрипцију).

Д. Станулевич (D. Stanulewicz, *Pole leksykalne ODZIEŻ w Słowniku języka pomorskiego czyli kaszubskiego Stefana Ramultha* – *Лексикално поље ОДЕЋА* у Речнику поморјанског или кашупског језика *Стефана Рамулта*, стр. 178–187, 273–282), у поменутом речнику (који би се могао сматрати историјским, јер је издат крајем 19. века) бележи читав низ кашупских речи наводећи их у различитим категоријама: хипероними и хипоними; хипоними мушке и женске одеће, намењене покривању главе, они који имају везе са местом становања (што је јако интересантна појава код Кашуба, јер су неки Кашуби насељени у одређеним регионима Кашупске Земље, носили називе према начину облачења, нпр. Kabôtk “Капутлија”, Karwôtk “Сурдуглија” итд.), називи делова одеће и додатака, називи материјала, називи обуће и називи бижутерије. Закључак саме ауторке је да споменути речник представља интересантан извор за културолошка истраживања, а такође сведочи о међујезичким и интеркултурним контактима тог периода између Кашуба и других народа региона: Пољака и Немаца.

*

У „Билтену” за 2014. настављена је тенденција да се доносе саветодавне одлуке које препоручују одређену специјализовану лексикону (терминологију). Објављено је 9 одлука, које су биле посвећене: религијским појмовима (3 одлуке: називима Господа Бога, Светој Тројици и ангелологији), кашупској традиционалној митологији (1), обичајима и обредима (1), филму (1), музичким терминима (1), лексички везаној за позориште (1), интернет терминологија (1, одлука која у ствари представља допуну одлуке бр. 6/2009 о информатичкој терминологији). И поред тога што се не баве можда неким кључним питањима која још увек нису решена (рецимо питања правописне или граматичке норме), видљив је велики напор који се чини да се кашупски језик очува развијањем лексике у најразличитијим областима. Понекад то сакупљање и презентовање лексике, представља указивање на ону бољу, а често и

презентовање богатства језика навођењем бројних или мање бројних синонима.

У оквиру „рефератског” дела од 16 кашубистичких реферата, чак 7 је посвећено језику.

Педагошке проблеме (1) анализирају радови: Е. Вùгајнô – наставник, *Wëchòwanié bez kùńszt* (Васпитање кроз уметност, стр. 84–88, 232–236) и W. Lew-Czedrowskô – наставник, D. Stanulewicz, *Dzél kùltùrowi w nòjse kaszëbsczégò jãzëka – pòzdratk młodzëznë* (Културна компонента у оквиру учења кашупског језика – погледи омладине, 118–127, 267–277), (2) граничним подручјем између музике и поезије (Т. Fòрка – музичар, политичар, *Ònomatopeja w kaszëbszczi piesni. Zdrzòdłowé sznëkrowanié* – Ономатопеја у кашупској песми. Анализа извора, 100–110, 249–259), (3) књижевношћу (К. Lewna, *Smãtk² Jana Drzëdzona* – Смантек Јана Джижџуна, 128–136, 267–277, D. Мајкòвци, *Lëteratura w „Zwònkù kaszëbszim”* - Књижевност у „Кашупском звонцу” и В. Ùгòвскò, *Bòhaterowie swòjich mòłów i czasów w publicystice Stanisława Pestczy* (Јана Збрзëçë) – Јунаци својих места и времена у публицистици Стањислава Пестке (Јана Збжице)), (4) уметношћу (Е. Prëczkòвци, *Kaszëbskò Królewò w materialnym kùńszce regionu* – Кашупска Краљица [Кашупска Богородица] у материјалној уметности региона), (5) фолклору (Е. Prëczkòвсци, *Pawel Szeffa* – *wiòldzi kaszëbszczi fòlklorista* – Павел Шефка – велики кашупски фолклориста), (6) мањинско-административним питањима (D. Pioch, *Dwajãzëkòwé pòzwë na Kaszëbach – historicznu przekrój na spòdlim jinëch mniészëznów* – Двојезички називи (натписи) у Кашупској Земљи – историјски преглед у контексту других мањина [у Пољској]).

Листу лингвистичких текстова отвара рад посвећен анализи стандардизације у кашупском језику (Mark Сëбùлци – универзитетски професор, кашубиста и полониста, *Standarizacjò kaszëbiznë – òbjim, historiò, przëkladë* – Стандардизација кашупског језика – опсег, историја, примери, стр.), у коме покушава да укратко прикаже историјат стандардизације у кашупском језику. Аутор се усредређује на проблемима који прате кашупске писце при избору одговарајућег дијалекта у њиховом стваралаштву, а само делимично дотиче (дајући углавном

² Смантек/Сментек, оригинални кашупски књижевно-митолошки симбол, чест мотив у књижевности и култури. Појављује се у значајним делима кашупске књижевности, а уједно представља мотив-фатум, зао дух кашупске културе и менталитета (понекад представљен као „проклетство” немачке германизације), који Кашубима „не да” да „развију” крила и „вину се” на виши културни ниво. О Смантеку/Сментеку код Кашуба је написано неколико занимљивих културолошких студија.

историјски преглед) проблеме везане за стандардизацију правописа (мада не помиње текстове посвећене тој теми у последње време, нпр: D. V. Pażdżerski, *Przegląd normalizacji ortograficznej w języku kaszubskim. Od Floriana Cejnowy do Rady Języka Kaszubskiego*, „Studia Slavica”, XVI/2012, стр. 181–193; на српском: Д. В. Пажђерски, *Преглед кашупске правописне нормализације. Од Флорјана Цејнове до Савета за кашупски језик*, [у:] Д. В. Пажђерски, *Кашупске теме*, Београд, 2014, стр. 70–86) и лексике (граматику кашупског језика не помиње). Може се рећи да аутор у већем делу свог рада не доноси ништа ново, наводећи пре свега кратак историјат „борбе” кашупских делатника за кашупски књижевни језик (стр. 91–93, 239–241), историјат графије (стр. 93–95, 242–243) и лексикографије (стр. 95–96, 243–245), о чему је писано, нпр. у поменутом раду Д. В. Пажђерског, а у већини нпр. у приручнику *Język kaszubski. Poradnik encyklopedyczny*, ур. J. Treder, Gdańsk 2006 (2. изд.). Аутор у већој мери експонира делатност Савета за кашупски језик (чији је и сам члан), него што се то чини нпр. у најновијем приручнику: J. Tréder, *Spòdlowò wiedzò ò kaszëbiznie (Основне информације о кашупском језику)*, Gduńsk, 2014. Приликом анализе рада Савета за кашупски језик над кашупском терминологијом (стр. 97–99, 245–247; делимично описаном у тексту: Д. В. Пажђерски, *Рада Савета за кашупски језик (2007–2013)*, [у:] Д. В. Пажђерски, *Кашупске теме*, Београд, 2014, стр. 97–101), детаљније говори о значају и проблемима у дефинисању терминологије.

У раду Марике Јелињске (Marika Jelińskò – докторанд, кашубиста, *Pòczestnò fòrma w kaszëbiznie – Обраћање из поштовања у кашупском језику*, стр. 111–117, 260–266), ауторка анализира коришћење форми из поштовања у различитим делима кашупске књижевности. Обрађује пре свега недавно издата дела (поновљена критичка издања класика) из серије „Библиотека кашупских писаца”, у чијим предговорима је детаљно обрађен језик писаца епохе: драме Јана Карновског (почетак 20. века), драме Бернарда Сихте (половина 20. века), два превода библијских текстова (крај 20. века) и поезија младокашуба (у које спада и већ споменути Карновски; почетак 20. века). Све то ауторка упоређује са текстовима савремене кашупске публицистике (часопис „Померанија”). Њен генерални закључак је (уз бројне примере) да се у кашупском језику повлаче облици типа *wë* на рачун новијих *wa-sta/wastna*.

Ауторка Н. Макурòт, научни саветник, кашубиста, у раду *Leksykalné interferencje kaszëbszczich gwarów w pòlaszëznie (Лексикалне интерференције кашупских говора у пољском језику)*, стр. 143–152, 294–

302), бави се интересантним питањем утицаја мањинског језика на већински, код двојезичких говорника. Анализа се базирала на теренским снимањима, а касније су снимци записивани и прочавани из угла лексике. Ауторка је издвојени материјал (кашупску лексику коју су говорници користили уместо пољске) поделила на кашубизме (нпр. *bania*, *bāks*, *bùlwa* итд.) и германизме распрострањене само у кашупском језику (са уникалном функцијом, нпр. *bùten*, *doch*, *fùl* итд.), а затим прави систематизацију према претпостављеним разлозима замене лексема. На крају, ауторка закључује да постоје прилично бројни лексикални утицаји код говорника кашупског језика „у Кашупској Земљи” на (њихов) пољски језик, једино није објашњено да ли се то ради о особама која кашупски језик активно користе и да ли су кашупског порекла, јер, на основу мог искуства (и педагошког и посматрачког, као становника Кашупске Земље), могу да закључим да не-Кашуби, осим најчешће потврдне речце *jô* ‘да’, која је веома распрострањена, углавном не мешају кашупски и пољски језик, јер га једноставно (овај први) у већини не познају, а кашупски се говори најчешће у затвореним (породичним) круговима самих Кашуба. Дакле, не може се говорити о некој врсти „изласка” кашупских говора из својих стандардних говорних оквира и њиховог утицаја на говорнике (само) пољског језика, већ је та појава карактеристична у доминантној мери за билингвалне говорнике, Кашубе.

Д. В. Пажђерски је на захтев Савета за кашупски језик разрадио свој текст из „Билтена” за 2013. годину, понудивши детаљно предлог адаптације страних властитих имена за поједине језике, са примерима (у раду: *Bédënk adaptacji mionów gwòsnëch z cëzëch jãzëków na kaszëbsczi jãzëk – Предлог адаптације властитих имена из страних језика на кашупски језик*, стр. 153–162, 303–312). Интересантно је, пошто пољски језик у својих правописним приручницима не обрађује у детаље адаптацију властитих имена са страних језика на пољски, да је узор за такву адаптацију у кашупском језику аутору био српски правопис у издању Матице српске. Детаљно је обрађена адаптација са класичних језика (латинског и грчког), новогрчког, словенских: руског, белоруског, украјинског, српског (и ћирилична и латинична верзија; ова последња обухвата такође словеначки и језик наследника „српскохрватског” језика – Бошњака и Хрвата), македонског, бугарског, чешког и словачког (пољски је обрађен у другом раду, јер то представља обухватнији пројекат и треба да послужи као пример за кашубизацију кашупских властитих имена), арапског, кинеског (са пинђина) и јапанског. Уз сваки језик је дат знатан број примера, а већина знакова су и

самостално обрађени, у складу са Матичиним правописним стандардом. Тај чланак, према намери Савета, после детаљне дискусије, треба да се претвори у саветодавну одлуку (или више њих), која ће онда послужити као стално упуство за све особе које пишу кашупским језиком (у највећој мери новинаре).

Данута Станулевич наставља своју анализу старије кашупске лексике у раду *Kaszëbskô kùltura materialnô i dëchdowô w Słowniku jëzyka pomorskiego czyli kaszubskiego Sztefana Ramùlta* (*Кашупска материјална и духовна култура у Речнику поморјанског или кашупског језика Стефана Рамулта*, стр. 186–195, 336–345). Ауторка најпре побраја начине на које можемо наћи културне садржаје међу материјалима које Стефан Рамулт наводи. Она истиче: перифразе, примере/цитате, пословице, разне врсте фразеолошког материјала. Као тематске кругове она издваја: одећу, врсте грађевина, музичке инструменте и друге предмете, врсте делатности, елементе кухиње, јединице мере, склоности/интересовања, особине, судове (мишљења), елементе обичајног права, обичаје, игре, духовни живот, легенде, бајке и басне. Све те елементе она дели на материјалну и нематеријалну (духовну) културу. У даљем току рада, ауторка, према претходној детаљној подели, наводи одреднице (од неколико до десетину примера) и њихове описе, које осликавају одређене елементе кашупске културе. На крају, без одређеног закључка, ауторка подвлачи да речник Стефана Рамулта, и поред критичких тонова које добија од својих аналитичара, на одређени начин осликава кашупски културни миље времена у коме је настао (крај 19. века).

У раду *Nazwiska pochodzące od nazw roślin* (*Презимена која воде порекло од назива биљака*, стр. 204–227), Е. Брезе (Edward Breza), аутор доноси део необјављеног материјала из 4. тома серије *Nazwiska Pomorzan* (*Презимена Поморјана/Примораца*; претходна три тома су изашла у периоду 2000–2004) и то део посвећен презименима која воде порекло од назива биљака. У суштини, ради се о неколико десетина презимена (било словенског или немачког порекла), која се анализирају из угла облика, географије (обухваћена је цела Пољска са акцентом на становништву Поморја / пољског Приморја), историје и броја појављивања. Називи биљака су схваћени доста широко, тако да аутор наводи презимена које воде порекло од цвета: нпр. *Blum(a)*, групе дрвећа: нпр. *Dëbiec* ‘дубрава’, корена: нпр. *Korzan/Korzański*, производа од зрневља: нпр. *Krup(p)a*, корова: нпр. *Quast < chwast* ‘коров’, зачина: нпр. *Nelke* нем. ‘каранфилић’, фазе цветања: нпр. *Pak* ‘пупољак’, делова зрна: нпр. *Plew(k)a* и, наравно, стварних назива биљака: нпр. *Wierzba* ‘вр-

ба', *Szafran*, *Pochojka* < *chojka* 'јелка' итд. Рад доноси богат материјал и интересантне информације.

Низ лингвистичких радова затвара краћи текст Е. Брезе и Д. В. Пажђерског, под насловом *Podstawowe typy nazwisk i ich kaszubskie adaptacje* (Основни типови [пољских и полонизованих кашупских] презимена и њихове кашупске адаптације, стр. 228–231), који Савету за кашупски језик треба да пружи материјал за састављање одлуке адаптацији кашупских и пољских презимена (и имена) на кашупски језик. Аутори деле (према Х. Гурновичу – Hubert Górniewicz) презимена на 4 главне групе и једну изведену: А. презимена очева, Б. презимена жена по мужу, В. презимена жена по оцу, Г. презимена синова (по оцу и мајчином мужу) и Д. називе целих породица. Прву групу деле на следеће подгрупе: 1. завршене суфикс *-ski* (и изведенице): нпр. пољ. *Kowalski* – каш. *Kòwalsczi*, 2. на сугласник: нпр. пољ. *Treder* – каш. *Tréder*, 3. на самогласник: нпр. пољ. *Wrycza* – каш. *Wrëcza*, 4. придевска: нпр. пољ. *Szady* – каш. *Szadi*. Друга и трећа група у којој спадају женска презимена су према ауторима подељена по пореклу, мада би могла бити подељена на формалан начин, према наставцима, што ће се видети из примера: Б1. од презимена мужева на *-ski*: нпр. пољ. *Kowalska* – каш. *Kòwalskô*, Б2. од презимена на сугласник, нпр. *Nowak*, пољ. *Nowakowa* – каш. *Nowakòwô*, Б3. од презимена на самогласник, нпр. *Stenka*, пољ. *Stenkowa/Stenczyna* – каш. *Stenkòwô/Stenczënô*, Б4. од придевских: нпр. пољ. *Zimna* – каш. *Zëmnô*. В1. од презимена очева на *-ski*: нпр. пољ. *Kowalska* – каш. *Kòwalskô*, В2. од презимена оца на сугласник, нпр. пољ. *Grzyb* – каш. *Grzëb*: пољ. *Anna Grzybówna* – каш. *Ana Grzëbówna* или у облику *Ana Grzib*, В3. од презимена на оца на сугласник: нпр. пољ. *Gruba* – каш. *Grëba*: каш. *Ana Grëbiónka*, В4. од придевских облика: нпр. *Zëmnô*. Видљиво је понављање облика и изузев подгрупа В2. и В3. све остале се завршавају на *-ô*, што би могло да чини једну јединствену групу, без обзира на порекло. Слично као и код групе А, у случају групе Г. аутори дају подгрупе: Г1. на *-ski*, типа *Kòwalsczi* и Г4. придевског типа: *Zëmny*. Једино код облика на сугласник (Г2) и самогласник (Г3) предлажу, поред презимена без промене, нпр. *Grzib*, још и: (колоквијално) *Grëba – Grëbów Jan*; *Grzib – Grzibów Jan*. Код групних назива (Д) долази до палатализације: Д1. нпр. пољ. *Kowalski*: *Kowalscy* – каш. *Kòwalscë*, Д2. аналогно пољ. *Grzyb*: каш. *Grzëbòwie/Grzëbë*, Д3. пољ. *Gruba*: каш. *Grëbë/Grëbòwie* итд. Види се да се и у оквиру те поделе ради о неким традиционалним систематизацијама наслеђене пољске лингвистике, уместо да се на формалан начин (према наставцима) она упрости.

*

Савет за кашупски језик постоји већ 9 година (2007–2015) и за скоро деценију је у својим „Билтенима” објавио велику количину кашубистичког материјала, са акцентом на саветодавне одлуке, које у значајној мери утичу на формирање правописног мњења међу корисницима кашупског језика. С обзиром да одлуке (па и реферати, из којих одлуке често произилазе) садрже десетине и стотине страница кашупске лексике и да повремено у проналажењу те лексике долази до забуне (поготово када се доносе одлуке у којима се поједине лексичке области покривају, нпр. компјутерска и лексика која се односи на интернет или када се старе одлуке поправљају у складу са новом правописном концепцијом), Савет издаје *Индекс садржаја „Билтена” Савета за кашупски језик*. *Индекс* је подељен на 4 дела: I. Збирни садржај „Билтенâ” (стр. 9–21), II. Регистар презимена [свих аутора и особа које су поменуте у свим бројевима „Билтена”] (23–42), III. Тематско-предметни регистар (у коме су побројане све теме обрађиване у одлукама и рефератима, према тезаурусу који је саставио уредник публикације, 43–48), IV. Регистар кашупских речи и граматичких појмова обрађиваних у „Билтенима” Савета (49–221). Највреднији и најкориснији је регистар кашупских речи граматичких појмова, који представља специфичан нормативни речник (сличан речницима који се могу наћи на крају српских правописа) и поред тога што пружа информацију о томе на који се начин могу писати поједине кашупске речи (па и неправилно), он наравно упућује на одређено правило (саветодавну одлуку), које га у извесном смислу дефинише и смешта у одговарајући простор кашупског језичког лексикона (стручни термини су говорницима кашупског језика често потпуно непознати). Други начин коришћења тог регистра је да корисник једноставно провери да ли тражени (или, у неком дџелу, понуђени) специјалистички термин уопште постоји и шта Савет за кашупски језик препоручује као најбољи ортографски облик (ово друго представља класичну карактеристику правописног речника). Регистар такође омогућава да се на лакши и прегледнији начин проучава кашупска лексика, а с обзиром да ће се тај регистар обимом повећавати, представљаће све значајнији речник који обрађује специјализовану лексику у правописном, али и значењском смислу (с обзиром да је у оквиру одлука увек, поред сваког кашупског термина, понуђено и пољско одређење).

УКРАТКО

Павле Ивић: СРПСКИ ДИЈАЛЕКТИ И ЊИХОВА
КЛАСИФИКАЦИЈА (приредио Слободан Реметић).
Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Нови Сад,
2009, 221 стр.

Павле Ивић (1924–1999), лингвиста, слависта, универзитетски професор у Новом Саду и Београду. Један од најугледнијих слависта свога доба. Члан САНУ и многих иностраних академија наука и научних друштава. Главни уредник часописа *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, *Српски дијалектолошки зборник* и *Онома-толошки прилози*. Бавио се историјом језика, дијалектологијом, фонологијом и планирањем језика. *Целокупна дела Павла Илића* (I– XII), у редакцији академика Милорада Радовановића, објављују се код овог издавача од 1991. године.

У *Напомени приређивача* стоји да је ова синтетска расправа академика Ивића настала при самом крају његовог живота и да сведочи о његовом детаљном и свестраном увиду у дијалектолошку литературу. Због свог научног значаја и потреба педагошке природе, ова троделна студија штампа се као посебна књига, и то пре осталих збирки његових чланака и расправа из домена дијалектологије.

У првом поглављу говори се о предмету српске дијалектологије. Као први проблем намеће се раскид српскохрватске језичке заједнице, па се аутор пита да ли таква заједница постоји на нивоу дијалеката. „Знатан обим разлика међу народним говорима није довољан разлог за њихову деобу на два или више језика“ (стр. 5) – закључује он. Српским дијалектима можемо сматрати све оне дијалекте којима говоре Срби.

Даље се говори о основној подели српских дијалеката, односно њиховој класификацији, где аутор још једном апострофира то да „скраћена дијалектолошка визура чини ирелевантним појам штокавског наречја“ (стр. 10). Он говори и о иновацијама као што су прозодијски квантитет у свим положајима, аналитичка компарација и деклинација и губитак инфинитива, и види их као далеко значајнија дијалекатска обележја од, рецимо, архаизама који су сматрани као пресудни у призренско-тимочком говору. Ивић објашњава да своја размишљања о појединим српским дијалектима, а која износи у овој књизи, заснива већином на чињеницама које раније нису биле доступне дијалектоло-

шкој науци, и „да ће будућност показати колико су ти ставови прихватљиви“ (стр. 16)

Читаво једно поглавље посвећено је херцеговачко-крајишском дијалекту као дијалекту који међу српским дијалектима заузима највеће подручје, али најмање компактно (услед великих миграција). Наводи се како је веома тежак задатак поделити овај дијалекат на мање јединице. Аутор ће направити корак ка томе, пре свега бавећи се изоглосама које се, како каже, ретко кад поклапају.

Говорећи о шумедијско-војвођанском дијалекту, Павле Ивић почиње од оног већ познатог – поделе овог дијалекта на седам поддијалеката. Поново се бавећи проблемом изоглоса, он закључује да питање тумачења порекла снопа лучних изоглоса остаје отворено за даље изучавање.

У осталим поглављима аутор се бави зетско-сјеничким, сме-деревско-вршачким, косовско-ресавским, призренско-јужноморавским, сврљишко-заплањским, тимочко-лужичким дијалектима. На крају књиге налази се списак литературе и скраћеница.

Светлана Спајић (Лозница)

Милан Стакић: МОРФО(НО)ЛОШКЕ ТЕМЕ.
Београд, Друштво за српски језик и књижевност Србије,
2010, 202 стр.

Ова морфофонолошка језичка студија започиње проучавањем дијахроних и синхроних аспеката гласовних знакова, као и гласовних процеса и аналошких уопштавања. У трећем поглављу свог дела – *Морфонолошке појаве у граматичком систему Михаила Стевановића*, аутор анализира - како сам каже – до сада најобимнију и најкомплетнију граматику код нас – *Српскохрватски језик. Граматички системи и књижевнојезичка норма. I. Увод, фонетика, морфологија. II. Синтакса*. Ова анализа веома је детаљна и исцрпна, и бави се и првим и другим томом Стевановићеве граматике.

Говорећи даље о вокалским алтернацијама у српском језику, Стакић истиче како приликом проучавања морфонологије увек треба имати на уму две чињенице: да су *гласовне промене* и *гласовне алтернације* различити појмови у сваком смислу те речи – *и хронолошки и семантички и функционално* (29.стр.), као и то да у савременом језику можемо говорити само о гласовним алтернацијама. Он објашњава своју фокусираност на искључиво вокалске алтернације тиме што је о гласовним променама и алтернацијама већ подробније писао у својим претходним радовима.

У једном од поглавља књиге, Милан Стакић дотиче се теме наставе, прецизније: наставе српског језика, односно морфонолошке терминологије која се у њој користи. Овде наглашава како је наша наука о језику у сваком погледу *традиционално историјска* (33.стр.) – у приступу, методама и терминима. То се да видети у уџбеницима, како за основну, тако и за средњу школу. Тако је и сам термин *морфонологија*, односно – *морфофонологија* нов и може се наћи тек у два средњошколска уџбеника. Исто важи и за термин *алтернација*, мада аутор признаје да се он у савременим уџбеницима све више користи наместо термина *гласовна промена*.

Пишући о морфонолошким правилима и изузецима, Стакић констатује како је о тој теми већ много тога написано и како је и он сам у неколико наврата расправљао о тим питањима. Затим се појединачно бави многим другим језичким проблемима: једначењем сугласника по

звучности, алтернацијама звучних и беззвучних сугласника, асимилацијом сугласника по месту и начину стварања итд.

Књига Милана Стакића обухвата још много морфонолошких тема: глаголске основе у српском језику, облике презента у српском језику, структуру наставака инфинитива и аориста и многе друге.

На крају књиге дата је коришћена литература, као и индекс појмова и индекс имена.

Светлана Спајић (Лозница)

Марина Николић: КАТЕГОРИЈА СТЕПЕНА У СРПСКОМ
ЈЕЗИКУ: СЛОЖЕНА РЕЧЕНИЦА, Београд, Институт за
српски језик САНУ, 2014, 303 стр.

Мографија Марине Николић *Категорија степенa у српском језику: сложена реченица* настала је као измењено и допуњено издање докторске дисертације под називом *Категорија степенa у систему сложених реченица савременог српског књижевног језика*, одбрањене јуна 2012. године на Филолошком факултету у Београду.

Књига садржи осам поглавља: *Увод* (11–63), *Сложене реченице са значењем степена* (63–227), *Степеновање као пратеће категоријално значење у сложеним реченицама* (227–245), *Значење степена и парцелација* (245–251), *Фразеологизми као средство изражавања семантичке категорије степена* (251–265), *Закључци* (265–285), *Литература* (285–299) и *Извори* (299–302).

У уводу се објашњава предмет, циљеви, метод и корпус истраживања. Истраживање реченичних средстава за изражавање категорије степенa у систему сложених реченица савременог српског књижевног језика смештено је у оквир функционално-семантичког приступа, а изведено, првенствено, помоћу методолошког апарата теорије семантичких локализација и теорије когнитивних метафора.

Друго поглавље представља главни део истраживања и обухвата анализу синтаксичког центра семантичке категорије степена – (зависно)сложених реченица с компаративним значењем и (напоредно)сложених реченица с градационим значењем. Реченице су на основу формално-семантичких критеријума подељене у две групе: на оне које изражавају једнакост (еквативност) и на оне које изражавају неједнакост (диферентивност). За изражавање еквативности у српском језику користе се: компаративне реченице (65–99), сложене реченице с консекутивном клаузом (99–110), експланативне еквативне реченице (110–117) и асиндетске еквативне реченице (117). Типично средство за изражавање еквативности су поредбене реченице.

Треће поглавље, *Степеновање као пратеће категоријално значење у сложеним реченицама*, бави се сложеним реченицама српског језика код којих се степеновање јавља као секундарна семантичка категорија, реченицама које припадају периферији

категорије. Категорија степена у њима знатно мање је (или никако, што је чешћи случај) граматикализована.

У четвртом поглављу, *Значење степена и парцелација*, истражују се парцелисане конструкције са значењем степена. Показано је да се могу парцелисати реченице са значењем степена, како еквативне, тако и диферентивне. Парцелати имају изразито експресивну функцију у језику.

У петом поглављу, *Фразеологизми као средство изражавања степена*, показано је да је степеновање као семантичка категорија врло присутно у фразеолошком систему српског (и не само српског) језика. Бројни су фразеологизми са значењем (мере и) степена у српском језику и може се рећи да су веома продуктивни.

Иако је Марина Николић тек на почетку своје научне каријере, монографија *Категорија степена у српском језику: сложена реченица* представља веома озбиљно и вредно научно дело и значајан је допринос синтакси и семантици српског језика.

Ђорђе Оташевић (Београд)

Марина Спасојевић: ГЛАГОЛИ НА *-(j)ЕТИ*, *-ИМ*
У КОРЕЛАЦИЈИ СА ГЛАГОЛИМА НА *-ИТИ*, *-ИМ*
У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (НОРМАТИВНИ
И ЛЕКСИКОЛОШКИ АСПЕКТ). Институт за српски језик
САНУ, Београд, 2013, 452 стр.

Ова монографија проистекла је из рукописа магистарског рада *Глаголи на -(j)ети, -им у савременом српском језику*, одбрањеног 30. априла 2009. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду пред комисијом коју су сачињавали: проф. др Мирослав Николић (ментор), проф. др Драгана Мршевић Радовић и проф. др Милица Радовић Тешић.

Монографија се састоји из девет целина: *Увод* (11–28), *Глаголи на -јети, -им у корелацији са глаголима на -ити, -им* (33–340), *Закључак* (343), *Summary* (351), *Резюме* (353), *Извори и њихове скраћенице* (357), *Литература, речници и правописно-нормативни приручници* (361), *Регистри* (369–448). На крају се наводе подаци *О аутору* (449) и *Изводи из рецензија* (451).

Корпус чине примери из *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ и из грађе за овај речник, затим примери из *Речника српскохрватског књижевног језика* Матице српске, као и грађа из књижевних дела, штампе и разговорног језика. Као допунски и контролни корпус коришћен је *Корпус савременог српског језика* Математичког факултета у Београду.

Метод је првенствено дескриптиван, са циљем пописа и описа глагола код којих долази до нестандардних или дублетних појава на релацији *-(j)ети – -ити – -ати*, а потом аналитички, са циљем да се ове појаве објасне. Грађа је презентована по азбучном реду немотивисаних глагола или мотивне базе изведених, а у оквиру тога обрађују се и префиксирани творенице по принципу гнезда. У анализи појединачних глагола најпре се сагледава нормативни статус, тј. дају се нормативне препоруке у вези са употребом суфикса *-(j)ети* и *-ити* (*и -ати*). Затим се представља и анализира стање у језичкој пракси на основу примера у формираном корпусу.

Ова монографија представља важан допринос у разрешавању отворених питања у вези са насловљеном темом у више језичких аспеката: творбених, нормативних, граматичко-синтаксичких и лексикографско-лексиколошких. Ако имамо у виду чињеницу да таквих (или сличних) радова посвећених овом питању нема, намеће се закључак да ће ово истраживање имати широку практичну примену.

Сања Миладиновић (Београд)

Новица Петровић: МУКЕ СА РЕЧИМА Београд, Конрас, 2008, 77 стр.

Ова књига заправо је збир радова који су (осим првог од њих) плод размишљања аутора о преводилачком раду, особито када су у питању тешки и захтевни текстови – најчешће књижевни. Примери који су наведени у књизи махом су узети из поезије, оне која је сврстана у *Антологију модерне српске лирике* – енглеско издање (коју је превео управо Петровић). Аутор се с правом одлучио на овакав избор, јер је превођење поезије, као својеврсне игре речи, можда и најтежи преводилачки посао. Целокупно преводилачко искуство самог Новице Петровића свакако је од непроцењивог значаја и за овакве радове. Осим што је врсни преводилац, треба напоменути да је он и професор на Катедри за англистику Филолошког факултета у Београду, што додатно доприноси његовој компетенцији када су језичко-преводилачке теме у питању.

Говорећи на самом почетку о ономе што се губи у преводу и компензацији истог од стране преводиоца, аутор предочава како су некада новонастала решења *изненађујућа и за самог преводиоца* и како у одређеним компликованим случајевима помаже једино *препуштање језику* (стр. 8).

Парафразирајући наслов познате књиге, свом првом поглављу Петровић даје назив *Неподношљива лакоћа превођења*, у којем одмах почиње са анализом вештине превођења поезије, називајући је жаргонски *ђавољом работом* (стр. 13). Он овде из свог угла разматра и вечити проблем у превођењу поетских текстова – жртвовање форме зарад очувања смисла, и обратно – жртвовања делова смисла зарад очувања метричке правилности песме. Овде је наведено и неколико погрешно транскрибованих англо-саксонских имена песника (*Врајт* је заправо *Рајт*, *Линдсеј* је *Линдзи*, а *Бетџмен* је *Бечеман*). На примеру неколицине песама (*On a Portrait of a Deaf Man, Self-pity*) аутор критикује одређене преводе истих на српски језик и нуди боља метричка али и значењска решења.

Као поменуто прво, и остала поглавља ове књиге носе веома интересантна и неретко иронична имена: *Давид Штрбац пред Вашиким трабуњалом*, *Превођење поезије – чудна ли чуда*, *О граку, мраку и туроб – зраку...* У књизи нема превише превода самог аутора: један

од њих јесте превод – препев песме Милоша Црњанског *Југославији* (стр. 34)

Читаво једно поглавље Новица Петровић издваја за Т.С. Елиота, тзв. *тешког песника*, који је велики ерудита згуснутог песничког израза; у тежину његовог стиха (особито у смислу превођења на друге језике) аутор ове књиге уверио се и сам, преведећи Елиотову поезију на српски. На катренима песме *Јаје за кување (A Cooking Egg)* приказан нам је део тих преводачких мука, не само када се ради о овом енглеском песнику, већ уопште – приказане су неподударности енглеског и српског језика, које увелико отежавају трансфер метрике и мелодије.

Из свега горе наведеног, да се закључити да је преводачки рад – креативни рад, који се не понавља и који, уколико тежи да буде квалитетан, мора непрестано да се усавшава и дорађује. Или, речима аутора овог дела: *свака нова песма је изазов за себе и тражи нешто ново, несводиво на већ познато.* (стр. 9)

Светлана Спајић (Лозница)

РЕЧНИК СРПСКОХРВАТСКОГ КЊИЖЕВНОГ
И НАРОДНОГ ЈЕЗИКА, КЊИГА 19,
ОЦАТ – ПЕТОГЛАСНИК. Београд, Српска академија
наука и уметности – Институт за српски језик САНУ,
2014, стр. VII-800.

19. том Речника САНУ изашао је из штампе у септембру 2014. године. Рукопис књиге усвојен је на седници Одељења језика и књижевности САНУ одржаној у децембру 2009. године. У овом тому је садржано 11.511 одредница на осамсто страна двостубачног текста, што је више него у претходних пет томова: у 14. тому је обрађено 8.565 одредница, у 15. тому – 9.499, у 16. – 7.968, у 17. – 8.056 и у 18. тому више од 8.500. У досадашњих деветнаест томова садржано је више од 232.000 речничких чланака.

И овај том је резултат рада тимског рада сарадника Института за српски језик САНУ. Задржана је иста методологија као и у претходним томовима у свим фазама обраде.

Ђорђе Оташевић (Београд)

БИБЛИОГРАФИЈЕ

Душан-Владислав Пажђерски (Гдањск)

**МАТЕРИЈАЛИ ЗА БИБЛИОГРАФИЈУ
СРПСКИХ ТЕМА У ПОЉСКОЈ ЛИНГВИСТИЦИ**

Библиографија радова на основу часописа „*Studia z filologii polskiej i słowiańskiej*” [„Студије из пољске и словенске филологије”] (Warszawa, Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, ISSN 0081-7090, од 1955. до данас; материјал је обрађен до 2013. године)

Уводна напомена

Цео пројекат *Библиографије српских тема у пољској лингвистици* је намењем српским научницима који имају жељу да се упознају са достигнућима пољске славистичке лингвистике (и делима страних аутора-лингвиста објављених у пољским часописима и зборницима радова; ти радови не морају обавезно бити написани на пољском језику) и омогући им да та достигнућа проуче и евентуално искористе за унапређење српске језичке науке. Уз помоћ овог библиографског прегледа, корисници ће бити у прилици да се упознају са тенденцијама које су владале и владају у пољској славистици у области проучавања српског и словенских језика.

Наведени су сви радови који се на било који начин дотичу српског језика. Појам „српскохрватски језик” је третиран као истозначан са српским, а у каснијим годиштима часописа, када је тај појам изашао из употребе, радови посвећени хрватском језику су такође у већини навођени, изузев ако су се бавили појединим аспектима и појавама која изричито излазе из шире схваћеног корпуса српског језика (нпр. *поједина* питања чакавског и кајкавског дијалекта). Укратко, као српски су

третирани сви радови који говоре о српском језику или неком аспекту српског језика (историјском, савременом, компаративном, етимолошком итд.), макар какав био наслов самог рада.

На крају сваке библиографске јединице су наведене предметно-тематске одреднице које ближе одређују цитирани рад, а појмови типа: „македонски језик”, „пољски језик” и сличне подразумевају да се ради о одређеним односима тих језика према српском. Појам „старословенски језик” подразумева да се обрађују теме везане за српску редакцију старословенског језика, старословенски језик пре поделе на редакције, као и старословенски језик неке друге редакције (што је по мени увек на ближи или даљи начин у вези са српском редакцијом, било да се обрађују неки њене блиске карактеристике или неке карактеристике које се могу довести у везу са сличним у оквиру српске редакције). Појмови који се тичу делова језика („придев”, „глагол” итд.), дотичу ту област у оквиру српског (па и других словенских језика). Појам „српски језик” означава да се рад (бар делимично) у *ужем смислу* концентрише на поједине аспекте српског језика (мада се често о њему говори као о „српскохрватском” или чак хрватском идиому), углавном га експлицитно помињући. Укратко, све предметне и тематске одреднице означавају појмове који се, у овој библиографији, односе на српски језик или неке његове карактеристике (када га аутори номинално помињу, а ако то не чине, када се конкретан рад односи на неки његов део или неку његову језичку карактеристику по којој се он несумњиво препознаје).

1955.

[1] M. Brodowska, *Historyczne procesy przekształceń polskiego cełownika w formę przyimkowe*, 1/1955, стр. 9-58. [пољски језик, српски језик, словенски језици, локатив, именица, предлог]

[2] I. Klemensiewicz-Bajerowa, *Polska oboczność e || ø w przyimkach i przedrostkach*, 1/1955, стр. 162-202. [пољски језик, српски језик, словенски језици, фонетика, предлог, суфикс, алтернација]

[3] Z. Gołąb, *Z fonologii gwar Bogdańska (na tle ogólnomacedońskim)*, 1/1955, стр. 289-333. [македонски језик, српски језик, фонологија, дијалекат]

[4] T. Lehr-Splawiński, *Próba datowania tzw. II palatalizacji spółgłosek tylnojęzykowych w języku prasłowiańskim*, 1/1955, стр. 375-383. [прасловенски језик, палатализација, фонетика, словенски језици, старословенски језик, српски језик]

[5] S. Radewa, *Budowa i znaczenie wyrazów złożonych w języku bułgarskim*, 1/1955, стр. 384-417. [бугарски језик, српски језик, словенски језици, полусложенице, лексика]

1957.

[6] L. Moszyński, *Staro-cerkiewno-słowiański aprakos*, 2/1957, стр. 373-395. [старословенски језик, апракос, старословенске редакције, Зографско јеванђеље, старословенска граматика]

[7] L. Schneider, *Tekst i język jednej z gramot hospodara moldawskiego Piotra z 1591 r.*, 2/1957, стр. 408-413. [молдавске повеље, старословенски језик – српска редакција]

1958.

[8] T. Lehr-Splawiński, *Szkie dziejów języka prasłowiańskiego*, 3/1958, стр. 243-265. [прасловенски језик, историја прасловенског језика]

[9] T. Z. Orłoś, *Element prasłowiański w dzisiejszym słownictwie czeskim*, 3/1958, стр. 267-283. [прасловенски језик, чешки језик, лексички паралелеизми]

[10] F. Sławski, *Infinitivus w języku serbochorwackim*, 3/1958, стр. 345-361. [српски језик, инфинитив, глаголи]

1963.

[11] S. Stachowski, *Z historii dialektu czarnogórskiego XVIII wieku. (Книга за Черногорце – ва сенат венетски)*, 4/1963, стр. 155-170. [српски језик у Црној Гори, 18. век, дијалекти]

[12] S. Radewa, *Element prasłowiański w dziesiętym języku bułgarskim*, 4/1963, стр. 171-199. [прасловенски језик, бугарски језик, лексички паралелизми]

1965.

[13] С. Б. Бернштейн, *К изучению польско-южнославянских языковых связей*, 5/1965, стр. 33-36. [јужнословенски језици, пољско-јужнословенски паралелизми, пољски језик]

[14] M. Ivić, *The syntactic opposition personality vs. impersonality in Slavic languages*, 5/1965, стр. 49-52. [синтакса, словенски језици]

[15] J. Kuryłowicz, *Indoeuropejskie perfectum w słowiańskim*, 5/1965, стр. 53-58. [прасловенски језик, индоевропски језици, перфекат, глагол]

[16] T. Lehr-Splawiński, *Szczątki odmiany medialnej w koniugacji prasłowiańskiej*, 5/1965, стр. 59-62. [прасловенски језик, конјугација, глагол]

[17] И. Леков, *Кибернетическата „обратна врзка“ в езиковата дейност*, 5/1965, стр. 63-66. [кибернетика, словенски језици]

[18] V. Machek, *Slaw. *Vo do Hilfsverbum zur Bildung des analytischen Futurums**, 5/1965, стр. 67-75. [прасловенски језик, помоћни глагол, футур]

[19] L. Moszyński, *Przyczyny rozkładu prasłowiańskiego systemu językowego*, 5/1965, стр. 77-85. [прасловенски језик, прасловенски језички систем, прасловенска језичка заједница]

[20] A. Obrębska-Jabłońska, *Dokoła wyrównań końcówkowych w paradygmatach rozkaźników słowiańskich*, 5/1965, стр. 87-92. [словенски језици, наставци, императив]

[21] G. Y. Shevelov, *Dwie uwagi o słowiańskim ě*, 5/1965, стр. 93-100. [словенски језици, прасловенски језик, јат]

[22] P. Smoczyński, *Osobliwa postać morfologiczna niektórych zapożyczeń słowiańskich*, 5/1965, стр. 101-107. [словенски језици, морфологија, позајмљенице]

[23] S. Urbańczyk, *Polskie trójca i słowiańskie rzeczowniki odliczebnikowe*, 5/1965, стр. 119-122. [пољско-словенски лексички паралелизми, словенски језици, бројне именице]

[24] J. Hamm, *Z fonematyki cerkiewnosłowiańskiej*, 5/1965, стр. 123-127. [фонематика, црквенословенски језик, старословенски језик]

[25] P. Ivić, *Glavne linije razvoja prozodijskog sistema u srpskohrvatskom jeziku*, 5/1965, стр. 129-144. [српски језик, прозодијски систем, акценат]

[26] R. Kolarič, *Ali so Brižinski spomeniki res starocerkvenoslovanški?*, 5/1965, стр. 145-153. [старословенски језик, Брижински споменици]

[27] M. Pavlović, *Strukturalno-funkcionalne pojave kod zbirnih imenica u srpskohrvatskom jeziku*, 5/1965, стр. 165-173. [српски језик, лексика, збирна именица]

[28] F. Sławski, *Prasłowiańskie jь- w językach południowosłowiańskich*, 5/1965, стр. 175-178. [јужнословенски језици, прасловенски језик, суфикс]

[29] J. Štolc, *Slovenské prézentné tvary 3. os. jest(o), jesú vo svetle medzislovanských jazykových stykov*, 5/1965, стр. 435-441. [словачки је-

зик, словачко-словенски граматички паралелизми, помоћни глагол, словенски језици]

1967.

[30] M. Jurkowski, *Słowiańskie *bǫdo 'rodzaj góry' jako termin geograficzny i nazwa własna*, 6/1967, стр. 148-156. [словенски језици, прасловенски језик, лексика]

[31] J. Vuković, *Prilog osnovama za proučavanje intonacionih valeda u srpskohrvatskom stihu*, 6/1967, стр. 213-224. [српски језик, стих, интонација, акценат]

[32] E. Wrocławska, *Związki leksykalne kaszubsko-południowosłowiańskie*, 7/1967, стр. 175-178. [јужнословенски језици, кашупски језик, кашупско-јужнословенски лексички паралелизми, лексика]

[33] R. Auty, *Internal and External Factors in the Development of Slavonic Literary Languages*, 7/1967, стр. 191-202. [словенски језици, књижевни језик]

[34] J. Vuković, *Govorni kontakti i izražajni postupci markirani upotrebom srpskohrvatskih vremenskih glagolskih oblika*, 7/1967, стр. 255-269. [српски језик, глагол, време, синтакса]

[35] P. Zwoliński, *J. L. Frisch jako slavista (słowenista i kroatysta)*, 7/1967, стр. 271-289. [јужнословенски језици, славистика, 18. век]

1969.

[36] K. Feleszko, *Rola i zakres znaczeniowy serbsko-chorwackich połączeń od z genetiwem*, 8/1969, стр. 151-163. [српски језик, предлог, генитив]

[37] M. Kazimierczak-Korytkowska, *Participia na -n i na -l poza formami czasowymi w „Historii słowianobułgarskiej” Paisija Chilendarskiego*, 8/1969, стр. 183-190. [старословенски језик, партицип, глагол]

[38] L. Moszyński, *Cyrylica w Kodeksie Mariańskim*, 8/1969, стр. 213-251. [старословенски језик, ћирилица, Маријино јеванђеље]

[39] S. Stachowski, *Przyczynek do chronologii turcyzmów w języku serbsko-chorwackim*, 8/1969, стр. 303-309. [српски језик, турцизми]

1970.

[40] W. Budziszewska, *Uwagi o użyciu słowiańskiego spójnika da z imperatiwem i indicatiwem*, 9/1970, стр. 185-187. [старословенски језик, императив, индикатив]

[41] J. Damborský, *Kalki w aspekcie lingwistyczno-komparatystycznym*, 9/1970, стр. 189-202. [калкирање, лингвистика, компаратистика, словенски језици]

[42] М. Деянова, *Из историята на јужнословјанскија плусквамперфект*, 9/1970, стр. 203-218. [јужнословенски језици, српски језик, бугарски језик, словеначки језик, плусквамперфекат]

[43] В. Lindert, *Przyrostki służące do tworzenia nazw zwierząt domowych na terenie Serbii i Chorwacji*, 9/1970, стр. 235-242. [српски језик, зоонимија, творба речи, суфикс]

[44] L. Minova-□urkova, *Uwagi o czasownikach z sufiksem -(iz)ira w macedońskim języku literackim*, 9/1970, стр. 243-249. [македонски језик, српски језик, глагол, творба речи]

[45] W. Pianka, *Realizacja normy literackiej w zakresie słownictwa we współczesnym mówionym języku macedońskim*, 9/1970, стр. 251-269. [македонски језик, српски језик, језичка норма, говорни језик]

[46] E. Siatkowska, *Słowiańskie wykrzykniki i partykuły od *głęd- oraz ich homonimy*, 9/1970, стр. 271-278. [словенски језици, српски је-

зик, бугарски језик, пољски језик, чешки језик, јужнословенски језици, словеначки језик, старословенски језик, узвик, речца, творба речи]

[47] P. Zwoliński, *Dwa źródła do historii slawistyki z końca XVI wieku*, 9/1970, стр. 287-298. [славистика, 16. век, српски језик]

1971.

[48] M. Basaj, *Syntaktyczne tendencje rozwojowe liczebników słowiańskich*, 10/1971, стр. 155-162. [словенски језици, прасловенски језик, број, синтакса]

[49] I. Sawicka, *Dystrybucja fonemów i fonemiczna struktura sylaby współczesnego literackiego języka serbsko-chorwackiego*, 10/1971, стр. 225-246. [српски језик, фонем, слог]

1972.

[50] T. Friedelówna, „*Kanon*” w Ewangeliarzu ławryszewskim, 11/1972, стр. 187-199. [руска редакција старословенског језика, старословенски језик, црквенословенски језик, руски језик, јеванђеље]

[51] Г. С. Клычков, *К проблеме выведения славянского консонантизма из индоевропейского архетипа*, 11/1972, стр. 201-212. [словенски језици, индоевропски језици, консонанти, консонантизам]

[52] L. Moszyński, *Próba ustalenia miejsca używania tzw. Kodeksu zografskiego*, 11/1972, стр. 227-233. [старословенски језик, Зографско јеванђеље]

[53] H. Orzechowska, *Zmiany rekcji czasowników *uměti, *věděti, *znati w językach zachodniosłowiańskich i ich rekcja w języku słoweńskim*, 11/1972, стр. 235-248. [прасловенски језик, словенски језици, западнословенски језици, словеначки језик, глагол]

[54] W. Smoczyński, *Parelele leksykalne słoweńsko-zachodniosłowiańskie*, 11/1972, стр. 293-298. [словеначки језик, западнословенски језици, српски језик, лексички паралелизми]

[55] L. Moszyński, *Przyczynek do historii drugiej palatalizacji grupy spółgłoskowej sk*, 11/1972, стр. 255-268. [словенски језици, старословенски језик, палатализација]

[56] B. Piżłówna, *Element prasłowiański w słownictwie współczesnego języka serbsko-chorwackiego*, 11/1972, стр. 285-300. [српски језик, прасловенски језик, лексика]

1974.

[56a] B. Kreja, *O foamcjach na -(an)ina typu bieganina i typu mieszanina*, 12/1974, стр. 53-73. [пољски језик, српски језик, бугарски језик, словеначки језик, словачки језик, кашупски језик, македонски језик, источнословенски језици, словенски језици, лексика, суфикс, лужички језици]

[56b] W. Boryś, *Ze studiów nad czakawsko-słoweńskimi związkami leksykalnymi*, 12/1974, стр. 132-140. [словеначки језик, чакавски дијалекат, српски језик, лексика, лексички паралелизми]

[56в] I. Dulewiczowa, *Formacje z -tv(a) w tekstach staroruskich*, 12/1974, стр. 173-181. [старословенски језик – руска редакција, јужнословенски језици, творба речи, бугарски језик, украјински језик, лежицки језици, руски језик, белоруски језик]

[56г] И. О. Дзензелівський, *Іменники з суфіксом -□адь в українській мові (dokończenie)*, 12/1974, стр. 183-210. [украјински језик, српски језик, словенски дијалекти, руски језик, именица, суфикс]

[56д] L. Moszyński, *Przyczynek do historii drugiej palatalizacji grupy spółgłoskowej sk*, 12/1974, стр. 255-268. [старословенски језик, црквенословенски језик, палатализација, руски језик, белоруски језик, словенски језици]

[56h] B. Pizłówna, *Element prasłowiański w słownictwie współczesnego języka serbsko-chorwackiego*, 12/1974, стр. 285-300. [прасловенски језик, лексика, српски језик, прасловенски језик]

[57] W. Boryś, *Studia na leksyką pierwszych słowników chorwackich. Nazwy ptaków*, 13/1974, стр. 93-108. [српски језик, лексика, лексикографија, зоонимија]

[58] W. Czekań, *O „prasłowiańskim” rozwoju *gn (kn) ≥ *gń (kń)*, 13/1974, стр. 115-123. [прасловенски језик, српски језик, словенски језици, творба речи]

[59] K. Feleszko, V. Koseska, *Z problematyki czasownika południowosłowiańskiego*, 13/1974, стр. 141-144. [српски језик, македонски језик, бугарски језик, јужнословенски језици]

[60] G. Kłyczkow, *Semiologia rozwoju języka*, 13/1974, стр. 145-156. [словенски језици, семиологија, развој језика]

[61] W. Pianka, *Fonem /ʃt/ w języku staro-cerkiewno-słowiańskim na tle słowiańskich procesów palatalizacyjnych*, 13/1974, стр. 197-211. [старословенски језик, фонем, палатализација]

[62] Z. Stieber, *Jeszcze raz o scs. št' z psł. tj i kt'*, 13/1974, стр. 235-236. [старословенски језик, прасловенски језик, фонетика, фонем]

[63] J. Duma, *Wokalizacja jerów słabych w sylabie nagłosowej w dialektach bułgarskich*, 14/1974, стр. 167-174. [бугарски језик, банатски говор бугарског језика, словенски језици]

[64] K. Feleszko, V. Koseska-Toszeza, I. Sawicka, *Związki aspektu z temporalnością w językach południowosłowiańskich*, 14/1974, стр. 183-187. [јужнословенски језици, српски језик, бугарски језик, македонски језик, глаголски вид, глагол]

[65] I. Sawicka, *Na marginesie metod opisu fonologicznego*, 14/1974, стр. 263-270. [српски језик, руски језик, фонологија]

1976.

[66] J. Zawadzka, *Szerzenie się końcówki gen. pl. -ów w kaszubszczyźnie (wraz z próbą ukazania tego procesu w językach słowiańskich)*, 15/1976, стр. 87-94 [кашупски језик, српски језик, чешки језик, лужички језици, руски језик, белоруски језик, украјински језик, словеначки језик, словенски језици, генитив, именица, падеж]

[67] M. Basaj, *O badaniach konfrontacyjnych języków słowiańskich*, 15/1976, стр. 101-103. [словенски језици, конфронтативна проучавања]

[68] K. Feleszko, V. Koseska-Toszewa, I. Sawicka, *Podrzedne zdania czasowe z formami aorystu i imperfectum w południowej Słowiańszczyźnie*, 15/1976, стр. 151-152. [јужнословенски језици, српски језик, бугарски језик, македонски језик, зависна реченица, синтакса, аорист, имперфекат]

[69] W. Pianka, *Palatalizacje i welaryzacje a monoftongizacja dyftongów w języku prasłowiańskim*, 15/1976, стр. 217-231. [прасловенски језик, палатализација, веларизација, монофтонгизација дифтонага]

[70] I. Sawicka, *Aoryst i imperfectum w zdaniach złożonych czasowych w języku serbsko-chorwackim*, 15/1976, стр. 253-267. [српски језик, аорист, имперфекат, сложена реченица, синтакса]

[71] Z. Stieber, *Jeszcze o rzekomym prasłowiańskim o*, 15/1976, стр. 285-288. [прасловенски језик, фонетика]

[72] D. Vujičić, *Istočnohercegovački i zapadnocrnogorski govori u svjetlu onomastičkog i uopšte leksičkog materijala*, 15/1976, стр. 303-310. [српски језик, дијалекти, источнохерцеговачки говори, западноцрногорски говори, ономастика, лексика]

1977.

[73] W. Budziszewska, *O niektórych slawizmach w słownictwie meglenorumińskim*, 16/1977, стр. 149-161. [румунски језик, српски језик, бугарски језик, македонски језик]

[74] K. Feleszko, *Stosunki temporalne w macedońskim zdaniu podrzędnie złożonym*, 16/1977, стр. 217-224. [македонски језик, јужнословенски језици, сложена реченица, синтакса]

[75] K. Feleszko, V. Koseska-Toszewa, I. Sawicka, *Południowosłowiański aoryst i imperfectum w zdaniach podrzędnych*, 16/1977, стр. 225-228. [јужнословенски језици, српски језик, бугарски језик, синтакса, зависна реченица]

[76] B. Kryżan-Stanojević, *Serbsko-chorwackie czasowniki ruchu – problemy ich interpretacji semantyczno-syntaktycznej*, 16/1977, стр. 239-246. [српски језик, глагол, семантика, синтакса]

[77] L. Moszyński, добры [ср!?!] - *dotychczas nie zauważony przysłówek staro-cerkiewno-słowiański*, 16/1977, стр. 247-249. [старословенски језик - српска редакција, прилог]

[78] B. Oczkova, *Fomant -ište we współczesnym literackim języku serbsko-chorwackim*, 16/1977, стр. 251-256. [српски језик, творба речи, књижевни језик]

[79] I. Sawicka, *Aoryst i imperfectum w zdaniach podrzędnych nieczasowych w języku serbsko-chorwackim*, 16/1977, стр. 269-276. [српски језик, аорист, имперфекат, зависна реченица, синтакса]

[80] Z. Topolińska, *Macedoński aoryst od czasowników niedokonyanych na tle południowosłowiańskim*, 16/1977, стр. 277-285. [македонски језик, јужнословенски језици, српски језик, бугарски језик, аорист, невршени глагол]

[81] S. Utěšený, *Názvy svítického hmyzu (lampyrid) v slovanských nářečích (na základě materiálu Slovanského jazykového atlasu)*, 16/1977, стр. 287-298. [словенски језици, словенски дијалекти, зоонимија]

1978.

[82] B. Franolic, *La déclinaison des substantifs croates d'origine française qui se terminent par -e, -i, -o, -u*, 17/1978, стр. 218-223. [српски језик, позајмљенице, француски језик]

[83] H. Godowska, *Syntaktyczna klasyfikacja czasowników serbsko-chorwackich*, 17/1978, стр. 225-252. [српски језик, глагол, синтакса]

[84] M. Korytkowska, *Ze studiów nad modalnością w języku bułgarskim*, 17/1978, стр. 263-288. [бугарски језик, словенски језици, општа лингвистика, модалност, реченица]

[85] Z. Stieber, *Jeszcze o Mszale Kijowskim*, 17/1978, стр. 313-314. [старословенски језик, српски језик, бугарски језик, Кијевски мисал]

1979.

[86] M. Sichońska, *Z problematyki czasowników denominalnych w języku serbsko-chorwackim*, 18/1979, стр. 153-163. [српски језик, именски глагол, именица]

[87] K. Feleszko, *Wokół południowosłowiańskiego coniunctiwu*, 18/1979, стр. 185-192 [јужнословенски језици, време, синтакса, српски језик, бугарски језик]

[88] B. Kryżan-Stanojević, *Uwagi o tzw. zdaniach bezpodmiotowych w językach południowosłowiańskich*, 18/1979, стр. 201-207. [јужнословенски језици, српски језик, синтакса, реченица]

[89] I. Sawicka, *Wieloznaczność terminu „określoność” w tekstach językoznawczych*, 18/1979, стр. 257-263. [словенски језици, лингвистика, „одређеност”]

[90] Z. Stieber, *O „futurum II” ruskim i serbsko-chorwackim*, 18/1979, стр. 265-273. [руски језик, српски језик, време, футур II]

1980.

[91] J. Majowa, *Kaszubskie dublety typu kromka – skromka na tle słowiańskim*, 19/1980, стр. 33-39. [кашупски језик, српски језик, лексика, кашупско-словенски паралелизми, словенски језици]

[92] Г. Георгиевски, *Кон развојот на еровите во македонската епиграфика*, 19/1980, стр. 123-129. [македонски језик, јерови, старословенски језик - српска редакција]

[93] S. Maksimovska, *O akcencie gwary magleńskiej na tle systemów akcentowych gwar macedonskich*, 19/1980, стр. 161-169. [македонски језик, српски језик, бугарски језик, акценат]

[94] D. Onesti, *Składnia przymiotnika w funkcji orzecznika we współczesnym języku serbsko-chorwackim*, 19/1980, стр. 183-202. [српски језик, синтакса, придев, атрибут]

1981.

[95] W. Boryś, *Archaiczny kaszubski przymiotnik łądź*, 20/1981, стр. 7-10. [кашупски, језик кајкавски дијалекат, прасловенски језик, придев]

[96] С. Б. Бернштейн, *О некоторых аспектах проблемы этногенеза славян*, 20/1981, стр. 53-58. [Словени, етногенеза]

[97] J. Frasz, *Serbsko-chorwackie przymiotniki z sufiksem -#sk- i ich odpowiedniki w języku polskim. Budowa morfemowa*, 20/1981, стр. 93-101. [српски језик, придев, полски језик, суфикс, творба речи]

[98] S. Maksimovska, B. Oczkova, T. Pretnar, J. Rašković, *Egzystencjalne znaczenie czasowników być i mieć w językach: polskim, macedońskim, serbsko-chorwackim i słoweńskim*, 20/1981, стр. 141-155. [полски језик, македонски језик, српски језик, словеначки језик, глагол]

[99] L. Moszyński, *Zagadnienie leksykalizacji formacji słowotwórczych *něťсь i *gluśсь*, 20/1981, стр. 165-176. [прасловенски језик, српски језик, македонски језик, руски језик, словеначки језик, украјински језик, белоруски језик, пољски језик, творба речи]

[100] Z. Stieber, *O podwójnym przycisku wyrazowym w gwarach słowiańskich*, 20/1981, стр. 239-240. [пољски језик, српски језик, бугарски језик, акценат, словенски језици]

[101] E. Vrabie, *Korelacja miękkości w wygłosie w języku rumuńskim i językach słowiańskich*, 20/1981, стр. 241-246. [румунски језик, словенски језици, српски језик, словеначки језик, бугарски језик, чешки језик, мекоћа]

[102] D. Vujučić, *Hidronim Tara i prefiksalno-sufiksalni model Portarje*, 20/1981, стр. 247-251. [српски језик, топонимија, хидронимија, префикс, суфикс]

[103] K. Handke, *Poznańska konferencja poświęcona etnogenezie Słowian*, 20/1981, стр. 261-272. [српски језик, јужнословенски језици, етногенеза]

1983.

[104] I. Dulewiczowa, *Czasowniki atematyczne w języku polskim i rosyjskim*, 21/1983, стр. 177-190. [пољски језик, руски језик, старословенски језик, глагол]

[105] J. Duma, *Zanikanie jerów słabych w rdzennej sylabie wyrazów w grafii niektórych zabytków z X-XIV w. z terenu dzisiejszej Bułgarii i Macedonii*, 21/1983, стр. 191-203. [старословенски језик, јерови, графија]

[106] E. Masłowska, D. Rzymska, *Zastosowanie geografii lingwistycznej do badań nad etnogenezą Słowian*, 21/1983, стр. 219-225. [словенски језици, етногенеза, лингвистичка географија]

[107] M. Przastek, *Stopniowanie rzeczowników, czasowników i grup wyrazowych wewnątrz zdania w dialektach bułgarskich*, 21/1983, стр. 239-248. [бугарски језик, банатски говор, степеновање, именица, глагол]

[108] M. Basaj, „*Patriotische Phantasien eines Slaven*”, 21/1983, стр. 281-289. [српски језик, словенски језици, словеначки језик]

[109] Z. Topolińska, *Odkrycie dialektologiczne Slobodana Remeticia*, 21/1983, стр. 299-300. [српски језик, дијалекти, јат, дијалектологија]

[110] I. Sawicka, Z. Topolińska, *Asim Peco: Pregled srpskohrvatskih dijalekata, Naučna knjiga, Beograd 1978, s. 202*, 21/1983, стр. 301-306. [српски језик, дијалекти]

1984.

[111] E. Masłowska, *Semantyczne przeobrażenia dawnych nazw ubrań w kaszubszczyźnie (na szerszym polskim tle gwarowym)*, 22/1984, стр. 9-16. [кашупски језик, пољски језик, српски језик]

[112] Z. Greń, *Gramatykalizacja czasowników *choṭēti || *chṭēti w językach słowiańskich*, 22/1984, стр. 65-72. [словенски језици, глагол, српски језик, бугарски језик, македонски језик, руски језик, украјински језик, белоруски језик, пољски језик, чешки језик, словачки језик, полапски језик]

[113] A. Krawczyk, *Z frazeologii europejskiej: ins Bockshorn jagen i согнуть в бараний рог*, 22/1984, стр. 111-119. [немачки језик, руски језик, словенски језици, српски језик, фразеологија]

[114] J. Staszewski, *Okolicznik względu w języku staro-cerkiewno-słowiańskim a tzw. znaczenie przeniesione*, 22/1984, стр. 197-204. [старословенски језик, прилошка одредба]

[115] I. Sawicka, *Rec.: Jadranka Gvozdanović, Tone and Accent in Standard Serbo-Croatian with a Synopsis of Serbo-Croatian Phonology*,

Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien 1980, s. 164., 22/1984, стр. 225-234. [српски језик, акценат, фонологија]

1985.

[116] W. Boryś, *Prasłowiańskie *pelestъ, *pel'ustъ*, 23/1985, стр. 103-109. [прасловенски језик, белоруски језик, чешки језик, бугарски језик, српски језик, украјински језик, руски језик, пољски језик, балтички језици]

[117] H. Dalewska-Greń, *Serbsko-chorwacko-macedońskie paralele w dystrybucji wybranych czasowników*, 23/1985, стр. 121-130. [српски језик, македонски језик, глагол, српско-македонски паралелизми]

[118] H. Popowska-Taborska, *Serb i собака – dwa słowa służące jako argumenty w dociekaniach nad etnogenezą Słowian*, 23/1985, стр. 225-231. [српски језик, словенски језици, кашупски језик, етногенеза]

[119] J. Rusek, *Z historii wyrazów dla określenia 'teraz' w języku bułgarskim*, 23/1985, стр. 269-275. [бугарски језик, српски језик, прилог, лексика]

1987.

[120] W. Boryś, *O dwu starych słowiańskich leksemach z zakresu wyrobów z drewna (psł. *strama/stramъ, *v li)*, 24/1987, стр. 115-126. [словенски језици, српски језик, терминологија, словеначки језик, словачки језик, руски језик, белоруски језик, прасловенски језик, бугарски језик, чешки језик, украјински језик, лексика]

[121] W. Mańczak, *Język osetyński i praojczyzna Słowian*, 24/1987, стр. 201-206. [осет(ин)ски језик, етногенеза, словенски језици]

[122] G. Rytter, *Rekonstrukcja psł. szeregu słowotwórczo-semantycznego* *гајь, *крајь, *гајь, 24/1987, стр. 245-261. [пра словенски језик, српски језик, пољски језик, руски језик, творба речи, семантика]

1989.

[123] J. Mindak, *Wyowiedzenia warunkowe a odniesienie do czasu. Parę uwag z pogranicza temporalno-modalnego*, 25/1989, стр. 47-52. [пољски језик, време, српски језик, бугарски језик, модалност]

[124] В. Анастасов, *Към проблематиката на двуезиковите контакти. Адаптация на глаголи от гръцки произход със сигматична аористна основа от типа: βα'φω : ε'βαψα : вапсам към българската езикова система*, 25/1989, стр. 63-69. [бугарски језик, грчки језик, балкански језици, балканизам, аорист, време, глагол]

[125] J. Duma, *Występowanie zgłoskotwórczego r□^b || ^br□ w dialektach wschodniobułgarskich*, 25/1989, стр. 85-92. [бугарски језик, српски језик, слоготворно р, бугарски дијалекти]

[126] И. Дуриданов, М. Младенов, *Дистрибуция на балканизмите в българските диалекти*, 25/1989, стр. 93-125. [бугарски језик, бугарски дијалекти, српски језик, старословенски језик, балканизам]

[127] Н. Popowska-Taborska, *Ślady kultury dawnych Słowian utrwalone w poszczególnych wyrazach słowiańskich*, 25/1989, стр. 167-174. [словенски језици, словенска култура, словенска митологија, прасловенски језик, лексика]

[128] E. Szczepańska, *Pojęcie 'rzucić ; iacěre' w językach słowiańskich*, 25/1989, стр. 211-224. [српски језик, словенски језици, лексика]

[129] M. Wronkowska, *Osobliwości leksykalne Ewangeliarza przemyskiego jako źródło w ustalaniu redakcji tekstu ewangelii*, 25/1989, стр. 225-236. [старословенски језик, лексика]

[130] J. Mindak, *Rec.: Milka Ivić, Lingvistički ogledi, Prosveta, Beograd 1983, s. 225*, 25/1989, стр. 261-263. [српски језик, лингвистика]

[131] D. Rytel, *Rec.: Miloje Djordjević*, Verbalphrase und Verbalenz, *J. Groos Verlag, Heidelberg 1983, s. 255, 25/1989*, стр. 265-272. [српски језик, немачки језик, глагол, лингвистика]

[132] K. Handke, *Druga sesja naukowa poświęcona pamięci Profesora Zdzisława Stiebera*, 25/1989, стр. 279-288. [словенски језици, јужнословенски језици, српски језик, старословенски језик – српска редакција]

1990.

[133] A. Bolek, A. Fałowski, *Uwagi o słownictwie pełnych aprakosów starosukich. Na materiale Ewangeliarza Mścislawa i Ewangeliarza Dobryły*, 26/1990, стр. 99-108, [апракос, старословенски језик, руски језик]

[134] W. Boryś, *Ze słowiańskiego słownictwa anatomicznego*, 26/1990, стр. 109-118. [словенски језици, лексика, терминологија]

[135] W. Budziszewska, *O niektórych kultowych znaczeniach słów dędy i porę w językach słowiańskich*, 26/1990, стр. 119-122. [словенски језици, лексика, култура]

[136] H. Dalewska-Greń, *Rola liczebników w określaniu rodzaju gramatycznego rzeczownika w języku polskim, serbsko-chorwackim, słoweńskim i macedońskim*, 26/1990, стр. 133-145. [српски језик, пољски језик, словеначки језик, македонски језик, број, именица, род]

[137] L. Moszyński, *Pierwsze przejawy samodzielnego życia biblijnych struktur stylistycznych w języku staro-cerkiewno-słowiańskim*, 26/1990, стр. 187-196. [старословенски језик, стил, Библија]

[138] P. Piper, *Priloška temporalna lokalizacija u srpskohrvatskom jeziku*, 26/1990, стр. 215-225. [српски језик, прилог]

[139] J. Rusek, *Udział Metodego w przekładzie ksiąg liturgicznych*, 26/1990, стр. 227-235. [старословенски језик, Методије, превођење]

[140] J. Mindak, *Rec: Lili Laškova*, *Kratka sàrbochàrvatska gramatika*, *Nauka i izkustvo*, *Sofija* 1985, ss. 165, *seria: Malka gramatična biblioteka*, 26/1990, стр. 271-272. [српски језик, граматика]

[141] G. Ordęga, *Konferencja frazeologiczna. Słowiańska frazeologia historyczna i dialektalna*, 26/1990, стр. 283-288. [словенски језици, фразеологија, словенски дијалекти]

1991.

[142] W. Budziszewska, *Polskie nazwy zmór i niektóre wierzenia z nimi związane*, 27/1991, стр. 17-23. [пољски језик, српски језик, словенски језици, лексика, веровања, словенска митологија]

[143] J. Ożdżyński, *Gwarowy formant -uga*, 27/1991, стр. 55-69. [пољски језик, српски језик, словенски језици, творба речи, лексика]

[144] W. Boryś, *Ze słowiańskich peryferyjnych relików leksykalnych: ros. dial. žichat'(sja), sch. dial. žikati se*, 27/1991, стр. 101-104. [руски језик, српски језик, лексика, глагол, дијалекти]

[145] P. M. Козлова, *Славянские континуанты и. -е. *(s)kel-гнуть, сгибать; крутить* □ (*Образования с b-детерминативом*), 27/1991, стр. 127-140. [словенски језици, фонетика]

[146] B. Mordalska, *O eksplikowaniu znaczeń leksykalnych (Na przykładzie serbsko-chorwackich czasownikow ruchu)*, 27/1991, стр. 157-167. [српски језик, лексика, глагол]

[147] D. Rytel, *Refleksywne passivum przy czasownikach tranzytywnych w języku czeskim i polskim*, 27/1991, стр. 205-218. [чешки језик, руски језик, српски језик, глагол, македонски језик, јужнословенски језици, прелазност глагола]

[148] A. Wandas, *Prezbiter i mnich w najstarszych tekstach cerkiewno-słowiańskich*, 27/1991, стр. 247-249. [старословенски језик, црквенословенски језик, лексика]

[149] D. Rytel, *Rec.: Konstrative Grammatik Deutsch-Serbokroatisch, hrsg. von Otto Urlich und Pavica Mrazović, Verlag Otto Sagner, München 1986, 1510 S., 27/1991*, стр. 273-276. [српски језик, немачки језик, граматика]

[150] H. Popowska-Taborska, *Trzecia sesja naukowa poświęcona pamięci Profesora Zdzisława Stiebera, 27/1991*, стр. 297-304. [словенски језици, српски језик]

[151] W. Budziszewska, *Wokół nazw śliwek, 28/1991*, стр. 47-50. [пољски језик, српски језик, словенски језици, лексика, терминологија]

[152] T. Friedelówna, *Fragmenty psalmów w staro-cerkiewno-słowiańskich tekstach ewangelijnych, 28/1991*, стр. 65-79. [старословенски језик]

[153] A. Mladenović, *Z problematyki kształtowania się serbskiego języka literackiego w epoce przedvukowskiej i vukowskiej*, прев. В. Mordalska, 28/1991, стр. 117-124. [српски језик, Вук, историја језика, књижевни језик]

[154] B. Oczkova, *Język „mieszany” jako specyficzna propozycja normalizacji chorwackiego języka literackiego, 28/1991*, стр. 125-131. [српски/хрватски језик, нормализација]

[155] K. Polański, *Ze studiów nad związkami językowymi połabsko-południowo-słowiańskimi, 28/1991*, стр. 135-141. [јужнословенски језици, полапски језик]

[156] T. Szymański, *Czy pierwsza palatalizacja została przeprowadzona konsekwentnie?, 28/1991*, стр. 179-187. [словенски језици, палатализација]

[157] E. Wrocławska, *Zakres kategoryjności derywatów transpozycyjnych na -anje, -enje, -će w drugim wydaniu słownika Vuka Karadžića, 28/1991*, стр. 205-207. [српски језик, лексикографија, творба речи, именица]

[158] K. Polański, *Rec.: Edward Stankiewicz, The Slavic languages – Unity in Diversity, Mouton de Gruyter, Berlin-New York-Amsterdam 1986, ss. XX, 472, 28/1991*, стр. 221-227. [словенски језици]

[159] A. Bańkowski, Nietoperz z *psł.* *notopъtyгъ 'vespertilio'?, 29/1991, стр. 83-89. [пољски језик, прасловенски језик, зоонимија]

[160] W. Budziszewska, *Na drogach i bezdrożach etymologii ludowej. Pol. bot. Ostropest 'Silybum marianum'*, 29/1991, стр. 91-94. [пољски језик, словенски језици, ботаника, етимологија]

[161] H. Dalewska-Greń, *Wpływ liczebnika w zdaniu głównym na formę wyrażen zdania podrzędnego w języku polskim i serbsko-chorwackim*, 29/1991, стр. 95-104. [српски језик, пољски језик, број, синтакса, реченица]

[162] V. Mitrinović, *Polski prefiks czasowników prze- a serbsko-chorwackie pre- i pro-. Próba konfrontacji*, 29/1991, стр. 133-143. [српски језик, пољски језик, глагол, творба речи, префикс]

[163] Т. Невская, *К етимологији праслав. *čigrъ 'чирей'*, 29/1991, стр. 145-148. [прасловенски језик, етимологија]

[164] A. Rutka, *Relacje między znaczeniami polskiego biedny i bogaty oraz ich innosłowiańskich odpowiedników*, 29/1991, стр. 149-158. [пољски језик, словенски језици, лексика]

[165] Д. Савова, *Категоријата фактивност и нейните параметри. Очертани на базата на българския език*, 29/1991, стр. 159-180. [словенски језици, бугарски језик, српски језик]

[166] E. Masłowska, *Problematyka pograniczy językowych na IV Konferencji poświęconej pamięci Profesora Zdzisława Stiebera*, 29/1991, стр. 231-238. [словенски језици, балкански језици, српски језик]

[167] D. Rytel-Kuc, *Teoria i metodologia badań konfrontatywnych języków słowiańskich*, 29/1991, стр. 239-242. [словенски језици, српски језик, пољски језик, руски језик, методологија проучавања]

1993.

[168] W. Budziszewska, *Jeszcze raz o korabiu*, 30/1993, стр. 103-105. [словенски језици, прасловенски језик, лексика]

[169] H. Dalewska-Greń, *Selektywny rodzaj zaimka w języku polskim i serbsko-chorwackim*, 30/1993, стр. 107-113. [пољски језик, српски језик, заменица, род]

[170] Л. Лашкова, *За някои проблеми на съпоставителния славянски синтаксис*, 30/1993, стр. 189-196. [словенски језици, српски језик, пољски језик, бугарски језик, синтакса]

[171] A. Kerner, *Synchroniczne badania porównawcze języków słowiańskich (Konferencja moskiewska, październik 1989)*, 30/1993, стр. 257-261. [словенски језици, компаратистика]

[172] J. Waniakowa, *Analiza etymologiczno-słowotwórcza pierwotnych nazw czynności zakończonych na -owla w języku polskim, zawierających 1 epentetyczne*, 31/1993, стр. 111-120. [пољски језик, словенски језици, творба речи, етимологија]

[173] W. Boryś, *Słowiańska oboczność *želo b- : *želo d-*, 31/1993, стр. 121-126. [прасловенски језик, словенски језици, творба речи]

[174] L. Moszyński, *Prastłowiański panteon w słowniku etymologicznym i Lexiconie Franciszka Miklosicha*, 31/1993, стр. 163-174. [прасловенски језик, словенски језици, словенска митологија]

1995.

[175] H. Dalewska-Greń, *Gramatyka konfrontatywna polsko-serbsko-chorwacka (założenia wstępne)*, 32/1995, стр. 137-143. [српски језик, пољски језик, граматика]

[176] G. Đurđev, *Inicijalna grupa v- sa poluglasnikom u Miroslavljevom jevanđelju*, 32/1995, стр. 145-151. [српска редакција старословенског језика, творба речи, јерови]

[177] K. Herej-Szymańska, *Serbsko-chrowackie woštiti i podobne czasowniki oznaczające bicie*, 32/1995, стр. 161-164. [српски језик, глагол, лексика]

[178] B. Ostrowski, *Semantyka czasowników z pierwiastkiem *strep- w językach słowiańskich*, 32/1995, стр. 209-214. [словенски језици, прасловенски језик, глагол, лексика, семантика, префикс]

[179] J. Rusek, *Nazwy krawca w językach słowiańskich*, 32/1995, стр. 225-240. [словенски језици, лексика, терминологија]

[180] J. Siatkowski, *Slawizmy z sufiksami -ik, -nik, -(l)ik w dialektach niemieckich*, 32/1995, стр. 241-261. [немачки језик, словенски језици, суфикс, творба речи, славизми]

[181] W. Mańczak, *O 150 hasłach w Słowniku prasłowiańskim*, 32/1995, стр. 325-336. [прасловенски језик, лексика]

[182] W. Boryś, *Kilka uwag do artykułu „O 150 hasłach w Słowniku prasłowiańskim”*, 32/1995, стр. 337-341. [прасловенски језик, лексика]

[183] M. Korytkowska, *Rec.: Linguistique et slavistique. Mélanges offerts à Paul Garde, édites par Marguerite Guiraud-Weber et Charles Zarembo, t. I-II. Travaux publiés par l'Institut d'études slaves XXXVI, Publications de l'Université de Provence, Institut d'études slaves, Paris 1992*, 32/1995, стр. 343-352. [словенски језици, славистика]

[184] J. Mindak, *Rec.: Vera Mitrinović, Poljski glagolski prefiks prze- i njegovi srpskohrvatski ekvivalenti pre- i pro-, Beograd 1990, ss. 236*, 32/1995, стр. 361-364. [пољски језик, српски језик, творба речи, лексика, префикс]

[185] J. Mindak, *The Balkan Sprachbund revisited New Approaches to Balkan Linguistics (25-27 listopada 1992)*, 32/1995, стр. 387-388. [јужнословенски језици, балкански језици]

[186] E. Wrocławska, *Szósta sesja naukowa poświęcona pamięci Profesora Zdzisława Stiebera (20-22 października 1992)*, 32/1995, стр. 395-402. [старословенски језик, прасловенски језик]

1996.

[187] E. Koncewicz-Dziduch, *Funkcje semantyczno-słowotwórcze prefiksu pro- w serbsko-chorwackich czasownikach odrzeczownikowych*, 33/1996, стр. 111-120. [српски језик, семантика, творба речи, лексика, именски глагол, префикс]

[188] S. Kordić, *Slijedi li nakon lične zamjenice uvijek nerestriktivna odredba?*, 33/1996, стр. 121-129. [српски језик, лична заменица]

[189] M. A. Осипова, *О словообразовательных различиях между славянскими языками: древнейшие этапы развития*, 33/1996, стр. 147-164. [словенски језици, творба речи]

[190] J. Waniakowa, *Derywaty z ps. rdzeniem tuch- i to ch- w języku polskim i innych językach słowiańskich na tle indoeuropejskim*, 33/1996, стр. 225-243. [польски језик, словенски језици, прасловенски језик, творба речи, индоевропски језици]

1998.

[191] Z. Kaleta, *Językoznawstwo kognitywne i nauka o wartościach a nazwy własne*, 34/1998, стр. 157-177. [праиндоевропски језик, индоевропеистика, когнитивизам]

[192] B. Oczkowa, *Kształtowanie się poglądów na kategorie aspektu w starych gramatykach serbskich i chorwackich*, 34/1998, стр. 247-261. [српски/хрватски језик, глаголски вид]

[193] E. Rzetelska-Feleszko, *O programie badawczym „Współczesne przemiany języków słowiańskich”*, 34/1998, стр. 279-290. [српски језик, словенски језици]

[194] Z. Topolińska, *Przypadek – selektywna kategoria czasownika?*, 34/1998, стр. 291-307. [словенски језици, падеж, глагол]

[195] S. Kordić, *Rec.: Miloš Kovačević*, Kroz sintagme i rečenice, *Svjetlost, Sarajevo 1992*, ss. 237, 34/1998, стр. 349-352. [српски језик, синтагма, реченица]

[196] Z. Topolińska, *Rec.: Milka Ivić*, O zelenom konju. Novi lingvistički ogledi, *Beograd 1995*, ss. 334, 34/1998, стр. 369-375. [српски језик, лингвистика, словенски језици]

[197] E. Wolnicz-Pawłowska, *Rec.: Zofia Kaleta*, Ewolucja nazwisk słowiańskich. Studium teoretyczno-porównawcze, *PAN IJP, Kraków 1991*, ss. 197, 34/1998, стр. 377. [словенски језици, ономастика]

1999.

[198] K. Feleszko, *Relacja „język a polityka” w najnowszych dziejach starego-nowego języka słowiańskiego*, 35/1999, стр. 141-161. [српски/хрватски језик, језичка политика, историја језика]

[199] B. Popiołek, *Rodzime nazwy miesięcy w języku chorwackim i serbskim*, 35/1999, стр. 215-228. [српски/хрватски језик, терминологија, лексика]

[200] J. Rusek, *Ровъсьникъ – metodiańska nazwa „wieśniaka” i jej synonimi*, 35/1999, стр. 247-259. [словенски језици, лексика]

[201] Z. Rusek, *Zapożyczone czasowniki mówienia w językach słowiańskich*, 35/1999, стр. 261-272. [словенски језици, лексика, глагол, позајмљенице]

[202] B. Kryžan-Stanojević, *Rec.: Ivo Pranjković*, Jezikoslovna sporenja, *wyd. Konzor, Zagreb 1997*, ss. 188, 35/1999, стр. 311-318. [српски/хрватски језик, језичка политика]

2000.

[203] S. Kordić, *Rec.: Ljubomir Popović*, Red reči u rečenici. *Biblioteka književnost i jezik, knj. 2, Beograd 1997, s. 384, 36/2000, стр. 263-266.* [српски језик, реченица, синтакса]

[204] H. Popowska-Taborska, *IX Konferencja Stieberowska. Słowiańskie słowniki gwarowe. (Warszawa, 20.-22. października 1999)*, 36/2000, стр. 321-324. [словенски језици, лексикографија, словенски дијалекти, словенска наречја]

2001.

[205] Z. Babik, *Accentuation of the prefixed c-presents in Common Slavonic*, 37/2001, стр. 163-175. [словенски језици, акценат, глагол]

[206] B. Popiołek, *Różnice między chorwacką a serbską terminologią anatomiczną*, 37/2001, стр. 203-211. [српски/хрватски језик, терминологија]

[207] Z. Greń, *Rec.: 1. Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik (POLYSLAV), Hrsg. Markus Giger und Björn Wiemer, Die Welt der Slaven 2, München 1998. 2. Lexikologie und Sprachveränderung in der Slavia, Hrsg. Markus Giger, Thomas Manzel, Björn Wiemer, Studia Slavica Oldenburgensia 2, Oldenburg 1998*, 37/2001, стр. 223-241. [словенски језици, лингвистика, лексикографија, лексикологија]

[208] S. Kordić, *Rec.: Stana Ristić, Milana Radić-Dugonjić*, Reč. Smisao. Saznanje (studija iz leksičke semantike), *Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, Beograd 1999, ss. 276, 37/2001, стр. 243-244.* [српски језик, лексика, семантика]

[209] K. Morita, *Slawistyka w Japonii – krótki zarys historii i stan dzisiejszy*, 37/2001, стр. 267-278. [славистика, словенски језици, Јапан]

2002.

[210] J. Waniakowa, *Z polskiej etymologii gwarowej: duhan w duhandziaku*, 38/2002-2003, стр. 61-69. [пољски језик, словенски језици, словенски дијалекти]

[211] K. Nowakowska, *O rzeczownikach na -ište występujących w staroruskim Ewangeliarzu ławryszewskim*, 38/2002-2003, стр. 121-135. [староруски језик, словенски језици, именица, творба речи, суфикс]

[212] S. Kordić, *Rec.: Björn Hansen, Das slavische Modalauxiliar, Sagnar, München 2001, ss. 452*, 38/2002-2003, стр. 185-187. [словенски језици, пољски језик, руски језик, српски језик, старословенски језик]

[213] S. Kordić, *Rec.: Лили Лашкова, Сърбо-хърватска граматика, Емас, София 2001, ss. 360*, 38/2002-2003, стр. 189-193. [српски језик, граматика, бугарски језик]

[214] W. Mańczak, *Rec.: Robert Orr, Comparative Slavic Nominal Morphology. A New Synthesis, Slavica Publishers, Bloomington, Indiana 2000, ss. XII + 236*, 38/2002-2003, стр. 195-199. [словенски језици, именица, морфологија]

2004.

[215] J. Waniakowa, *Historia polskiego podstawowego słownictwa astronomicznego na tle słowiańskim*, 39/2004, стр. 157-177. [пољски језик, словенски језици, терминологија]

[216] Z. Greń, *Konfrontacja leksykonów w językach genetycznie i typologicznie bliskich*, 39/2004, стр. 179-196. [словенски језици, лексикографија, лексика]

[217] J. Molas, *Język narodowy jako wypadkowa procesów narodotwórczych (reinterpretacja relacji język a naród w ujęciu Dubravka Škrljana)*, 39/2004, стр. 285-299. [српски језик, језичка политика]

[218] Z. Topolińska, *Rec.*: Семантичко-деривациони речник. *Свеска 1: Човек – делови тела*, Редакторке Даринка Гортан-Премк, Вера Васић, Љиљана Недељков, *Нови Сад* 2003, 39/2004, стр. 327-332. [српски језик, лексикографија, лексика, творба речи, семантика, деривација]

2005.

[219] K. Handke, *Zarys dziejów Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk*, 40/2005, стр. 19-38. [словенски језици, славистика]

[220] M. Wojtyła-Świerzowska, *Wczesne językowe dzieje Słowian w świetle etymologii i badań historyczno-językowych*, 40/2005, стр. 149-163. [словенски језици, етимологија, историја језика]

[221] V. Kosseska-Toszewa, *Z dziejów badań nad synchronia języka*, 40/2005, стр. 165-174. [јужнословенски језици]

[222] A. Wędzki, *Słownik starożytności słowiańskich z perspektywy pół wieku*, 40/2005, стр. 209-225 [словенски језици, лексикографија, лексика, историја језика]

[223] L. Moszyński, *Nowe perspektywy badawcze paleoslawistyki*, 40/2005, стр. 249-258 [словенски језици, палеославистика]

[224] J. Molas, *O potrzebie badań funkcji społecznych i politycznych języka na przykładzie krajów słowiańskich*, 40/2005, стр. 307-316. [словенски језици, социолингвистика, језичка политика]

[225] Z. Niemyska, J. Generowicz, *Konceptualizacja strachu w języku chorwackim*, 40/2005, стр. 367-384. [српски/хрватски језик, фразеологија, метафора, дискурс]

[226] W. Pianka, *Praindoeuropejskie i nostratyckie źródła do rekonstrukcji form kategorii osoby w językach słowiańskich*, 40/2005, стр. 399-418. [праиндоевропски језик, словенски језици, лице, глагол]

[227] J. Molas, *Chorwacka dyskusja o statusie i nazwie języka*, 40/2005, стр. 463-481. [српски/хрватски језик, језичка политика]

[228] B. Chachulska, R. L. Górski, *Korpusy komputerowe języków słowiańskich*, 40/2005, стр. 483-507. [словенски језици, језички корпус]

[229] J. Dulewiczowa, Z. Rudnik-Karwatowa, *Rec.: Славянские древности. Этнолингвический словарь в пяти томах, под ред. Н. И. Толстого, Т. 1-2: А-К, Москва, „Международные отношения“, 1995-1999, 584 с., 699 с., Т. 3, 2004, 699 с., 40/2005, стр. 509-515.* [словенски језици, лексикографија, лексика, етнолингвистика]

[230] W. Pianka, *Rec.: Jovan Ajduković, Uvod u leksičku kontakto-logiju. Teorija adaptacije rusizama, Beograd 2004, ss. 364; Jovan Ajduković, Kontaktološki rečnik adaptacije rusizama u osam slovenskih jezika – Kontaktologičeskij slovar' adaptaciji rusizmov v vos'mi slavjanskih jazykach, Beograd 2004, ss. 771, 40/2005, стр.* [руски језик, словенски језици, лексика, русизми, позајмљенице]

2006.

[231] B. Chachulska, *Narzędnik predykatywny a alternatywny przypadek zgody w języku polskim i wybranych językach słowiańskich*, 41/2006, стр. 29-44. [польски језик, словенски језици, падеж, инструментал, конгруенција]

[232] M. Czerwiński, *Funkcje kategorii osoby w dyskursach partii postkomunistycznych w Chorwacji i w Polsce*, 41/2006, стр. 115-138. [српски/хрватски језик, дискурс]

[233] A. Gawęł, *Kategoria posesywności w języku starochorwackim na przykładzie zabytku Kolunićev zbornik*, 41/2006, стр. 139-153. [српски/хрватски језик, историја језика]

[234] T. Kwoka, *Nazwy drugoplanowych bohaterów czarnogórskiego wesela*, 41/2006, стр. 155-175. [српски језик, ономастика, терминологија]

[235] J. Molas, *Zaimki njezin i njen – norma i uzus współczesnego języka chorwackiego*, 41/2006, стр. 205-215. [српски/хрватски језик, заменица, језичка норма]

[236] Z. Topolińska, *On some Slavic, typologically relevant elements in the grammatical structure of Balkan Slavic languages*, 41/2006, стр. 217-223. [словенски језици, словенски језици Балкана, граматика]

2007.

[237] T. Kwoka, *Wybrane aspekty seksizmu w gwarach czarnogórskich na przykładzie ekspresywnych i wulgarnych określeń kobiet*, 42/2007, стр. 143-163. [српски језик, дијалекти, лексика, вулгаризми, црногорски говори]

[238] J. Molas, *Miroslav Krleža a Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog jezika z 1967 roku – nieznany dokument ze spuścizny autora*, 42/2007, стр. 165-189. [српски/хрватски језик, језичка политика]

[239] B. Tafra, *Хорватско-славянские лексикографические контакты*, 42/2007, стр. 225-245. [српски/хрватски језик, лексикографија, словенски језици, паралелизми српско/хрватско-словенски]

[240] M. Nomachi, *Rec.: Александар Милановић*, Кратка историја српског књижевног језика, *Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2004, 144 стр.*, 42/2007, стр. 303-310. [српски језик, историја језика, књижевни језик]

2008.

[241] A. Kruszec, *Słownictwo związane z wywoływaniem deszczu w dialektach sztokawskich*, 43/2008, стр. 141-147. [српски језик, штокавски језик/дијалекат, дијалекти, лексика]

[242] B. Tafra, P. Košutar, *Razgraničavanje jezičnih entiteta na osnovi modela (ne)identičnosti*, 43/2008, стр. 177-206. [српски/хрватски језик, језичка политика]

[243] M. Czerwiński, *Kultura jako znakotwórcza przestrzeń spotkania języków*, 43/2008, стр. 217-237. [српски језик, јужнословенски језици, култура]

[244] J. Mindak-Zawadzka, *Rec.: Nazif Dokle*, Rečnik goranski (nashinski) – albanski. Fjalor gorançe (nashke) – shqip, *Peçatnica Naukini Akademiji (Академично издателство „Проф. Мрин Дринов“), Sofia 2007, 1383 s.*, 43/2008, стр. [српски језик, дијалекти, горански говор, лексикографија, лексика]

2009.

[245] I. Generowicz, *Kategoria MATKI we współczesnym języku chorwackim*, 44/2009, стр. 121-139. [српски/хрватски језик, лексика]

[246] J. Mindak-Zawadzka, *Balija czyli poturica – od piętna do stereotypu (na podstawie dyskusji internetowych)*, 44/2009, стр. 141-151. [српски језик, лексика, погрдни називи]

2010.

[247] M. Czerwiński, *Synteza dziejów – zarys problematyki stylistycznej gatunku (na podstawie tekstów chorwackich i serbskich)*, 45/2010, стр. 88-118. [стил, стилистика, текст, српски/хрватски језик]

[248] J. Siatkowski, *Słowiańskie nazwy ‘żrenicy’ w świetle materiałów gwarowych i źródeł historycznych*, 45/2010, стр. 143-174. [лексика, словенски дијалекти, словенски језици, кашупски језик, словачки језик, словеначки језик, руски језик, украјински језик, белоруски језик, бугарски језик, лужички језици, прасловенски језик, македонски језик, српски језик]

[249] J. Molas, *Rec.: Snježana Kordić, Jezik i nacionalizam, Durieux, Zagreb 2010, 430 s.*, 45-2010, стр. 209-216. [српски језик, језичка политика]

2011.

[250] J. Molas, *Projekt języka czarnogórskiego*, 46/2011, стр. 127-140 [српски језик, црногорски говори, језичка политика]

[251] Z. Rusek, *O instrumentach, narzędziach, przyrządach, przyborach w językach słowiańskich*, 46/2011, стр. 157-174 [словенски језици, лексика, пољски језик, бугарски језик, руски језик, македонски језик, српски језик, словеначки језик, чешки језик, словачки језик, лужички језици, украјински језик, белоруски језик]

[252] J. Siatkowski, *Słowiańskie nazwy 'brwi' w świetle materiałów gwarowych i źródeł historycznych*, 46/2011, стр. 175-193 [словенски језици, лексика, словенски дијалекти, словачки језик, бугарски језик, словеначки језик, белоруски језик, украјински језик, чешки језик, пољски језик, српски језик, лужички језици, прасловенски језик, македонски језик, етимологија252]

2012.

[253] M. Czerwiński, *Nowomowa po jugosłowiańsku*, 47/2012, стр. 137-159 [српски језик, текст, социоллингвистика, језички етатизам]

[254] M. Grygiel, *Narzędnik afirmacji w wybranych językach słowiańskich*, 47/2012, стр. 161-179 [инструментал, именица, лексика, српски језик, пољски језик, словенски језици, чешки језик254]

[255] E. Koncewicz-Dziduch, *O słowiańskiej duszy w wierzeniach, kulturze, języku na przykładzie frazeologizmów sztokawszczyzny literackiej*, 47/2012, стр. 181-192 [фразеологија, књижевни језик, српски језик, култура, веровања, словенска митологија, штокавски дијалекат/језик]

[256] I. Vidović Bolt, *Rec.: Ivan Marković, Uvod u jezičnu morfolo-giju, Disput, Zagreb 2012, 560 ss, 47/2012, стр. 269-272* [српски/хрватски језик, морфологија]

2013.

[257] Т. Черниш, *Про неединичність розв'язань в історико-ети-мологічних студіях: множинна мотивація і дериваційна багатозначні-сть у контексті семантичної реконструкції, 48/2013, стр. 97-102* [лексика, деривација, творба речи, семантика, етимологија, словенски језици]

[258] E. Koncewicz-Dziduch, *Rozwój i zainteresowania badawcze chorwackiej frazeologii, 48/2013, стр. 143-161* [српски/хрватски језик, фразеологија]

[259] P. Košutar, *Europski uzori i hrvatski jezični priručnici u 18. stoljeću, 48/2013, стр. 163-179* [српски/хрватски језик, нормативистика, речник, граматика, уџбеник259]

[260] Z. Rusek, Унгулка, гџулка... *i inne nazwy 'skrzypiec' w języku bułgarskim (w porównaniu z pozostałymi językami słowiańskimi), 48/2013, стр. 181-205* [бугарски језик, словенски језици, етимологија, старословенски језик, македонски језик, српски језик, словеначки је-зик, словачки језик, чешки језик, лужички језици, руски језик, украјин-ски језик, белоруски језик]

[261] J. Siatkowski, *Słowiańskie nazwy 'pleców' i 'ramienia' w świetle materiałów gwarowych i źródeł historycznych, 48/2013, стр. 207-235* [лексика, словенски дијалекти, словенски језици, пољски језик, кашуп-ски језик, руски језик, бугарски језик, словеначки језик, литвански је-зик, пољски језик, белоруски језик, чешки језик, македонски језик, украјински језик, лужички језици, старословенски језик, прасловенски језик, турцизми, етимологија]

[262] E. Koncewicz-Dziduch, *Rec.: Ivana Vidović Bolt, Životinjski svet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji I., Hrvatska sveučilišna naklada, Za-*

greb 2011, 209 ss, 48/2013, стр. 267-270 [српски/хрватски језик, фразеологија, зоонимија]

[263] R. Kulmiński, *Rec.: Włodzimierz Wysoczański, Umieranie i śmierć. Wielowymiarowość językowa, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012, 872 ss, 48/2013, стр. 271-274* [лексика, словенска митологија, словенски језици, пољски језик, чешки језик, руски језик, српски језик, словачки језик, украјински језик, словенски дијалекти]

[264] J. Molas, *Rec.: Mateusz-Milan Stanojević, Konceptualna metafora. Temeljni pojmovi, teorijski pristupi i metode, Srednja Europa, Zagreb 2013, 258 ss, 48/2013, стр. 275-279* [метафора, српски језик, енглески језик]

[265] J. Molas, *Rec.: Maciej Czerwiński, Semioza gatunku – semioza stylu. Studium nad chorwacką i serbską syntezą dziejów narodu, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011, 137 ss.; Maciej Czerwiński, Semantyka dyskursu historycznego. Chorwackie i serbskie syntezy dziejów narodu, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012, 290 ss, 48/2013, стр. 281-286* [српски језик, семиоза, семантика, стил, граматика, текст]

[266] Г. Зельдович, *Rec.: Vera Mitrinović, Południe-Północ. Serbsko-polskie paralele językowe, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2012, 360 ss, 48/2013, стр. 311-317* [српски језик, пољски језик, префикс, глагол, руски језик, полисемија, предлог, плусквамперфекат, време266].

Регистар имена

Анастасов, В. • 124

Ауту, Р. • 33

Бабик, З. • 205

Вањkowski, А. • 159

Басаж, М. • 48, 67, 108

Бернштейн, С. Б. • 13, 96

Болек, А. • 133

Борыś, В. • 57, 95, 116, 120, 134,
144, 173, 182

Бродовска, М. • 1

Будзисзевска, В. • 40, 73, 135, 142,
151, 160, 168

- Chachulska, B. • 228, 231
Cichońska, M. • 86
Czekman, W. • 58
Czerwiński, M. • 232, 243, 247, 253
Черниш, Т. • 257
Dalewska-Greń, H. • 117, 136, 161, 169, 175
Damborský, J. • 41
Деянова, М. • 42
Dulewiczowa, I. • 104, 229
Duma, J. • 63, 105, 125
Дуриданов, И. • 126
Đurđev, G. • 176
Fałowski, A. • 133
Feleszko, K. • 36, 59, 64, 68, 74, 75, 87, 198
Friedelówna, T. • 50, 152
Franelic, B. • 82
Fras, J. • 97
Gaweł, A. • 233
Generowicz, I. • 225, 245
Георгиевски, Г. • 92
Godowska, H. • 83
Gołąb, Z. • 3
Górski, R. L. • 228
Greń, Z. • 112, 207, 216
Grygiel, M. • 254
Handke, K. • 103, 132, 219
Hamm, J. • 24
Herej-Szymańska, K. • 177
Ivić, M. • 14
Ivić, P. • 25
Jurkowski, M. • 30
Kaleta, Z. • 191
Kazimierczak-Korytkowska, M. • 37
Kerner, A. • 171
Klemensiewicz-Bajerowa, I. • 2
Клычков, Г. С. • 51
Kłuczkow, G. • 60
Kolarič, R. • 26
Koncewicz-Dziduch, E. • 187, 255, 258, 262
Kordić, S. • 188, 195, 203, 208, 212, 213
Korytkowska, M. • 84, 183
Kos(s)eska-Toszewa, V. • 64, 68, 75, 221
Košutar, P. • 242, 259
Козлова, Р. М. • 145
Krawczyk, A. • 113
Kruszec, A. • 241
Kryżan-Stanojević, B. • 76, 88, 202
Kulmiński, R. • 263
Kuryłowicz, J. • 15
Kwoka, T. • 234, 237
Лашкова, Л. • 170
Lehr-Splawiński, T. • 4, 8, 16
Леков, И. • 17

- Lindert, B. • 43
- Machek, V. • 18
- Majowa, J. • 91
- Maksimovska, S. • 93, 98
- Mańczak, W. • 121, 181, 214
- Masłowska, E. • 106, 111, 166
- Mindak, J. • 123, 130, 140, 184, 185
- Mindak-Zawadzka, J. • 244, 246
- Minova-□urkowa, L. • 44
- Mitrinović, V. • 163
- Младенов, М. • 126
- Mladenović, A. • 153
- Molas, J. • 217, 224, 227, 235, 238, 249, 250, 264, 265
- Mordalska, B. • 146
- Morita, K. • 209
- Moszyński, L. • 6, 19, 38, 52, 55, 77, 99, 137, 174, 223
- Невская, Т. • 163
- Niemyska, Z. • 225
- Nomachi, M. • 240
- Nowakowska, K. • 211
- Obreńska-Jabłońska, A. • 20
- Oczkowa, B. • 78, 98, 154, 192
- Onesti, D. • 94
- Ordega, G. • 141
- Orłoś, T. Z. • 9
- Orzechowska, H. • 53
- Осипова, М. А. • 189
- Ostrowski, B. • 178
- Ożdżyński, J. • 143
- Pavlović, M. • 27
- Pianka, W. • 45, 60, 69, 226, 230
- Piper, P. • 137
- Pizłówna, B. • 55
- Polański, K. • 155, 158
- Popiołek, B. • 199, 206
- Popowska-Taborska, H. • 118, 127, 150, 204
- Pretnar, T. • 98
- Przastek, M. • 107
- Radewa, S. • 5, 12
- Rašković, J. • 98
- Rudnik-Karwatowa, Z. • 229
- Rusek, J. • 119, 139, 179, 200
- Rusek, Z. • 201, 251, 260
- Rutka, A. • 164
- Rytel, D. • 131, 147, 149
- Rytel-Kuc, D. • 167
- Rytter, G. • 122
- Rzetelska-Feleszko, E. • 193
- САВОВА, Д. • 165
- Sawicka, I. • 49, 64, 65, 68, 70, 75, 79, 89, 110, 115
- Schnaider, L. • 7
- Shevelov, G. Y • 21
- Siatkowska, E. • 46
- Siatkowski, J. • 180, 252, 261
- Sławski, F. • 10, 28
- Smoczyński, P. • 22
- Smoczyński, W. • 54
- Stachowski S. • 11, 39

- Staszewski, J. • 114
Stieber, Z. • 62, 71, 85, 90, 100
Szczepańska, E. • 128
Szymański, T. • 156
- Štolc, J. • 29
- Tafra, B. • 239, 242
Topolińska, Z. • 80, 109, 110, 194,
196, 218, 236
- Urbańczyk, S. • 23
Utěšený, S. • 81
- Vidović Bolt, I • 256
Vrabie, E. • 101
Vujičić, D. • 72, 102
Vuković, J. • 31, 34
- Wandas, A. • 148
Waniakowa, J. • 172, 190, 210, 215
Wędzki, A. • 222
Wojtyła-Świerzowska, M. • 220
Wolnicz-Pawłowska, E. • 197
Wrocławska, E. • 32, 157, 186
Wronkowska, M. • 129
- Zawadzka, J. • 66
Зельдович, Г. • 266
Zwoliński, P. • 35, 47

Предметно-тематски регистар

16. век • 47
 18. век • 11, 35
- акценат • 25, 31, 93, 100, 115, 205
 алтернација • 2
 аорист • 68, 70, 79, 80, 124
 апракос • 6, 133
 атрибут • 94
- Балкана, словенски језици *в.* словески језици Балкана
 балканизам • 124, 126
 балкански језици • 124, 165, 185
 балтички језици • 116
 банатски говор бугарског језика • 63, 107
 белоруски језик • 56в, 56д, 66, 99, 112, 116, 120, 248, 251, 252, 260, 261
 Библија • 137
 ботаника • 160
 Брижински споменици • 26
 број • 48, 136, 161
 бројна именица *в.* именица, бројна бугарски дијалекти • 125, 126
 бугарски језик • 5, 12, 42, 46, 56а, 56в, 59, 63, 64, 68, 73, 75, 80, 84, 85, 87, 93, 100, 101, 107, 112, 116, 119, 120, 124-126, 165, 170, 213, 248, 251, 252, 260, 261
- бугарског језика, банатски говор *в.* банатски говор бугарског језика
 веларизација • 69
 веровања • 142, 255
 вид, глаголски • 64, 192
 време • 34, 87, 90, 123, 124, 266
 Вук • 153
 вулгаризми • 237
- генитив • 36, 66
 географија лингвистичка • 106
 глагол • 10, 15, 16, 34, 37, 44, 53, 64, 76, 83, 98, 104, 107, 112, 117, 124, 131, 144, 146, 147, 162, 177, 178, 192, 194, 201, 205, 226, 266
 глагола, прелазност *в.* прелазност глагола
 глагол, именски • 86, 187
 глагол, несвршени • 80
 глагол, помоћни • 18, 29
 глаголски вид *в.* вид, глаголски говор банатски бугарског језика *в.* банатски говор бугарског језика
 говор горански *в.* горански говор говорни језик • 45

- говори, западноцрногорски *в.* западноцрногорски говори
говори, источнохерцеговачки *в.* источнохерцеговачки говори
говори, црногорски *в.* црногорски говори
горански говор • 244
граматика • 140, 149, 175, 213, 259, 265
граматика, старословенска *в.* старословенска граматика
граматички паралелизми *в.* паралелизми граматички графика • 105
грчки језик • 124
- деривација • 218, 257
дијалекат/језик штокавски *в.* штокавски језик/дијалекат
дијалекат кајкавски *в.* кајкавски дијалекат
дијалекат чакавски *в.* чакавски дијалекат
дијалекти • 3, 11, 72, 109, 110, 144, 237, 241, 244
дијалекти, бугарски *в.* бугарски дијалекти
дијалекти, словенски *в.* словенски дијалекти
дијалектологија • 109
дискурс • 225, 232
дифтонага, монофтонгизација • 69
- енглески језик • 264
- етатизам, језички • 253
етимологија • 160, 163, 172, 220, 252, 257, 260, 261
етногенеза • 96, 103, 106, 118, 121
етнолингвистика • 229
- зависна реченица • 68, 75, 79
заједница, прасловенска језичка *в.* прасловенска језичка заједница
заменица • 169, 235
заменица, лична • 188
западнословенски језици • 53, 54
западноцрногорски говори • 72
збирна именица *в.* именица, збирна
Зографско јеванђеље *в.* јеванђеље, Зографско
зоонимија • 43, 57, 81, 159, 262
- именица • 1, 56г, 66, 86, 107, 136, 157, 211, 214, 254
именица, бројна • 23
именица, збирна • 27
именски глагол *в.* глагол, именски императив • 20, 40
имперфекат • 68, 70, 79
индикатив • 40
индоевропеистика • 191
индоевропски језици • 15, 51, 190
инструментал • 254
интонација • 31
инфинитив • 10
историја језика *в.* језика, историја

- историја прасловенског језика *в.*
 прасловенског језика, историја
 источнословенски језици • 56а
 источнохерцеговачки говори • 72
 инструментал • 230
- Јапан • 209
 јат • 21, 109
 јеванђеље • 50
 јеванђеље, Зографско • 6, 52
 јеванђеље, Маријино • 38
 језика бугарског, банатски говор
в. банатски говори бугарског је-
 зика
 језика, историја • 153, 198, 220,
 222, 233, 240
 језика прасловенског, историја *в.*
 прасловенског језика, историја
 језика, развој • 60
 језик белоруски *в.* белоруски језик
 језик бугарски *в.* бугарски језик
 језик, говорни *в.* говорни језик
 језик грчки *в.* грчки језик
 језик/дијалекат, штокавски *в.* што-
 кавски језик/дијалекат
 језик енглески *в.* енглески језик
 језик кашупски *в.* кашупски језик
 језик књижевни *в.* књижевни језик
 језик литвански *в.* литвански језик
 језик македонски *в.* македонски
 језик
 језик немачки *в.* немачки језик
 језик осет(ин)ски *в.* осет(ин)ски
 језик
- језик полапски *в.* полапски језик
 језик пољски *в.* пољски језик
 језик праиндоевропски *в.* праин-
 доевропски језик
 језик прасловенски *в.* прасловен-
 ски језик
 језик румунски • 73, 101
 језик руски *в.* руски језик
 језик словеначки *в.* словеначки је-
 зик
 језик словачки *в.* словачки језик
 језик српски *в.* српски језик
 језик српски у Црној Гори *в.* срп-
 ски језик у Црној Гори
 језик српски/хрватски *в.* срп-
 ски/хрватски језик
 језик староруски *в.* староруски је-
 зик
 језик старословенски *в.* старосло-
 венски језик
 језик украјински *в.* украјински је-
 зик
 језик француски *в.* француски је-
 зик
 језик црквенословенски *в.* цркве-
 нословенски језик
 језик чешки *в.* чешки језик
 језици Балкана, словенски *в.* сло-
 венски језици Балкана
 језици, балкански *в.* балкански је-
 зици
 језици, балтички *в.* балтички јези-
 ци

- језици, западнословенски *в.* западнословенски језици
- језици, индоевропски *в.* индоевропски језици
- језици, источнословенски *в.* источнословенски језици
- језици, јужнословенски *в.* јужнословенски језици
- језици, лехицки *в.* лехицки језици
- језици, лужички *в.* лужички језици
- језици, словенски *в.* словенски језици
- језичка заједница, прасловенска *в.* прасловенска језичка заједница
- језичка норма *в.* норма, језичка
- језичка политика *в.* политика, језичка
- језички етатизам *в.* етатизам, језички
- језички корпус *в.* корпус, језички
- језички систем, прасловенски *в.* прасловенски језички систем
- јерови • 92, 105, 176
- јужнословенски језици • 13, 28, 32, 35, 42, 46, 56в, 59, 64, 68, 74, 75, 80, 87, 88, 103, 132, 147, 155, 185, 221, 243
- јужнословенско-кашупски паралелизми *в.* паралелизми јужнословенско-кашупски
- јужнословенско-пољски паралелизми *в.* паралелизми јужнословенско-пољски
- калкирање • 41
- кашупски језик • 32, 56а, 66, 91, 95, 111, 118, 248, 261
- кашупско-јужнословенски паралелизми *в.* паралелизми кашупско-јужнословенски
- кашупско-словенски паралелизми *в.* паралелизми кашупско-словенски
- кибернетика • 17
- Кијевски мисал *в.* мисал, Кијевски књижевни језик • 33, 78, 153, 240, 255
- когнитивизам • 191
- компарација • 107
- компаратистика • 41, 171
- конгруенција • 231
- конјугација • 16
- консонанти • 51
- консонантизам • 51
- конфронтативна проучавања • 67
- корпус, језички • 228
- култура • 135, 243, 255
- култура, словенска *в.* словенска култура
- лексика • 5, 27, 30, 54, 56, 56а, 56ђ, 56б, 57, 72, 91, 119, 120, 127-129, 134, 135, 142-144, 146, 148, 151, 164, 168, 177-179, 181, 182, 184, 187, 199-201, 208, 216, 218, 222, 229, 230, 237, 241, 244-246, 248, 251, 252, 254, 257, 261, 263

- лексикографија • 57, 157, 204, 207, 216, 218, 222, 229, 239, 244
- лексикологија • 207
- лексички паралелизми *в.* паралелизми лексички
- лехицки језици • 56в
- лингвистика • 41, 89, 130, 131, 196, 207
- лингвистика, општа • 84
- лингвистичка географија *в.* географија лингвистичка
- литвански језик • 261
- лице • 226
- лична заменица *в.* заменица, лична
- локатив • 1
- лужички језици • 56а, 66, 248, 251, 252, 260, 261
- македонски језик • 44, 45, 56а, 59, 64, 68, 73, 74, 80, 92, 93, 98, 99, 112, 117, 136, 147, 248, 251, 252, 260, 261
- македонско-српски паралелизми *в.* паралелизми македонско-српски
- Маријино јеванђеље *в.* јеванђеље, Маријино
- мекоћа • 101
- Методије • 139
- метафора • 225, 264
- методологија проучавања • 167
- мисал, Кијевски • 85
- митологија, словенска *в.* словенска митологија
- модалност • 84, 123
- молдавске повеље *в.* повеље молдавске
- монофтонгизација дифтонага *в.* дифтонага, монофтонгизација
- морфологија • 22, 214, 256
- називи, погрдни *в.* погрдни називи наречја • 204
- наставци • 20
- немачки језик • 113, 131, 149, 180
- несвршени глагол *в.* глагол, несвршени
- норма, језичка • 45, 235
- нормализација • 154
- нормативистика • 259
- одредба, прилошка • 114
- „одређеност” • 89
- ономастика • 72, 197, 234
- општа лингвистика *в.* лингвистика, општа
- осет(ин)ски језик • 121
- падеж • 66, 194, 231
- палатализација • 4, 55, 56д, 61, 69, 156
- палеославистика • 223
- паралелизми јужнословенско-пољски • 13
- паралелизми граматички • 29

- паралелизми лексички • 9, 12, 23, 32, 54, 56б
- паралелизми кашупско-јужнословенски • 32
- паралелизми кашупско-словенски • 91
- паралелизми македонско-српски • 117
- паралелизми пољско-јужнословенски • 13
- паралелизми српско/хрватско-словенски • 239
- партицип • 37
- перфекат • 15
- плусквамперфекат • 42, 266
- повеље молдавске • 7
- погрдни називи • 246
- позајмљенице • 22, 82, 201, 230
- полапски језик • 112, 155
- полисемија • 266
- политика, језичка • 198, 202, 207, 224, 227, 238, 242, 249, 250
- полусложенице • 5
- пољски језик • 1, 2, 13, 23, 46, 56а, 97-100, 104, 111, 112, 116, 122, 123, 136, 142, 143, 151, 159-162, 164, 167, 169, 170, 172, 175, 184, 190, 210, 212, 215, 231, 251, 252, 254, 261, 263, 266
- пољско-јужнословенски паралелизми *в.* паралелизми пољско-јужнословенски
- помоћни глагол *в.* глагол, помоћни
- праиндоевропски језик • 191, 226
- прасловенска језичка заједница • 19
- прасловенски језик • 4, 8, 9, 12, 15, 16, 18, 19, 21, 28, 30, 48, 53, 55, 56, 56ђ, 58, 62, 69, 71, 95, 99, 116, 120, 122, 127, 159, 163, 168, 173, 174, 178, 181, 182, 186, 190, 248, 252, 261
- прасловенски језички систем • 19
- прасловенског језика, историја • 8
- превођење • 139
- предлог • 1, 2, 36, 266
- прелазност глагола • 147
- префикс • 102, 162, 178, 184, 187, 266
- придев • 94, 95, 97
- прилог • 77, 119, 138
- прилошка одредба *в.* одредба, прилошка
- прозодијски систем • 25
- проучавања, конфронтативна *в.* конфронтативна проучавања
- проучавања, методологија *в.* методологија проучавања
- развој језика *в.* језика, развој
- редакција руска ССЈ *в.* старословенски језик – руска редакција
- редакција српска ССЈ *в.* старословенски језик – српска редакција
- редакције, старословенске • 6
- реченица • 84, 88, 161, 195, 203
- реченица, зависна • 68, 75, 79

- реченица, сложена • 70, 74
 речи, творба *в.* творба речи
 речник • 259
 речца • 46
 род • 136, 169
 р слоготворно • 125
 румунски језик • 73, 101
 русизми • 230
 руска редакција ССЈ *в.* старосло-
 венски језик – руска редакција
 руски језик • 50, 56в-д, 65, 66, 90,
 99, 104, 112, 113, 116, 120, 122,
 133, 144, 147, 167, 212, 230,
 248, 251, 260, 261, 263, 266
- семантика • 76, 122, 178, 187, 208,
 218, 257, 265
 семиоза • 265
 семиологија • 60
 синтагма • 195
 синтакса • 14, 34, 48, 68, 70, 74-76,
 79, 83, 87, 88, 94, 161, 170, 203
 систем, прасловенски језички *в.*
 прасловенски језички систем
 систем, прозодијски *в.* прозодиј-
 ски систем
 славизми • 180
 славистика • 35, 47, 183, 209, 219
 словачки језик • 29, 56а, 112, 120,
 248, 251, 252, 260, 263
 словеначки језик • 42, 46, 53, 54,
 56а, 56б, 66, 98, 99, 101, 107,
 120, 136, 248, 251, 252, 260, 261
 Словени • 96
- словенска култура • 127
 словенска митологија • 127, 142,
 174, 255, 263
 словенски дијалекти • 56г, 81, 141,
 204, 210, 248, 252, 261, 263
 словенски језици • 1, 2, 4, 5, 14,
 17, 20-23, 29, 30, 33, 41, 46, 48,
 51, 53, 55, 56а, 56д, 58, 60, 63,
 66, 67, 81, 84, 89, 91, 100, 101,
 106, 107, 112, 113, 118, 120,
 121, 127, 128, 132, 134, 135,
 141-143, 145, 150, 151, 156, 158,
 160, 164-168, 170-174, 178-180,
 183, 189, 190, 193, 194, 196,
 197, 200, 201, 204, 205, 207,
 209-212, 214-216, 219, 220, 222-
 224, 226, 228-231, 236, 239, 248,
 251, 252, 254, 257, 260, 261, 263
 словенски језици Балкана • 236
 словенско-кашупски паралелизми
в. паралелизми кашупско-сло-
 венски
 словенско-српски/хрватски пара-
 лелизми *в.* паралелизми срп-
 ско/хрватско-словенски
 слог • 49
 слоготворно р • 125
 сложена реченица *в.* реченица,
 сложена
 социолингвистика • 224, 253
 споменици, Брижински • 26
 српска редакција ССЈ *в.* старосло-
 венски језик – српска редакција
 српски језик • 1, 2, 3, 4, 5, 10, 25,
 27, 31, 34, 36, 39, 42-47, 49, 54,

- 56, 56а, 56б, 56г, 56ђ, 57-59, 64-66, 68, 70, 72, 73, 75, 76, 78-80, 82, 83, 85-88, 90, 91, 93, 94, 97-103, 108-113, 115-120, 122, 123, 125, 126, 128, 130-132, 136, 138, 140, 142-144, 146, 147, 149-151, 153, 157, 161, 162, 165-167, 169, 170, 175, 177, 184, 187, 188, 193, 195, 196, 203, 208, 212, 213, 217, 218, 234, 237, 240, 241, 243, 244, 246, 248-255, 260, 263-266
- српски језик у Црној Гори • 11
- српски/хрватски језик • 154, 192, 198, 199, 202, 206, 225, 227, 232, 233, 235, 238, 239, 242, 245, 247, 256, 258, 259, 262
- српско-македонски паралелизми
в. паралелизми македонско-српски
- српско/хрватско-словенски паралелизми
в. паралелизми српско/хрватско-словенски
- староруски језик • 211
- старословенска граматика • 6
- старословенске редакције
в. редакције, старословенске
- старословенски језик • 4, 6, 24, 26, 37, 38, 40, 46, 50, 52, 55, 56д, 61, 62, 77, 85, 104, 105, 114, 126, 129, 133, 137, 139, 148, 152, 186, 212, 260, 261
- старословенски језик – руска редакција • 50, 56в
- старословенски језик – српска редакција • 7, 77, 92, 132, 176
- степеновање • 107
- стил • 137, 247
- стилистика • 247
- стих • 31, 265
- суфикс • 2, 28, 43, 56а, 56г, 97, 102, 180, 211
- творба речи • 43, 44, 46, 56в, 58, 78, 97, 99, 122, 143, 157, 162, 172, 173, 176, 180, 184, 187, 189, 190, 211, 218, 257
- текст • 247, 253, 265
- терминологија • 120, 134, 151, 179, 199, 206, 215, 234
- топонимија • 102
- турцизми • 39, 261
- ћирилица • 38
- узвик • 46
- украјински језик • 56в, 56г, 66, 99, 112, 116, 120, 248, 251, 252, 260, 261, 263
- уџбеник • 259
- фонем • 49, 61, 62
- фонематика • 24
- фонетика • 2, 4, 62, 71, 145
- фонологија • 3, 65, 115
- фразеологија • 113, 141, 225, 255, 258, 262
- француски језик • 82

футур • 18

футур II • 90

хидронимија • 102

црквенословенски језик • 24, 50,
147

црногорски говори • 237, 250

чакавски дијалекат • 566

чешки језик • 9, 46, 66, 101, 112,
116, 120, 147, 251, 252, 254,
260, 261, 263

штокавски језик/дијалекат • 241,
255

Борђе Оташевић (Београд)

ПРИЛОЗИ ЗА ГРАЂУ ЛЕКСИКОЛОШКЕ И МЕТАЛЕКСИКОГРАФСKE БИБЛИОГРАФИЈЕ (9)

Alerić Danijel: „Imotski toponimi Vrljika ili Vrljika i Matica“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1996), str. 5–15.

Alerić Danijel: „Neobično hercegovačko riječno ime *Mlade* ili *Mladi*“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1993), str. 51–61.

Alerić Danijel: „Problem imena predjela Turopolja“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1999), str. 19–46.

Alerić Danijel: „Toponim *Bosna* kao slavistički problem“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1995), str. 5–12.

Andrić Stanko: „Imenica vas u staroj slavenskoj toponimiji“. *Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu* 57 (2013), str. 73–129.

Ankica Čilaš Šimpraga: „Olga Ivanova: Makedonski antroponomastikon (XV–XVI vek) Skopje, 2006“. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 229–230.

Antunović Goranka: „Anglicizmi i prevođenje: bez konzultinga nema happy enda“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 1–9.

Antunović Goranka: „Two Phenomena in English Loanword Adaptation in Swedish“. *Studia Romanica et Anglica Zagrabienis* (1997), str. 5–11.

Asimopoulos Panajiotis: „Multijezični mozaik u stihovima Đorđa Balaševića“. *Holon* 3 (2012), str. 44–93.

Babić S.: „Bijes, zloduh ili demon u naslovu djela F. M. Dostojevskoga“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2005), str. 149–150.

Babić S.: „Bitka za jednu riječ, dukat za pobjedu“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 5 (2006), str. 189–190.

Babić S.: „Cash & carry“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2006), str. 156–156.

Babić S.: „Dalekozor i durbin“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2006), str. 147–148.

Babić S.: „Demetra ili Demetera – pitanje je sad“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2006), str. 68–69.

Babić S.: „Etnik i odnosni pridjev od Hrastovice kod Petrinje“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 5 (2006), str. 187–188.

Babić S.: „Ime Jahve kao problem i pouka“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2006), str. 31–33.

Babić S.: „Konklave ili konklava kao normativno pitanje“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 3 (2005), str. 109–111.

Babić S.: „Prišipetlja“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2005), str. 31–32.

Babić S.: „Rondel i njegove hrvatske zamjene“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 5 (2005), str. 195–197.

Babić Snježana: „Csaba Földes, Hrsg. 2009. Phraseologie disziplinär und interdisziplinär. Tübingen: Gunter Narr Verlag“. *Jezikoslovlje* 2 (2010), str. 235–247.

Babić Stjepan: „Botaničko nazivlje u vezi s imenicama na -ič“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 5 (2008), str. 196–198.

Babić Stjepan: „Kako se hrvatski kaže tepsija?“ *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (1999), str. 17–18.

Babić Stjepan: „Klanac u Velèbitu“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 5 (2009), str. 197–197.

Babić Stjepan: „Komentar izbora najboljih riječi za 2007“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 3 (2008), str. 110–114.

Babić Stjepan: „Lijep ili srdačan pozdrav“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2007), str. 31–32.

Babić Stjepan: „Nabavka protiv nabave“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 3 (2008), str. 106.

Babić Stjepan: „Nagrada za novu riječ ime dr. Ivana Šretera“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2007), str. 32–33.

Babić Stjepan: „Nedoumice o porijeklu i podrijetlu“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 3 (2007), str. 118–119.

Babić Stjepan: „Nova riječ smrčkolovac“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2008), str. 157–159.

Babić Stjepan: „O krstu i kršćaninu i nadijevanju imena“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2000), str. 155–157.

Babić Stjepan: „Polovica ili polovina kao pitanje“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2000), str. 152–155.

Babić Stjepan: „Rat gusara i pirata“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2009), str. 148–149.

Babić Stjepan: „Ruganje – nova pojava u prijedlozima za najbolju riječ“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2009), str. 150–153.

Babić Stjepan: „Širidba“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2007), str. 70–71.

Babić Stjepan: „Uz članak o Salomonu ili Solomonu“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2005), str. 69–71.

Babić Stjepan: „Zagonetna prevlast jelovnika nad jestvenikom“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2008), str. 70–72.

Babić Stjepan: „Značenje i rekcija glagola zaboraviti“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2007), str. 71–72.

Babić Stjepan: „Zračnjak ili zračnik“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2009), str. 73–73.

Bagdasarov A.: „Samokres“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2008), str. 34–35.

Bagdasarov Artur: „Knjižice koje zbunjuju i hrvatska leksička norma (O. A. Sarajkina, *Rusko-hrvatskosrpski priručnik za konverzaciju*, Moskva 2001, 176 str.; V. E. Fridman i I. A. Kusyj, *Vodič Hrvatska*, Moskva, 2002, 240. str)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2003), str. 423–424.

Bagdasarov Artur: „Neka svatko ima svoj dvojezičnik (Matija Dautović: Hrvatsko-ruski rječnik)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2007), str. 349–351.

Balić-Nižić Nedjeljka: „Hrvatice u biografskom rječniku 'Donne illustri' zadranke Itale Bogdanović (1874.–1945.)“. *Croatica et Slavica Iadertina* 1 (2006), str. 251–266.

Bandecchi Valeria, Keane T. Mark: „Lexical Decomposition in Understanding Italian and English Motion Verb“. *Suvremena lingvistika* 76 (2013), str. 107–125.

Baraban B., Šnajder D.: „Koje je crijevo tašto?“ *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 3 (2006), str. 111–113.

Baraban Borko: „Plodna ili plodova voda?“ *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2007), str. 153–154.

Barac-Grum Vida: „Dijalektalne riječi hrvatskoga priobalja“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1995), str. 13–24.

Barac-Grum Vida: „Dijalektna lukovdolska riječ“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1991), str. 1–19.

Barac-Grum Vida: „Gorskokotarski toponimijski sustavi u usporedbi sa sjevernoprimorskima“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1990), str. 5–13.

Barac-Grum Vida: „Ime u društvenom i jezičnom kontekstu“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1988), str. 35–41.

Barac-Grum Vida: „Mogućnosti preobrazbe vlastitoga imena“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1990), str. 15–20.

Barac-Grum Vida: „Odnos između onomastičkih kategorija u regiji“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1991), str. 21–26.

Barbarić Vuk-Tadija: „Nekoliko zapažanja o tekstološkim i metodološkim problemima u proučavanju starohrvatskih pravnih termina u Marka Marulića“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2014), str. 189–215.

Barcelona Antonio: „Names: A metonymic 'return ticket' in five languages“. *Jezikoslovlje* 1 (2003), str. 11–41.

Barčot Branka: „Wörterbuch deutscher sprichwörtlicher und phraseologischer Vergleiche, Teil 1“. *Suvremena lingvistika* 68 (2009), str. 391–395.

Barčot Branka: „Frazemi s pojedinim metalima kao komponentom u hrvatskom, ruskom i njemačkom jeziku“. *Jezikoslovlje* 3 (2012), str. 841–865.

Barić Eugenija: „Tvorenice s elementom sve-“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1985), str. 55–64.

Bartolec G. Blagus: „Rječnik za najmlade školarce“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2009), str. 35–37.

Bašić Martina: „Crikvenička toponimija“. *Folia onomastica Croatica* 18 (2010), str. 1–52.

Bašić Martina: „Čekavski rječnik (Ivan Mahulja: Rječnik omišaljškoga govora, Riječki nakladni zavod – Općina Omišalj, Rijeka – Omišalj, 2006.)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2009), str. 484–490.

Bašić Nataša: „Sport i šport u hrvatskome“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (1999), str. 52–62.

Bašić Tajana: „Rječnik kakvog smo dugo čekali, Milica Gačić, Englesko–hrvatski rječnik prava, međunarodnih odnosa, kriminalistike i forenzičnih znanosti, kriminologije i sigurnosti (English–croatian dictionary of law, international relations, criminal investigation & justice, criminology & security). (Naklada Ljevak, Zagreb, 2004.)“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2007), str. 161–164.

Bekavac Božo: „Strojno obilježavanje hrvatskih tekstova – stanje i perspektive“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (2002), str. 173–182.

Belaj Branimir, Tanacković Faletar Goran: „Cognitive foundations of emotion verbs complementation in Croatian“. *Suvremena lingvistika* 72 (2011), str. 153–169.

Belaj Branimir, Tanacković Faletar Goran: „Jedan mogući teorijski model pristupa analizi jezičnoga posuđivanja“. *Jezikoslovlje* 1 (2007), str. 5–25.

Benacchio Rosanna, Steenwijk Han, Jozić Željko, Vajs Vinja Nada: „Digitalna obradba rukopisnoga rječnika Vocabolario di tre nobilissimi

linguaggi, italiano, illirico, e latino Ivana Tanzlinghera Zanottija (1651.—1732.)“. *Filologija* 58 (2013), str. 19–38.

Benić Mislav: „O antroponimima u Kukljici u 20. stoljeću“. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 1–18.

Benzon Ivana: „Obiteljski nadimci u Vranjicu kod Splita“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2004), str. 165–188.

Benzon Ivana: „Pridruživanje frazema s komponentom naziva za odjeću konceptualnim poljima (na građi hrvatskog i njemačkog jezika)“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2007), str. 85–114.

Bergovec Marina, Brgles Branimir, Brozović Rončević Dunja, Čilaš Šimpraga Ankica: „Tekuća onomastička bibliografija (2009.)“. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 357–374.

Bergovec Marina: „Leksički pristup u nastavi stranih jezika s posebnim osvrtom na hrvatski“. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 3 (2007), str. 53–66.

Bertoša Miroslav: Iz ugla povjesničara: toponimi, antroponimi i nadimci u Labinu i Labinštini u drugoj polovici XVIII. stoljeća“. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 41–60.

Bertoša Mislava: „Prezimenski sufiksi i kulturalna heterogenost“. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 61–74.

Bezić Božanić Nevenka: „Prilog poznavanju povaljskih prezimena“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (1997), str. 119–124.

Bezić Božanić Nevenka: „Trogirski nadimci u pisanim izvorima od 17. do 19. stoljeća“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (1998), str. 139–163.

Bezić-Božanić Nevenka: „Prilog poznavanju zemljišnih nazivlja na otoku Visu od 11. do 18. stoljeća“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2001), str. 5–19.

Bezić-Božanić Nevenka: „Selački antroponimi 18. stoljeća“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (1999), str. 45–54.

Bezić-Božanić Nevenka: „Stanovnici Bogomolja i njihova prezimena u 18. i 19. stoljeću“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 2 (1992), str. 71–81.

Birtić Matea: „Nazivlje u generativnoj morfologiji“. *Filologija* 46–47 (2007), str. 1–18.

Birtić Matea: „Novi lingvistički rječnik (Robert Lawrence Trask: Temeljni lingvistički pojmovi)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2006), str. 473–475.

Bjelanović Živko, Marasović-Alujević Marina: „Splitska prezimena etnonimskog podrijetla s talijansko-hrvatskim jezičnim odlikama“. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 19–35.

Bjelanović Živko: „Hipokoristik kao oznaka za tvorbeni način i kao oznaka za vrstu značenja“. *Folia onomastica Croatica* 15 (2007), str. 1–14.

Bjelanović Živko: „Jedan tip prezimena s protezom“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1998), str. 57–63.

Bjelanović Živko: „Novo prezimensko ogledalo (Hrvatski prezimenik – pučanstvo Republike Hrvatske na početku 21. stoljeća, uredili Franjo Maletić i Petar Šimunović, I–III, Zagreb – Golden marketing – Tehnička knjiga, 2008.)“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2009), str. 171–173.

Bjelanović Živko: „Tvorbeni i prozodemski sustav prezimena tipa Dragović“. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 75–90.

Blagus Bartolec Goranka: „Kolokacijske sveze prema drugim leksičkim svezama u hrvatskom jeziku“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2013), str. 47–59.

Blagus Bartolec Goranka: „Leksičke funkcije kao pokazatelji značenjskih odnosa u kolokacijskim svezama hrvatskoga jezika“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2009), str. 15–38.

Blagus Bartolec Goranka: „Pogled izvana na jezičnu kartu slavenskoga juga (*Lexical norm and National Language: Lexicography and Language Policy in South-Slavic Languages after 1989*, ur. Radovan Lučić)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2002), str. 365–371.

Blagus Bartolec Goranka: „Pozdravi kao leksikografske jedinice“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2013), str. 19–36.

Blagus Bartolec Goranka: „S leksikografijom od malih nogu (Prvi školski rječnik: Školska knjiga – Institut za hrvatski jezik, Zagreb, 2008.)“.

Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 1 (2009), str. 503–507.

Blagus Bartolec Goranka: „S rječnika na riječ (Branka Tafra: Od riječi do rječnika)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2007), str. 351–359.

Blagus Bartolec Goranka: „Usporedba hrvatskoga i slovenskoga padežnoga nazivlja“. *Filologija* 46–47 (2007), str.19–34.

Blagus Bartolec Goranka: „Usustavljenost hrvatskoga strukovnog nazivlja – potreba i izazov (Lana Hudeček, Milica Mihaljević (u suradnji s Brunom Nahodom): Hrvatski terminološki priručnik, IHJJ / NZZ, Zagreb, 2009.)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2010), str. 440–443.

Blagus Monika: „Kroatisch–deutsches Religionswörterbuch“. *Zagreber Germanistische Beiträge* 21 (2013), str. 377–379.

Blažeka Đuro, Rác Erika: „Konceptija rječnika pomurskih Hrvata“. *KAJ – časopis za književnost, umjetnost, kulturu* 1–2 (2010), str. 105–118.

Blažeka Đuro: „Prijedlog konceptije izrade rječnika poljoprivrednog nazivlja u međimurskom dijalektu“. *Croatica et Slavica Iadertina* 4 (2009), str. 157–180.

Blaževac Krešimir, Vajs Nada: „Sinonimija i jednojezični rječnik“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1999), str. 47–76.

Blaževac Krešimir: „Hrvatski enciklopedijski rječnik“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2002), str. 291–315.

Bogović Sanja: „Frazeologija ikavsko-ekavskoga mjesnoga govora Drage“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1–2 (1999), str. 143–163.

Bogović Sanja: „Riječ o riječima (i frazemima), Ljiljana Kolenić, RIJEČ O RIJEČIMA, Iz hrvatske leksikologije i frazeologije 17. i 18. stoljeća, Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku, Pedagoški fakultet, 1998“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1–2 (1999), str. 185–193.

Bogunović Irena, Čoso Bojana: „Engleski u hrvatskome: Znanstveni izričaj biomedicine i zdravstva“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2014), str. 177–191.

Boris Pritchard: „Combining dictionary and corpus evidence – a lexical study of the English adjective appropriate and its translation equivalents in Croatian“. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* (2004), str. 413–433.

Bošnjak Botica Tomislava: „Neke mogućnosti prilagodbe francuskoga jezikoslovnoga nazivlja hrvatskomu jeziku“. *Suvremena lingvistika* 74 (2012), str. 223–225.

Bošnjak Botica Tomislava: „Prosjaci i sinovi – ilustracija tvorbe i obilježja antroponima u Imotskoj krajini“. *Folia onomastica Croatica* 21 (2013), str. 1–16.

Bošnjak Tomislava: „Vrijedan doprinos dijalektnoj leksikografiji (Ivan Branko Šamija: Rječnik imotsko-bekijskoga govora)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2006), str. 485–487.

Božanić Joško, Lozić Knezović Katarina, Runjić-Stoilova Anita, Tomelić Ćurlin Marijana: „Leksička norma u hrvatskoj maritimološkoj leksikografiji 20. stoljeća“. *Filologija* 57 (2012), str. 35–51.

Božanić Joško: „Doba srebra : Prilog istraživanju halieutičkog leksika Falkuše“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2013), str. 5–87.

Božanić Joško: „Otok Murter dobio rječnik svojih govora (Edo Jurača – Rječnik murterskog govora)“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2011), str. 156–158.

Božanić Joško: „Stil, priča, leksik, svijet tezaurusa usmene predaje komičkog ribara Ivana Vitaljića Gusle“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2010), str. 5–122.

Božanić Joško: „Emocionalni toponimijski vodič saljskim intradama Ankice Piasevoli“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2001), str. 191–194.

Božanić Joško: „Komiški dicionar – A“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2006), str. 5–48.

Božanić Joško: „Komiški dicionar – B“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2008), str. 5–90.

Božanić Joško: „Nova toponomastička monografija centra za jadranska onomastička istraživanja – Toponimija otoka Ugljana“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2008), str. 214–216.

Brač Ivana: „Jezikoslovni pogled na stomatološko nazivlje (Marin Vodanović; Drago Štambuk; Ana Ostroški Anić: Stomatološko nazivlje. Zagreb: Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2010, 104 str.)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2011), str. 264–267.

Branimir Brgles, Dunja Brozović Rončević, Ankica Čilaš Šimpraga, Ines Virč: „Tekuća onomastička bibliografija (2006. – 2007.)“. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 237–260.

Bratanić Maja, Ostroški Anić Ana: „Pedagoški pristup korpusno utemeljenoj izradbi kolokacijskoga rječnika strukovnoga nazivlja“. *Filologija* 58 (2013), str. 39–54.

Bratanić Maja: „Od intuicije do opservacije i natrag (Višejezična leksikografija i paralelni korpusi)“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1997), str. 1–12.

Bratanić Maja: „Suvremena hrvatska dvojezična leksikografija u svjetlu korisničkih potreba (preliminarno istraživanje)“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 45–61.

Bratanić Maja: „Leksikografski izazovi i odgovori (Branka Tafra: *Od riječi do rječnika*, Zagreb : Školska knjiga, 2005)“. *Filologija* 49 (2008), str. 235–244.

Bratanić Maja: „One Hundred Years of English–Croatian Lexicography (Historical perspective and current needs)“. *Studia Romanica et Anglica Zagradiensia* (1997), str. 49–59.

Bratulić Josip: „Istarske jezikoslovne teme u djelu Petra Skoka“. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 1–7.

Brbora Sanja: „Jezikoslovno nazivlje u udžbenicima“. *Filologija* 46–47 (2007), str. 35–48.

Brdar Irena: „Engleske riječi u jeziku hrvatskih medija“. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 10 (2011), str. 217–232.

Brdar Mario, Brdar-Szabó Rita: „Some reflections on metonymy and word-formation“. *Explorations in English Language and Linguistics* 1 (2013), str. 40–62.

Brdar Mario, Brdar-Szabó Rita: „Vlastita imena između metoni-
mijske Scile i metaforičke Haribde“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2002), str. 31–48.

Brdar Mario: „Metonymy as a motivating factor in the system of
adjective complementation in English“. *Suvremena lingvistika* 1 (2000), str.
41–55.

Brdar Mario: „Topic-continuity, metonymy and locative adverbials:
A cognitive–functional account“. *Suvremena lingvistika* 1 (2007), str. 13–
29.

Brdar-Szabó Rita, Brdar Mario: „On the marginality of lexical blen-
ding“. *Jezikoslovlje* 1–2 (2008), str. 171–194.

Brdar-Szabó Rita: „Hilke Elsen: Neologismen. Formen und Funk-
tionen neuer Wörter in verschiedenen Varietäten des Deutschen. (Tübinger
Beiträge zur Linguistik 477). Tübingen: Gunter Narr, 2004“. *Jezikoslovlje*
1–2 (2004), str. 117–122.

Breneselović Luka, Ligorio Orsat: „Porijeklo ornitonima Trogir“. *Croatica et Slavica Iadertina* 8 (2013), str. 363–367.

Brešan Tanja: „Novi dosezi onomastike (Živko Bjelanović: Onomas-
tičke teme, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2007.)“. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2008), str. 211–213.

Brgles Branimir, Brozović Rončević Dunja, Čilaš Šimpraga Ankica:
„Tekuća onomastička bibliografija (2008.)“. *Folia onomastica Croatica* 18
(2010), str. 317–335.

Brgles Branimir, Čilaš Šimpraga Ankica, Horvat Joža: „Tekuća ono-
mastička bibliografija (2010.)“. *Folia onomastica Croatica* 20 (2012), str.
277–306.

Brgles Branimir, Horvat Joža, Virč Ines: „Tekuća onomastička bibli-
ografija (2012.)“. *Folia onomastica Croatica* 22 (2014), str. 253–289.

Brgles Branimir, Horvat Joža, Virč Ines: „Tekuća onomastička bibli-
ografija (2011.)“. *Folia onomastica Croatica* 21 (2013), str. 249–276.

Brgles Branimir: „Benyovsky Latin, Irena: Srednjovjekovni Trogir:
prostor i društvo“. *Folia onomastica Croatica* 21 (2013), str. 247–248.

Brgles Branimir: „Mladen Paver – Gordana Gledac. Pred zagonetkom
obiteljskog stabla – Priručnik za istraživanje obiteljskog rodoslovlja MATIS

d.o.o., Pregrada, 2009“. *Folia onomastica Croatica* 18 (2010), str. 310–311.

Brgles Branimir: „Povijesne potvrde antroponimije Brdovečkog prigorja u srednjovjekovnim i ranonovovjekovnim vrelima“. *Folia onomastica Croatica* 20 (2012), str. 1–20.

Brgles Branimir: „Toponimija na području Susedgradskog vlastelinstva u srednjovjekovnim i ranonovovjekovnim izvorima“. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 9–36.

Brgles Branimir: „Valentić, Mirko; Horbec, Ivana; Jukić, Ivana: Hrvatska na tajnim zemljovidima. Zagrebačka županija I. i II“. *Folia onomastica Croatica* 20 (2012), str. 267–270.

Brisard Frank: „Metaphors are events, not objects“. *Jezikoslovlje* 1–2 (2002), str. 17–39.

Brlobaš Željka, Horvat Marijana: „Fonološko nazivlje u hrvatskim gramatikama 19. stoljeća“. *Filologija* 46–47 (2007), str. 49–66.

Brlobaš Željka: „Gramatičke odrednice u rječniku hrvatsko–talijanskom (1901)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2003), str. 9–20.

Brlobaš Željka: „Jezikoslovni prinosi jezičnih crtica o dragome kraju (Marija Znika: Podgajački zvon: leksikografsko–etnografski prinosi iz donje Podravine)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 2 (2011), str. 466–470.

Brlobaš Željka: „Struktura i značenje hrvatskih antonima: od analize do sinteze, Ljiljana Šarić, ANTONIMIJA U HRVATSKOME JEZIKU (Semantički, tvorbeni i sintaktički opis), (Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2007.)“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2008), str. 111–115.

Broz Vlatko, Glavan Mirna: „Synonymy in Idiomatic Expressions“. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* (2012), str. 45–70.

Brozović Rončević Dunja, Čilaš Šimpraga Ankica: „Nacrt za zoonomastička istraživanja (na primjeru imena konja)“. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 37–58.

Brozović Rončević Dunja, Čilaš Šimpraga Ankica: „Tipovi vezanosti imena blizanaca“. *Folia onomastica Croatica* 15 (2007), str. 15–37.

Brozović Rončević Dunja, Kapetanović Amir: „Onimi u srednjovjekovnom pjesništvu na starohrvatskome jeziku“. *Folia onomastica Croatica* 18 (2010), str. 53–119.

Brozović Rončević Dunja, Schaub–Gomerčić Ines: „Petar Šimunović – Bibliografija radova“. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 7–38.

Brozović Rončević Dunja, Žic Fuchs Milena: „Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja“. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 91–104.

Brozović Rončević Dunja: „Marko Snoj: Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen“. *Folia onomastica Croatica* 20 (2012), str. 249–252.

Brozović Rončević Dunja: „Milan Harvalík: Synchronní a diachronní aspekty české onymie Praha: Academia, 2004., 161 str“. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 191–193.

Brozović Rončević Dunja: „Petar Šimunović – onomastičar“. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 1–5.

Brozović Rončević Dunja: „Toponomastičko nazivlje između jezikoslovlja i zemljopisa“. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 37–46.

Brozović-Rončević Dunja: „O sinonimnim indoeuropskim korijenima u hidronimiji“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 95–101.

Bučar Mirjana: „Ljiljana Šarić, 2007. Antonimija u hrvatskome jeziku: semantički, tvorbeni i sintaktički opis. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada“. *Jezikoslovlje* 1 (2007), str. 91–96.

Budimir Irina: „Nestandardnojezični frazemi u časopisu Osvit (1898–1908)“. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 3 (2007), str. 67–84.

Budja Jurica: „Zastor ili zavjesa?“. *Croatica et Slavica Iadertina* 7 (2012), str. 389–393.

Budor Karlo: „Sobre el sentido de la palabra española alcorán“. *Studia Romanica et Anglicana Zagradiensia* (2001), str. 131–136.

Buđa Jurica: „Doprinijeti ili pridonijeti – korak k istini“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2007), str. 43–52.

Buđa Jurica: „Kaleidoskop hrvatske antroponomastike (Petar Šimunović: Hrvatska u prezimenima, Golden marketing – Tehnička knjiga,

Zagreb, 2008.)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2010), str. 470–475.

Bukovčan Dragica, Gačić Milica: „Osobitosti registra njemačkoga jezika kriminologije nasilničkoga kriminaliteta na leksičkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini“. *Suvremena lingvistika* 1 (1999), str. 29–91.

Buljan Gabrijela: „Interpreting English Verb Conversions : The Role of Metonymy and Metaphor“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (2004), str. 13–30.

Bunk Ana, Opašić Maja: „Prilog kontrastivnoj analizi frazema sa zoonimskom sastavnicom u hrvatskome i češkome jeziku“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 2 (2011), str. 237–250.

Busse Ulrich: „A Dictionary of Anglicisms – an outline of its history, content and objectives“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 103–104.

Camelia Firica: „Elemente de nouitate in Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române“. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* (2009), str. 263–283.

Cerić Maja: „Vrijedan doprinos hrvatskom imenoslovlju : Petar Šimunović UVOD U HRVATSKO IMENOSLOVLJE (Golden marketing–Tehnička knjiga, Zagreb, 2009.)“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2010), str. 172–175.

Ciešlikowa Aleksandra: „Elementy tradycyjne i innowacyjne w antroponomii polskiej i chorwackiej“. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 113–113.

Crnić Mirjana, Macan Željka: „Germanizmi u štokavskim ikavskim govorima Gorskoga Kotara“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2011), str. 7–21.

Cvikić Lidija: „Temeljno nazivlje u usvajanju jezika: hrvatski nazivi za input, output i intake“. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 3 (2007), str. 100–108.

Czerwiński Maciek: „Usporedba adaptacije nekih anglicizama u hrvatskom i poljskom jeziku“. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1–2 (2000), str. 79–86.

Čatić Igor: „Odnos jezikoslovaca i stručnjaka u stvaranju nazivlja“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2007), str. 50–55.

Čatić Ivana: „Toponimija Semeljaca – sela istočne Đakovštine“. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 47–67.

Čermák František: „Text introducers of proverbs and other idioms“. *Jezikoslovlje* 1 (2005), str. 57–77.

Čilaš Marica: „Sportsko nazivlje u hrvatskome i makedonskom standardnom jeziku na početku 21. stoljeća“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2002), str. 291–302.

Čilaš Šimpraga Ankica, Kurtović Budja Ivana: „Etnici i ktetici u kajkavskom narječju“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2010), str. 35–52.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Borys na hrvatskom (Wiesław Borys: Čakavske leksičke studije, Praslavensko naslijeđe u čakavskome leksičkom fondu, Matica hrvatska, Zagreb, 2007.)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2008), str. 483–486.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Bračka toponimija (Petar Šimunović: Bračka toponimija)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2006), str. 487–490.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Etnici i ktetici u Drniškoj krajini“. *Folia onomastica Croatica* 21 (2013), str. 17–36.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Godišnjak Titius Časopis za interdisciplinarna istraživanja porječja Krke“. *Folia onomastica Croatica* 20 (2012), str. 271–276.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Leksičko blago otoka Brača (Petar Šimunović: Rječnik bračkih čakavskih govora)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2007), str. 368–373.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Mislava Bertoša: Djeca iz obrtaljke : nametnuto ime i izgubljeni identitet (imena i prezimena nahoda u XIX. stoljeću), Profil, Zagreb, 2005“. *Folia onomastica Croatica* 15 (2007), str. 257–261.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Muška osobna imena u Promini“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 2 (2012), str. 333–364.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Obiteljski nadimci u Promini“. *Folia onomastica Croatica* 15 (2007), str. 39–69.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine“. *Folia onomastica Croatica* 20 (2012), str. 21–48.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Petar Šimunović: Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora Zagreb : Golden marketing – Tehnička knjiga, 2005“. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 204–208.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Razvoj prezimenskog sustava na Miljevcima“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2008), str. 41–65.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Toponimija miljevačkih sela Kaočina i Ključa“. *Folia onomastica Croatica* 22 (2014), str. 1–35.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Toponimija otoka Murtera. Vladimir Skračić (ur.)“. *Folia onomastica Croatica* 21 (2013), str. 242–246.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Toponimija otoka Ugljana / V. Skračić (ur.), Zadar: Centar za jadranska onomastička istraživanja Sveučilišta u Zadru, 2007“. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 217–222.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Toponimija otoka Vrgade. V. Skračić (ur.), Zadar: Centar za jadranska onomastička istraživanja. Sveučilišta u Zadru, 2009. Suradnici: Slobodan Čače, Josip Faričić, Ante Jurić, Damir Magaš, Vladimir Skračić, Sofija Sorić, Nataša Šprljan i Nikola Vuletić“. *Folia onomastica Croatica* 18 (2010), str. 305–309.

Čilaš Šimpraga Ankica: „Veliki doprinos hrvatskoj onomastici (Živko Bjelanović: Onomastičke teme, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2007.)“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2009), str. 466–471.

Čosić Krešimir: „415 godina Vrančićeva rječnika“. *Hrvatistika* 4 (2010), str. 249–255.

Čulić Zjena: „The relevance of axiological dynamism in metaphors based on image schemata“. *Suvremena lingvistika* 1 (1999), str. 93–130.

Čupković Gordana: „Mikaljino Blago u leksikografskoj interpretaciji“. *Filologija* 60 (2014), str. 175–180.

Ćurković Dijana: „Prevedenice u sportskoj terminologiji: košarka“. *Croatica et Slavica Iadertina* 9 (2014), str. 63–81.

Ćuto Eugenija: „Род имен существительных в названиях профессий“. *Croatica et Slavica Iadertina* 1 (2006), str. 135–151.

ХРОНИКА

Јелена Павловић¹ (Ниш – Крагујевац)

НАУЧНИ СКУП „АЛЕКСАНДАР БЕЛИЋ – 110 ГОДИНА
ОД ПОЈАВЕ СРПСКОГ ДИЈАЛЕКТОЛОШКОГ
ЗБОРНИКА“, Филозофски факултет, Ниш, 17–18. април
2015.

Зачеци српске дијалектологије и покретање *Српског дијалектолошког зборника*, једног од најпознатијих часописа из ове области у славистичком свету, везују се за име Александра Белића и његово проучавање призренско-тимочких говора. Ове године навршава се 110 година од изласка првог броја *Српског дијалектолошког зборника*, чији је покретач Александар Белић и у коме је штампано његово чувено дело *Дијалекти источне и јужне Србије*. Поводом прославе овог јубилеја, 17. и 18. априла на Филозофском факултету у Нишу, у организацији Департмана за српски језик, одржан је научни скуп под називом „Александар Белић – 110 година од појаве *Српског дијалектолошког зборника*“. Пошто су први кораци у српској дијалектологији започели управо проучавањем дијалеката призренско-тимочке области, на скупу су изложени радови аутора који су се бавили проучавањем говора овога краја.

Поред рада по секцијама, у оквиру скупа представљен је тринаести број *Годишњака за српски језик*, који је посвећен проф. др Слободану Реметићу. У оквиру скупа представљена је и *Библиографија призренско-тимочких говора*, која је замишљена као наставак постојеће библиографије о говорима овога краја, чији су састављачи Недељко Богдановић, Вилотије Вукадиновић и Јордана Марковић.

Скуп је отворио декан Филозофског факултета у Нишу, проф. др Горан Максимовић, који је истакао да студијска група за националну филологију, од свог оснивања 1987. године, следи белићевски пут у изучавању српских народних говора овога краја. Након уводне речи уследила су пленарна излагања Слободана Реметића „Александар Бе-

---

¹ jeca.pavlovic.krusevac88@gmail.com

лић и српска дијалектологија“, Срете Танасића „Призренско-тимочка дијалекатска област у *Српском дијалектолошком зборнику*“ и Јордане Марковић „Дисциплинарна истраживања после Белића“.

Слободан Реметић је у свом реферату подвукао да је Александар Белић централна личност српске дијалектологије. Почетак српске дијалектологије везује се за појаву његовог дела *Дијалекти источне и јужне Србије*. Истакнут је значај Белићевог рада на терену који му је пружио обиље језичке грађе што му је омогућило доношење правилних и данас још увек валидних закључака у вези са овим, али и свим другим српским народним говорима. Тиме је Белић дао образац за будућа истраживања српских дијалеката.

О радовима посвећеним призренско-тимочким говорима у *Српском дијалектолошком зборнику* говорио је Срето Танасић у реферату „Призренско-тимочка дијалекатска област у *Српском дијалектолошком зборнику*“. Као посебно значајну истакао је чињеницу да је први број био посвећен овим говорима, а да је и то случај и са његовим последњим бројем, који доноси монографију Марине Јуришић. Аутор је разврстао радове објављене у овом часопису у три категорије: монографије, речници, остало. Указао је да је овај часопис у својој дугој историји постојања дао велики значај, највећи чак кад се гледа као публикација, проучавању говора ове дијалекатске области.

Јордана Марковић је говорила о томе да су се истраживачи после Александра Белића посветили проучавању других аспеката призренско-тимочких говора. Истакнуто је да је у Белићево време приоритет био проучавање руралних говора, али данас се центар истраживања мора преусмерити ка урбаним срединама. Аутор првог обимног описа једног урбаног српског говора је Пол-Луј Тома и то је књига *Говори Ниша и околних села*. Значајни допринос проучавању призренско-тимочких говора дали су аутори који су се бавили дијалекатском лексикографијом, ономастиком, лингвистичком географијом и проучавањем језика писаца који пишу на дијалекту.

Једно од излагања које отвара нова питања која Белић није дотакао јесте реферат Недељка Богдановића „Дијалекатска творба“. Аутор реферата залаже се за диференцијални приступ, при чему би се проучаваоци задржавали само на оним творбеним аспектима који одступају од образаца стандардног језика. Док се овај реферат бавио теоријским аспектима дијалекатске творбе, излагање Радмиле Жугић „Именички суфикси у *Дијалектима источне и јужне Србије*“ Александра Белића у светлу најновијих истраживања“ бави се применом нових сазнања из области творбе на материјалу који је прикупио Белић. Кон-

кретним проблемом из области дијалекатске творбе бавила се Тања Милосављевић у реферату „Суфикси субјективне оцене у домену номинације човека у призренско-тимочким говорима (дијахрони и синхронијски аспект)“, где је упоређен материјал из Белићевих *Дијалеката* и *Збирке речи из Призрена* Димитрија Чемериќића са савременим стањем из лексике јабланичког краја приказаним у раду Радмиле Жугић.

Фонетским питањима посвећена су два излагања, реферат Љубисава Тирића „Фонетско-фонолошки статус полугласника у данашњем говору Лужнице“ и рад Ане Савић Грујић „Степен очуваности полугласника и палатализованих сугласника *к*, *з* у говорима тимочко-лужничког типа“. У оба рада прати се данашње стање двеју карактеристичних фонетских особина у тимочко-лужничким говорима.

Рад Јаворке Маринковић „Врањски акценат на ономастичком материјалу од Белића до данас“ спаја изучавања из области прозодије и области ономастике. Већ је Александар Белић истакао преношење акцента за један слог ка почетку речи као специфичност говора врањског краја у односу на друге призренско-јужноморавске говоре. У реферату се прозодијска слика говора овог краја приказује кроз акценат микро-топонима.

Морфолошким проблемима било је посвећено излагање Радивоја Младеновића „Облици именица са несистематском множином у северношарпланинским и метохијско-косовским говорима“. Ово је једини реферат који је био посвећен говорима призренско-јужноморавског типа на просторима Косова и Метохије. Аутор се бавио начинима на којима се разрешава непударност у семантици и граматичком облику збирних именица (доследна морфолошка плурализација, преосмишљавање наставака и прилазак систематској множини). Интересантно питање везано за морфолошку проблематику отвара и рад Бранимира Станковића „Одређени члан у говору Пирота“, у коме аутор тврди да је развијање постпозитивне чланске морфеме у говорима овог краја добијено унутрашњим развојем језика и да не представља утицај бугарског језика.

Синтаксичким истраживањима бавила су се два аутора. Софија Милорадовић изложила је реферат „Граматијализација предлога *од* и *за* у призренско-тимочким и косовско-ресавским говорима“, док је Марина Јуришић посветила пажњу једном аспекту падежног значења у реферату „Постериорност у призренско-тимочким говорима“. Оба рада су посвећена синтакси падежа, што је веома значајно будући да је до-

сад објављено најмање радова из области синтаксе српских народних говора.

О значају Белићевих *Дијалеката источне и јужне Србије* са становишта језичке дијахроније говорила је Надежда Јовић у реферату „Белићеве *Дијалекти источне и јужне Србије* у светлу српске језичке дијахроније“. Дијахроном проблематиком бавила се и Јордана Марковић у реферату „Писани језик Заплањаца са почетка 20. века“. С друге стране, два реферата била су посвећена урбаној дијалектологији. То су реферати Станислава Станковића „Градски власотиначки говор(и) у Белићевом времену и данас“ и излагање Татјане Трајковић „Проучавање градских говора на простору призренско-тимочке дијалекатске области“.

На крају, може се закључити да су две битне одлике овога скупа. Први је указивање на значај рада Александара Белића у истраживању призренско-тимочких говора и на актуелност његових закључака, који су представљали узор другим истраживачима ових говора. Други аспект овог скупа је указивање на оне елементе проучавања народних говора који нису били обухваћени Белићевим истраживањима, што се посебно односи на проучавање дијалекатске творбе и дијалекатске синтаксе, као и на проучавање градских говора овог краја.

ВЕСТИ

ДАНИ ЕВРОПСКЕ БАШТИНЕ

У саставу манифестације Дани европске баштине на Коларчевом универзитету, у периоду од 20–23. 9. 2014. године, одржана је трибина под називом *Речник Српске академије наука и уметности од речи до писмености*. Програм ове трибине осмислили су и реализовали сарадници Института за српски језик САНУ који су запослени на пројекту израде великог описног речника САНУ.

Током три дана трајања програма одржана су интерактивна предавања у којима су лексикографи, у научно-популарном стилу, представили различите аспекте лексичког система, износећи уједно и бројне занимљивости које прате свакодневни рад на речнику Српске академије. Радни део трибине је започео предавањем мср Данијеле Станић под насловом *Боје у речима, речи у бојама*; за којим су следили предавања мср Слободана Новокмета, мср Светлане Слијепчевић и мср Ма-

ријане Богдановић, под насловом *Како изаћи из врзиног кола: изрази у Речнику САНУ*; као и предавање мср Јоване Јовановић, мср Ане Ранђеловић и мср Иване Маринковић Мандић под насловом *Могу ли старе речи бити модерне?*

Стални део трибине чинила је видео-бим презентација са занимљивим подацима о Речнику САНУ ауторки др Марије Ђинђић, др Наташе Вуловић и мср Данијеле Радоњић; као и изложба лексикографске грађе Речника САНУ аутора др Ненада Ивановића.

Трибину је отворила др Стана Ристић, руководилац пројекта израде Речника САНУ.

ОКРУГЛИ СТО ПОВОДОМ 60 ГОДИНА ОД НОВОСАДСКОГ ДОГОВОРА

10. децембра 2014. године, тачно шездесет година од Новосадског договора, одржан је у Културном центру Новог Сада округли сто „60 година након Новосадског договора: Српска језичка политика данас“.

Учесници округлог стола били су проф. др Миланка Бабић, проф. др Драгиша Бојовић, проф. др Дејан Ивковић, проф. др Иван Клајн (послао реферат), проф. др Ненад Крстић, проф. др Милош Ковачевић, проф. др Петар Милосављевић, проф. др Драгољуб Петровић, Синиша Стефановић, доц. др Андреј Фајгељ и проф. др Данко Шипка (укључење путем видео-линка).

После опсежне расправе, усвојени су следећи закључци:

1) Лингвистичка србистика је негирала кључне тачке Новосадског договора и истакла штетност њихове примене током протеклих шест деценија:

а) термин српскохрватски није лингвистички утемељен – он представља преименовани српски језик и у србистици га треба задржати само у подсећању на време доминације политичких над лингвистичким критеријумима;

б) Новосадски договор је погрешним схватањем равноправности писама суштински допринео одумирању српске ћирилице;

в) данас је и у српској филологији и у институционалној српској политици неопходно поштовати уставну одредбу (члан 10) о ћирилици као о једином српском службеном писму.

2) Српска филологија и институционална српска политика морају се држати трију начела српског филолошког програма:

а) српски језички и културни простор је недељив, из чега проистиче да је сва штокавска књижевност књижевност српског језика;

б) ћирилица је идентитетска карактеристика српског народа и као таква мора се сачувати;

в) ијекавски и екавски изговор су подједнако српска наречја.

Потписници закључака су: Драгољуб Петровић, Миланка Бабић, Драгиша Бојовић, Ненад Крстић, Милош Ковачевић и Андреј Фајгељ.

СЕДНИЦА ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

25. фебруара 2015. године у Српској академији наука и уметности одржана је седница Одбора за стандардизацију српског језика. Седници је присуствовала већина чланова Одбора, уз извињења појединаца који због обавеза нису могли да присуствују.

Председник Одбора за стандардизацију српског језика, академик Иван Клајн отворио је седницу. Присутни су дали почаст недавно преминулој колегиници, проф. др Бранкици Чигоји, председници Комисије за историју језичког стандарда.

У име Матице српске Одбору се обратио њен председник Драган Станић. У свом обраћању истакао је да Матица српска има обавезу и жељу да удруженим снагама делује по свим важним питањима српског језика, а посебно тамо где је реч о политичким одлукама које су у

вези са струком, и где би глас струке морао да се чује. Изразио је задовољство што, за разлику од претходног пута, Матица на седницу није дошла празних руку – у претходном периоду изашло је ијекавско издање Правописа српскога језика, затим Нормативна граматика у два издања, а часопис *Језик данас* је после више година обновљен и очекује се појављивање првог двоброја.

Председник Клајн прочитао је Извештај који је раније био прослеђен члановима Одбора. Отворена је дискусија поводом Извештаја у којој су учествовали академик Предраг Пипер, проф. др Срето Танасић и проф. др Милош Ковачевић.

Око планова за наредни период дискутовали су проф. др Мато Пижурица, академик Слободан Реметић, проф. др Јелица Јокановић Михајлов, проф. др Срето Танасић, проф. др Милош Ковачевић, проф. др Душко Витас, академик Предраг Пипер и др.

Секретар одбора, мр Јован Вуксановић, известио је да су усвојене две одлуке: Одлука о нормативној граматици и Одлука о конструкцији за + инфинитив. Предложено је да се поново све донете одлуке поставе на сајт Института за српски језик САНУ.

Седница је завршена у 14 часова.

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА МАРИЈЕ ЂИНЋИЋ

У среду, 22. јануара 2014. године, на Филолошком факултету Универзитета у Београду, пред четворочланом Комисијом коју су сачињавали проф. др Дарко Танасковић, проф. др Првослав Радић, др Снежана Петровић и проф. др Рајна Драгићевић (ментор), докторску дисертацију под насловом *Туризми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа)* успешно је одбранила мр Марија Ђинђић, сарадница Института за српски језик САНУ.

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА НАТАШЕ ВУЛОВИЋ

Докторску дисертацију под називом *Фразеолошке јединице с религијским компонентама у српском језику* успешно је одбранила сарадница Института за српски језик Наташа Вуловић у петак, 11. јула 2014. године, на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Комисију за оцену докторске дисертације чинили су проф. др Ксенија Кончаревић, проф. др Милица Радовић-Тешић и проф. др Драгана Мршевић-Радовић (ментор). Истраживањем су обухваћене оне фразеолошке јединице у чији састав улазе лексичке компоненте које именују конкретан религијски појам (од којих су поједине библизми). Председник Комисије била је проф. др Ксенија Кончаревић, која је истакла неопходност што скоријег публиковања текста дисертације у виду монографије.

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА БАЛШЕ СТИПЧЕВИЋА

На Филолошком факултету Универзитета у Београду 12. децембра 2014. године Балша Стипчевић је одбранио докторску дисертацију *Дативне рекцијске конструкције с непрелазним глаголима у савременом српском језику* пред комисијом у саставу проф. др Душка Кликовац (ментор), проф. др Рајна Драгићевић и проф. др Срето Танасић. У оцени Комисије стоји:

„Докторска дисертација мр Балше Стипчевића је савесно и зре­ло урађен рад, писан не само на основу одличног познавања релевант­не литературе него и са способношћу за њену критичку процену, не са­мо с великом пажњом и истрајношћу него и са тананим осећањем за семантичке нијансе и слухом за различите синтаксичке могућности. Тај рад је допринос науци о српском језику на више начина.

(1) Кандидат је овим радом обогатио опис савременог српског језика. Он је, најпре, уложио изузетан труд у то да уопште идентификује непрелазне глаголе у српском језику који имају дативну реакцију, а затим да утврди како изгледају (тачније – како све могу изгледати) њихови модели – будући да једнојезични речници српског језика ни о једном ни о другом не дају о томе увек поуздане податке. У ту сврху прегледао је врло разноврсне изворе (понајвише електронске), који припадају различитим функционалним стиловима; међу њима је најдрагоценији разговорни језик, јер је у речничким примерима потпуно незаступљен, а одсликава стварно стање језика – квалитет којим се корпуси засновани на типичном писаном језику често не могу похвалити. Стога је добијена слика и богатија и сложенија него што би била она добијена само на основу речника. На пример, кандидат наводи следеће конструкције с глаголом *честитати*: *Честитао му је што је победио / јер је победио / на победи / за победу / због победе*, с глаголом *помагати* – *помоћи некоме у нечему / при нечему / приликом нечега / око нечега / код нечега / с(а) нечим / у вези с(а) нечим / да се уради нешто / кад се радило нешто*, а с глаголом *гадити се* – *Мени се то гади, Ја се гадим тога, Ја се гадим од тога, Ја се гадим на то, Ја се гадим над тим, Мени се гади, Мени се гади на то, Мени се гади од тога, Мени се гади над тим* итд. За таквим примерима следи дискусија о семантичким и другим разликама између тих конструкција. Треба истаћи да је овај посао био и велики и мукотрпан – кандидат наводи да се број примера које је цитирао у раду а прикупио из електронских извора мери хиљадама.

Друга вредност истраживања јесу сами реченични модели, којима је брижљиво описано синтаксичко понашање и семантика проучаваних глагола. Треба приметити и да је кандидат у напоменама у вези с моделима пружио понекад праве мале студије о појединим проблемима – као илустрације можемо навести расправу о асертивним глаголима (т. 2.1.1), анализу глагола *помоћи* (т. 2.2.1), анализу у вези са семикопулативним глаголима (т. 2.3.6.2), дискусију о конструкцијама типа *Спава ми се* (т. 2.3.7), анализу глаголу *требати* (т. 2.3.8) и друге.

(2) Овај рад има и теоријске доприносе.

Најпре, знатно је проширено наше знање о семантици датива, тако што су детаљно описане семантичке улоге које одговарају (пре свега беспредлошком) дативу у функцији реакцијске допуне, а великим делом и у функцији логичког субјекта. При томе је закључено да се читав семантички простор беспредлошког датива не може подвести под категорију циљане особе – због тога што дативни референт није у свим реакцијским глаголским конструкцијама особа, па ни персонификовани

неособни референт; то важи за глаголе из т. 2.6. и 2.7. (нпр. *учити се нечему*, *допринети нечему*; *смејати се нечему* и сл.).

Затим, кандидат је дао свој допринос и разумевању појма рекције, тиме што га је проширио и на део логичког субјекта – о чему се граматичка литература досад није недвосмислено изјашњавала.

Такође, утврдио је да је код одређених класа глагола њихов аспектуални тип – у раду се користио поделом на активност, стање, достигнуће или остварење – битан фактор за рекцијско понашање.

(3) Резултати овог истраживања могу имати и практичне примене. Наиме, наводећи дефиниције глаголских значења и примере из речника и допуњавајући их сваки пут кад је то било потребно, кандидат је указао и на недостатке у обради глаголских значења и њиховог синтаксичког понашања у нашим једнојезичним речницима, отварајући тиме простор за побољшање лексикографске праксе. А дескриптивни део рада, у којем се утврђује које све моделе граде проучавани глаголи – може се применити у настави српског језика као страног.“

ПРЕДАВАЊА РАЈНЕ ДРАГИЋЕВИЋ У МАРИБОРУ

На позив Одсека за словенске језике и књижевности (Oddelek za slovanske jezike in književnosti) Универзитета у Марибору и др Ирене Страмљич Брезник, тамошњег професора Творбе речи и Лексикологије, проф. др Рајна Драгићевић с Филолошког факултета Универзитета у Београду држала је предавања из Лексикологије и Лингвокултурологије студентима основних и мастер студија на Филозофском факултету Универзитета у Марибору од 1. до 5. децембра 2014. године. У питању су мешовите групе студената који студирају словеначки, али и друге језике и имају Лексикологију као обавезни или изборни предмет. Током гостовања Рајне Драгићевић у Марибору договорена су заједничка истраживања која би студенти у Београду спроводили на материјалу српског језика, а студенти у Марибору на материјалу словеначког језика.

ПРЕДАВАЊЕ МАРИЈЕ ЂИНЋИЋ У АНКАРИ

Др Марија Ђинђић, научни сарадник Института за српски језик САНУ, одржала је 24. децембра 2014. године предавање под насловом *Нова истраживања о српско-турским језичким везама*, као гостујући предавач на Катедри за турски језик и књижевност Факултета за књижевност Хаџетепе универзитета у Анкари. Предавање је било задње у низу у оквиру циклуса серије предавања домаћих и страних гостујућих предавача на овој Катедри.

Предавању се одазвао велики број студената турског језика, предавачи са Катедре за турски језик и књижевност, као и предавачи са других катедри овога универзитета.

Након предавања, проф. др Шукру Халук Акалин, управник Катедре за турски језик и књижевност Универзитета „Хаџетепе“, уручио је др Марији Ђинђић почасну плакету као израз захвалности за допринос рада овој катедри.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARINDA YENİ YAKLAŞIMLAR

ULUSAL VE ULUSLARARASI KONFERANSLAR DİZİSİ

7

Doç. Dr. Marija DJINDJIC

***Türkçe-Sırça
İlişkileri
Üzerine
Yeni Araştırmalar***

**Hacettepe Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü**

24 Aralık 2014 Çarşamba 14.00
Tuğrul İnal Konferans Salonu
Beytepe

Bu etkinlik, Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmektedir.

ПРЕДАВАЊЕ ОРСАТА ЛИГУРИЈА У САНУ

Др Орсат Лигурио одржао је 26. децембра 2014. године у САНУ предавање поводом стогодишњице смрти Пера Будманија, српског и дубровачког лингвисте, енциклопедисте, филолога, педагога, преводиоца, музичара и математичара. Перо Будмани рођен је у Дубровнику 1835. године, а ту је и умро 27. децембра 1914. На Рјечнику ЈАЗУ радио је више од двадесет четири године (1883–1907).

Пре предавања др Срето Танасић, директор Института за српски језик САНУ, поздравио је присутне, а академик Александар Лома изложио је кратак увод у ово предавање. Након предавања др Орсат Лигурио, одговарајући на питање др Петра Луковића, објаснио је етимологију презимена *Будмани*, а своје мишљење о овом презимену изнело је још неколико присутних лингвиста.

ПРЕДАВАЊЕ РАЈНЕ ДРАГИЋЕВИЋ У ЗАГРЕБУ

На позив Хрватског лингвистичког друштва, проф. др Рајна Драгићевић одржала је 27. јануара 2015. године предавање члановима Загребачког лингвистичког круга. Изузетно посећеном предавању под називом *Лингвокултуролошка истраживања у лексикологији* присуствовали су професори и студенти загребачког Филозофског факултета, као и сарадници Института за хрватски језик ХАЗУ.

ПУТ У ЈЕЗИЧКУ ПРОШЛОСТ

(гостовање професорке из Италије – dr Marianna Pozza, Professore aggregato di Glottologia e Linguistica, Dipartimento di Scienze Documentarie, Linguistico-filologiche e Geografiche, Università di Roma „La Sapienza“)

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу имао је част да заплови у воде језичке прошлости са професорком Маријаном Поца са Универзитета „Ла Сапјенца“ у Риму. Професорка Поца, у организацији Катедре за италијанистику Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу, провела је три дана у Крагујевцу као гостујући професор. У периоду од 21. до 23. маја 2015. одржала је три предавања – два на италијанском и једно на енглеском језику. Овом приликом она је библиотеци Филолошко-уметничког факултета поклонила своју књигу: Marianna Pozza, *La grafia delle occlusive intervocaliche in ittito. Verso una riformulazione della lex Sturtevant, I-II*, (Lingue, culture e testi, 13/1-2), Il calamo, Roma 2011, XXIX-771 стр. – т. I: *Introduzione e corpus lessicale*; т. II: *Analisi dei dati*.

Предајући на занимљив и приступачан начин пренела је своја знања из историјске граматике индоевропских језика не само студентима италијанистике већ и студентима других студијских група које занима ова тематика. Својим предавањима, која су заснована на доброј теоријској подлози, и која прате, како традиционалне, тако и савремене токове у историјској лингвистици, успела је да пружи студентима основне појмове из области етимологије и историјске социолингвистике. Нарочито је потребно истаћи чињеницу да је знања стечена на предавањима могуће применити и на историју српског књижевног и народног језика.

Прво предавање *Mutamento linguistico ed etimologia (Језичка промена и етимологија)* одржано је из два дела 21. и 22. маја на италијанском језику. Предавање је било општег типа и било је намењено свима који желе да се упознају са основним принципима функционисања језичке промене. Структура предавања је била таква да није било потребно предзнање из ове области. Појам језичке промене дефинисан је на свим језичким нивоима (фонолошком, морфолошком, лексичко-се-

мантичком и синтаксичком). Други део предавања био је сконцентрисан на механизме језичке промене у етимологији. Сва објашњења су била праћена примерима, првенствено из италијанског и латинског, али и из других језика (грчког, енглеског, немачког). Посебно су били интересантни делови предавања на којима је професорка порекло речи повезала са схватањима когнитивне лингвистике.

Док је прво предавање било уводно и општег типа, друго предавање *Linguistic Interference and Historical Sociolinguistics* (*Језичка интерференција и историјска социолингвистика*) бавило се конкретним проблемом. Одржано је 23. маја на енглеском језику. Предавање се састојало из два дела – први део био је теоријски, док други део обухватио примену изнетих теоријских поставки на материјалу хетитског, акадског и микенског грчког језика. Социолингвистика је дефинисана као интердисциплинарна научна дисциплина, а професорка се посебно осврнула на тешкоће са којима се суочавају научници који се баве историјском социолингвистиком. У другом делу предавања професорка је применила методологију историјске социолингвистике да би показала да је хетитски језик служио као веза између микенског грчког и семитских језика, а да је лингвистичко позајмљивање било условљено конкретним историјским околностима.

Предавања професорке Поце била су веома инспиративна за свакога ко се бави историјском лингвистиком без обзира на примарно лингвистичко образовање. Њен стил излагања било је лако пратити. Предавања су била структурирана јасно и била су праћена прегледним пропратним материјалом. Објашњења су била добро теоријски поткована и пратила су како традиционалне теоријске поставке, тако и новије приступе као што су когнитивна лингвистика, и нарочито, историјска социолингвистика. Оно што би могло бити посебно важно за србисте је то да би се теоријска и методолошка подлога са предавања о историјској социолингвистици могла применити и на историју српског језика током целог периода његовог развоја.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ „НОВОГ ТУРСКО–СРПСКОГ
РЕЧНИКА“ (YENİ TÜRKÇE–SİRPÇA SÖZLÜK)
МАРИЈЕ ЂИНЋИЋ У САНУ

У Српској академији наука и уметности 5. октобра је представљен *Нови турско српски речник (Yeni Türkçe–Sırpça Sözlük)* др Марије Ђинђић, научног сарадника Института за српски језик САНУ. Поздравну реч је одржао Њ. Е. Мехмет Кемал Бозај, амбасадор Републике Турске у Србији. На промоцији су говорили проф. др Даринка Гортан Премк, проф. др Дарко Танасковић, др Снежана Петровић, као и ауторка *Речника*.

Нови турско-српски речник објављен је 2014. године у Анкари у издању Турског лингвистичког друштва (*Türk Dil Kurumu*). Рад на речнику започет је у оквиру пројекта 2007. године. У *Речнику* је забележено и лексикографски идентификовано више од 51.000 речи, како оних једнозначних, тако и оних са богатом вишезначном структуром. У реч-

нику су представљени турски и српски језик на почетку 21. века, чиме он одражава новонастале промене у језику последњих година и бележи на хиљаде нових речи, нових значења речи и израза.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ „НОВОГ ТУРСКО–СРПСКОГ
РЕЧНИКА“ (YENI TÜRKÇE–SIRPÇA SÖZLÜK)
МАРИЈЕ ЋИНЋИЋ У АНКАРИ

У резиденцији амбасадора Републике Србије у Анкари је 13. новембра 2014. године уприличено представљање *Новог турско-српског речника (Yeni Türkçe–Sırpça Sözlük)*, ауторке Марије Ћинђић, чији је издавач Турско лингвистичко друштво. Поред енглеско-турског речника, *Нови турско-српски речник* представља најобимнији двојезични речник који је објавило Турско лингвистичко друштво. На промоцији су говорили Њ. Е. Данило Вучетић, амбасадор Републике Србије у Турској, др Мустафа С. Качалин, председник Турског лингвистичког друштва, као и ауторка *Речника*. Након представљања *Речника* уследио је пригодни коктел, којем је присуствовало седамдесетак званица, из кругова универзитета, издаваштва, културе, медија, дијаспоре, као и

представници дипломатског кора. Поводом представљања *Речника* снимљена је репортажа Српске редакције *Турске радио телевизије* (ТРТ), као и редакције *ТРТ Хабер* на турском језику. Ауторка је дала интервју и за дневне новине *Today`s Zaman* и *Diplomatic Observer* на енглеском језику.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ „ПОРЕДБЕНЕ СРПСКО-УКРАЈИНСКЕ
ФРАЗЕОЛОГИЈЕ“ У ИНСТИТУТУ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
САНУ

У Институту за српски језик САНУ 25. фебруара 2015. године представљена је „Поредбена српско-украјинска фразеологија“ Лидије Непоп Ајдацић и Дејана Ајдацића.

О књизи су говорили проф. др Даринка Гортан Премк, проф. др Рајна Драгићевић, проф. др Људмила Поповић и један од аутора, проф. др Дејан Ајдацић.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ „ПОРЕДБЕНЕ СРПСКО-УКРАЈИНСКЕ ФРАЗЕОЛОГИЈЕ“ НА ФИЛОЛОШКОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ

На Филолошком факултету у Београду, у библиотеци славистике 26. фебруара 2015. године је представљена књига „Поредбена српско-украјинска фразеологија“ Лидије Непоп Ајдачић и Дејана Ајдачића.

Књигу која се тек појавила из штампе, студентима, лекторима и професорима украјинистике је представио један од аутора – Дејан Ајдачић, професор Института филологије Кијевског универзитета „Тарас Шевченко“. Први део излагања, у коме су представљени извори и коришћене методе, теоријски проблеми у поредбеном проучавању фразеологије био је налик лекцији, док је други део, посвећен употреби фра-

зеологизама у живом дискурсу, те различитим типовима нееквивалентности протекао више у виду дијаложке потраге одговора на постављена питања. Професор Људмила Поповић, оснивач украјинистике на Филолошком факултету Универзитета у Београду, актуелни шеф катедре славистике је, на крају, изразила наду да ће представљена књига подстаћи присутне студенте и колеге да се и сами позабаве фразеолошким поређењима.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ ДВЕ КЊИГЕ О КАШУБИМА

26. марта 2015. године, у 17,00 часова, у Кашупском дому у Гдањску (ул. Страгањарска 20), одржана је промоција две најновије књиге посвећене кашупском језику: 1. Ј. Тридер, *Најважније информације о кашупском језику* (J. Tréder, *Spòdlowô wiédzô ò kaszëbiznie*), Гдањск, 2014 и 2. Д. В. Пажђерски, *Кашупске теме*, Београд, 2014. Књиге су представили др Ј. Помјерска (Катедра за примењену полонистику Гдањског универзитета), проф. др Д. В. Пажђерски (Катедра за славистику Гдањског универзитета, Савет за кашупски језик), а у промоцији су учествовали: проф. др М. Цибулски (Катедра за историју пољског језика Гдањског универзитета, Савет за кашупски језик), проф. др Д. Станулевич (Катедра за лингвистику Института за англистику и американистику Гдањског универзитета, Савет за кашупски језик), проф. др Ј. Божишковски (Институт за историју Гдањског универзитета, Кашупски институт), проф. др Ц. Обрахт-Прондзињски (Инсти-

тут за филозофију, социологију и новинарство Гдањског универзитета, Кашупски институт).

Интересантно је да су *Кашупске теме* објављене у Београду (у серији Кашупска библиотека), а да ће друга представљена књига, у преводу на српски, бити такође објављена у истој тој серији.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ МОНОГРАФИЈЕ „САВРЕМЕНА СРПСКА ЛЕКСИКОГРАФИЈА У ТЕОРИЈИ И ПРАКСИ“

У Коларчевој задужбини је 29. априла одржана промоција колективне монографије *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, коју је уредила Рајна Драгићевић. На промоцији су, осим уреднице монографије, говорили аутори поглавља књиге: проф. др Даринка Гортан Премк, проф. др Милорад Дешић, проф. др Милица Радовић Тешић, др Јасна Влајић Поповић, мр Васа Павковић, мр Александра Марковић и мр Милена Јакић. На промоцији, нажалост, нису говорили проф. др Мирослав Николић, др Стана Ристић и др Ненад Ивановић, који из оправданих разлога нису присуствовали промоцији.

Пред скоро пуном салом речено је да је *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси* прва монографија у српској лингвистици која је у целости посвећена лексикографији и да представља једину колективну монографију српских језичких стручњака. Поглавља су распоређена према редоследу елемената у речничком чланку од одреднице, преко граматичких података, етимологије, квалификатора, распореда значења и типова дефиниција до обраде израза у српским описним

речницима, а пре свега у Речнику САНУ. Млади лексикографи и студенти од којих ће неки постати лексикографи имали су прилике да чују и понеки савет и анегдоту искусних лексикографа о проблемима, али и лепоти лексикографског посла.

РЕАГОВАЊА

ОБЈАШЊЕЊЕ ДАНКА ШИПКЕ О ЗАКЉУЧЦИМА ОКРУГЛОГ СТОЛА ПОВОДОМ 60 ГОДИНА ОД НОВОСАДСКОГ ДОГОВОРА

Поштовани,

Поводом Вашег извјештавања са скупа 60 година од Новосадског договора у организацији Културног центра Новог Сада, молио бих Вас да објавите сљедеће појашњење.

Наиме, моје учешће на овом скупу било је сведено на представљање реферата о српској језичкој политици према дијаспори са основном идејом да је неопходно оформити национални центар за одржање језика у дијаспори. На истом том скупу група лингвиста донијела је одређене закључке, с којима се не слажем и у чијем формирању нисам имао апсолутно никакву улогу. Како је коректно наведено на презентацији Културног центра Новог Сада, ове закључке донијела је и потписала само једна група учесника у овом округлом столу (Драгољуб Петровић, Миланка Бабић, Драгиша Бојовић, Ненад Крстић, Милош Ковачевић и Андреј Фајгељ). У циљу објективног информисања јавности, молио бих Вас да појасните своје извјештавање са реченог округлог стола да јавност не би остала у сасвим погрешном увјерењу да су поменуте закључке донијели сви учесници округлог стола, а не шест конкретних особа.

Уколико сте заинтересовани да своје ставове појасним, радо ћу то учинити у разговору за вашу информативну кућу. Укратко говорећи, ја сматрам да су називи ствар конвенције, па не могу бити лингвистички утемељени или неутемељени, термин српскохрватски и даље користим у лингвистичким радовима као традиционални назив (на примјер у својој најновијој монографији *Lexical Conflict*, која је у припреми за штампу код Кејмбрица). За Новосадски договор не мислим да је неко некога варао. Српски и хрватски су, по мом мишљењу, варијанте српскохрватског, па је, као у свакој заједници, тако и у тадашњој југословенској, договор био неопходан. Управо у

иностранству, гдје дјелујем, тај договор је и даље потребан јер се српскохрватски (најчешће под новокомпонованим именом босански/хрватски/српски) предаје у цјелини на огромној већини универзитета. Не мислим да је сва штокавска књижевност књижевност српског језика (они који тако тврде требало би прво да у то убиједу хрватске и бошњачке писце штокавце). За нашу двоазбучност мислим да је велика предност и да је треба његовати. Мислим да и ћирилицу треба његовати из чисто еколошких разлога. Свијет би постао ужасно досадно мјесто када би се разноврсност писама свела на свега њих неколико, као што је уосталом случај и са културама, религијским системима, биљним и животињским врстама. Као слѣдбеник хабермасовског уставног патриотизма, слажем се с поштовањем устава Републике Србије. Исто тако мислим да и ијекавски и екавски у једнакој мјери јесу српски.

Данко Шипка

Редовни професор и координатор Славистике
на Државном универзитету Аризоне
Титуларни професор у Републици Пољској